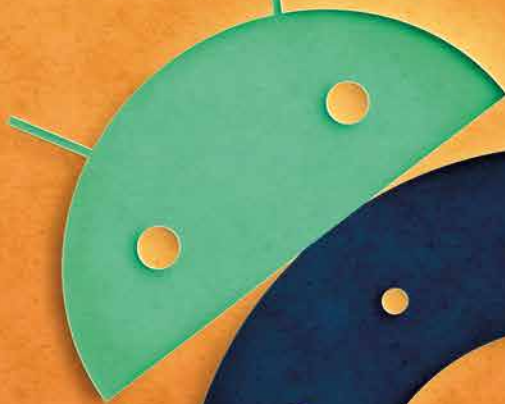

m:
agazin

LJETO 2021.
BROJ 29
IZDANJE ZA BIH
BESPLATAN PRIMJERAK

android

TEMA
BROJA
Tiha OS
revolucija

BRENDOVI
KOJIMA
VJERUJEMO
Sagway
električni
trotineti

TALENTI
Sonja
Marković

IMATE PRIJATELJE

03

08 **STRANE ZA EKRANE**
Na pravoj ste TV adresi
m:tel IPTV

11 **ZVIJEZDA PONUDE**
Huawei Watch 3 serija

16 **DNEVNIK PRIJATELJSTVA**
Ako me voliš, ostavi
telefon dok voziš

POSLOVNI SVIJET

26

27 **TEMA BROJA**
Tiha OS revolucija

34 **DIGITALIZACIJA ZAŠTITE ZDRAVLJA**
Pametne pilule

55 **TESTIRAMO**
Xiaomi Redmi 10 Note

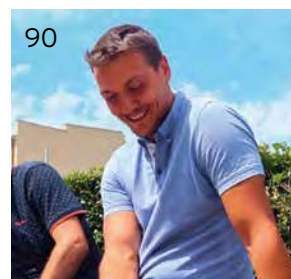
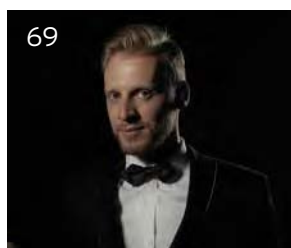
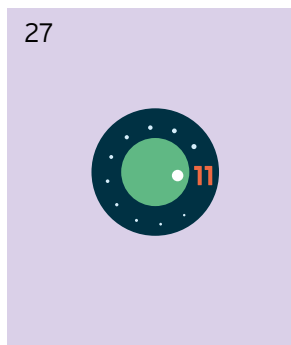
S DRUGE STRANE

68

69 **U DOBROM DRUŠTVU**
Dušan Urošević

86 **U ROMINGU**
Antalijska rivijera

90 **INTERVJU MOBILNIM**
Nikola Maksimčuk

m:agazin

Da odmah pređemo na konkretno - u ovom broju m:agazina govorimo o Androidu 11, pametnim pilulama, besplatnom putovanju do Mjeseca i nazad, školama od 3D štampanih zidova, sve popularnijoj aplikaciji Clubhouse te predstavljamo NTF iliti novi izvor prihoda za umjetnike. To, naravno, nije sve...

Razgovarali smo sa mnogim inspirativnim i zanimljivim profesionalcima, poput Milana Radulovića, vrhunskog stock fotografa sa ovih prostora, ili Sonje Marković, mlade pijanistkinje sa više od 50 nagrada.

Vodimo vas put Antalijske rivijere, ali i na Mars, kroz tekst o Alisi Karson, prvoj osobi koja se sprema da kroči na Crvenu planetu.

Uz sve to donosimo preporuke sjajnih uređaja i usluga dostupnih u ponudi m:tel kompanije, koji će vam, uz listanje najnovijeg broja m:agazina na nekoj plaži ili u udobnosti vlastitog doma ovo ljeto učiniti još ljepšim, slobodnijim i opuštenijim.

Osvježite se stranicama pred vama!

m:tim

IMPRESUM

LJETO 2021.
BROJ 29
IZDANJE ZA BiH
BESPLATAN PRIMJERAK

IZDAVAČ: Mtel a.d. Banjaluka

ZA IZDAVAČA: generalni direktor Marko Lopičić, izvršni direktor za marketing i prodaju Radmila Bojanić

m:agazin TIM: Sandra Stanić, Željka Milinović, Jelena Maksimović, Milica Kondić, Vesna Rodić, Andrea Lazić, Vlatka Repac

U OVOM BROJU ZA m:agazin PIŠU: Sandra Stanić, Milica Kondić, Jelena Maksimović, Mirela H. Mustafić, Marinela Talić,

Predrag Laketa, Darko Bajić, Srđan Bjelić, Vedrana Halić, Tanja Jurić, Snježana Novaković, Dijana Gajić, Zoran Šišić,

Aleksandra Škrbić, Jelena Pralica

LEKTOR: Saša Četojević

DIZAJN: Sanda Arsenić / Aquarius

PRELOM I PRIPREMA: Saša Rađan / Aquarius

FOTOGRAFIJE: Shutterstock, Getty Images

ADRESA REDAKCIJE: Vuka Karadžića 2, 78 000 Banjaluka // TELEFON: 051/240-875, 240-250 // FAX: 051/216-110

E-MAIL: magazin@mtel.ba // WEB: mtel.ba

ŠTAMPA: Compex d.o.o, Braće Pišteljića 1, 78 000 Banjaluka

TIRAŽ: 3.000

IZLAZI KVARTALNO

m:

IMATE PRIJATELJE

ZVIJEZDA PONUDE

NUDIMO VAM

POKRENITE DEEZER I UŽIVAJTE SVUDA U OMILJENOJ MUZICI

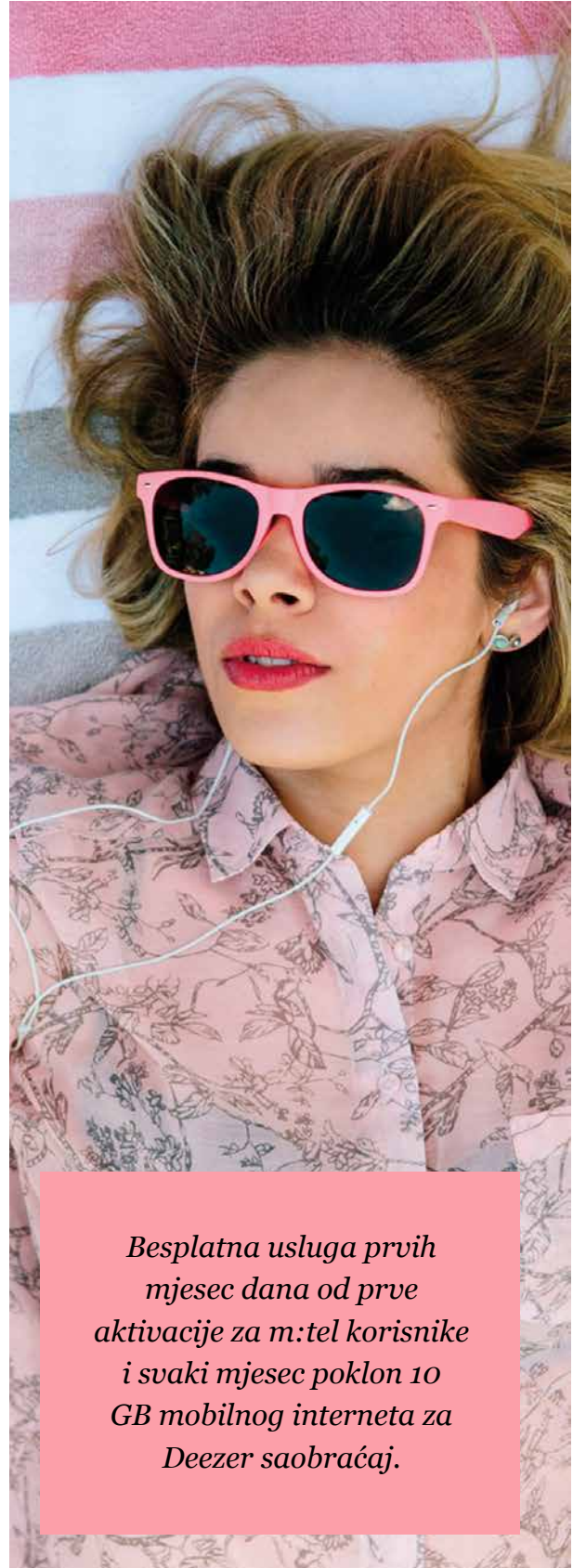
PIŠE: JELENA MAKSIMOVIĆ

Slušajte muziku bilo kada i bilo gdje putem mobilnog uređaja i aplikacije Deezer. Čak i kada nemate pristup internetu, omiljene pjesme su vam uvijek dostupne u oflajn režimu rada.

Deezer je aplikacija koja omogućava onlajn i oflajn slušanje muzike iz baze od 73 miliona pjesama iz internacionalnog, lokalnog, kao i regionalnih kataloga. Aplikacija je namijenjena za privatne m:tel korisnike (osim za korisnike Dopuna usluge) i može se koristiti na mobilnim uređajima (mobilnom telefonu, tabletu i računaru).

Cijena Deezer usluge za korisnike kompanije m:tel, nakon prvih mjesec dana korištenja, iznosi svega 8,90 KM mjesečno, a podsjećamo da rezidencijalni m:tel korisnici mobilne telefonije svaki mjesec dobijaju 10 GB interneta za gotovo neograničeno uživanje u muzici bez prekida i bez reklama.

Prijavite se za uslugu Deezer putem portala moj.mtel.ba ili aplikacije Moj m:tel, slušajte ono što želite i uživajte u vlastitoj kolekciji muzike prilagođene samo za vaše uši.

*Besplatna usluga prvih
mjesec dana od prve
aktivacije za m:tel korisnike
i svaki mjesec poklon 10
GB mobilnog interneta za
Deezer saobraćaj.*

NUDIMO VAM

APOLLON JE STIGAO U M:TEL

PRIPREMILA: MILICA KONDIĆ

U ponudu kompanije m:tel stigla je nova videoteka - Apollon. Namijenjena je svim m:tel IPTV korisnicima, a podrazumijeva najbolje holivudske i domaće filmske i serijske programe s prevodom.

Ukoliko aktivirate Apollon videoteku, uživaćete u vrhunskom TV sadržaju. U videoteci ćete pronaći filmske klasike koje rado gledamo i po nekoliko puta, ali i nove video-sadržaje za one koji prate aktuelna filmska dešavanja. A očekujte i nove naslove tokom narednog perioda.

Videoteka se aktivira u okviru IPTV platforme, odnosno IPTV Shop opcije u meniju.

Mjesečna naknada za Apollon videoteku iznosi 6,90 KM, a za više informacija posjetite www.mtel.ba ili pozovite 0 800 50 000.

NUDIMO VAM

UZMITE SVE, I POPUST I RATE!

PIŠE: DARKO BAJIĆ

realme

Realme telefoni na rate i 20% popusta na pretplatu

Odaberite najbolje od oba svijeta! Potražite m:tel top ponudu i uz 20% popusta na mjesečnu pretplatu izaberite jedan od vrhunskih Realme telefona na rate, bez kamate.

Uz tarifu po svojoj mjeri: Pretplata: S+, Pretplata: S Net+, Pretplata: M+, Pretplata: L+ ili Pretplata: XXL+, izaberite odlični Realme C21, Realme 7i ili Realme 8 telefon na rate i svakog mjeseca ostvarićete popust na pretplatu.

Novi budžetski telefon iz Realme ponude, Realme C21 je uređaj odlične izrade sa velikim ekranom, dugotrajnom baterijom i trostrukom kamerom. Sa popustom na pretplatu, kupite ga na rate: prva rata 45,80 KM i 23 rate po 7,97 KM.

Realme 7i je izuzetan uređaj sa moćnom baterijom od

čak 6.000 mAh, trostrukom AI kamerom od 48 MP i Helio G85 gejming procesorom. Kupite ga na rate uz Pretplata+ tarifu: prva rata 65,80 KM i 23 rate po 11,44 KM.

Sa nevjerovatnim Realme 8 telefonom uživaćete u svakom momentu. Nezaboravne trenutke zabilježite četverostrukom AI kamerom od 64 MP, a veliki, bezgranični AMOLED ekran pružiće vam briljantan prikaz i živopisne boje. Iskoristite m:tel top ponudu i sa popustom na pretplatu ovaj vrhunski uređaj kupite na rate: prva rata 79,80 KM i 23 rate po 13,88 KM.

Uživajte u popustu uz svoj novi Realme telefon!

Za više detalja o m:tel top ponudi posjetite www.mtel.ba ili pozovite 0800 50 000.

XIAOMI REDMI NOTE 9

**Maksimalne
performanse**

STRANE ZA EKRANE

NA PRAVOJ STE TV ADRESI M:TEL IPTV

PRIPREMILI: MIRELA H. MUSTAFIĆ I PREDRAG LAKETA

HBO

IGRAJ SVOJU IGRU 3

Kada nemilosrdni vlasnik kazina Vili Bank (Al Pacino) prevari jednog od jedanaestorice Rubena Tiškofa, Deni Oušn (Džordž Kluni) zaklinje se da će on i njegov tim dati sve od sebe da sruše i opelješe Vilija Banka. U filmu „Igraj svoju igru 3“, na TV HBO, u nedjelju, 18. jula, u 20.00 časova

Došao je trenutak za smjeliju, rizičniju i spektakularniju pljačku. Džordž Kluni, Bred Pit, Met Dejmon i ostali udružuju se sa rediteljem Stivenom Soderbergom u uzbudljivom filmu koji odiše britkošću, stilom i šarmom. Deni Oušn ponovo predvodi tim, što znači da nema grube igre. Niko ne smije da strada, osim prevarantskog bogataša iz Vegasa Vilija Banka (Al Pacino). Oušnova ekipa planira da ga udari tamo gdje ga najviše boli: po novčaniku. Na veče otvaranja Bankovog novog otmjenog kazinotornja „Banka“, svaka okrenuta karta i bačena kocka će se završiti pobjedom igrača. Oušnova ekipa planira da udari na Bankov ponos i pobrine sa da njegov toranj nikada ne dobije prestižnih „pet

dijamanata“. To je samo početak prevare. Momci su riješili da sruše „Banku“. Stavite opklade!

HBO 2

MULAN

Televizijski kanal HBO 2 donosi nam ostvarenje sa sjajnim scenarijem. Kada kineski car objavi dekret da jedan muškarac iz svake porodice mora da služi u carskoj vojsci da bi zemlju odbranili od napadača sa sjevera, neustrašiva djevojka se prerašava u muškarca i prijavljuje se u vojsku umjesto bolesnog oca. Film „Mulan“, nedjelja, 18. jula 2021. godine, u 19.00 časova

Poznata rediteljka Niki Karo oživljava čuvenu priču o legendarnoj kineskoj ratnici u Diznijevom filmu „Mulan“, u kojem neustrašiva mlada žena

rizikuje sve zbog ljubavi prema porodici i zemlji i postaje jedna od najčuvenijih ratnica u istoriji Kine.

Kada kineski car objavi dekret da jedan muškarac iz svake porodice mora da služi u carskoj vojsci da bi zemlju odbranili od napadača sa sjevera, Hua Mulan, najstarija kćerka odlikovanog ratnika, odlučuje da se prijavi u vojsku umjesto bolesnog oca. Prerušena u muškarca po imenu Hua Džun, ona neprestano nailazi na iskušenja tokom kojih mora da upregne svu unutrašnju snagu i iskoristi svoj pravi potencijal.

Njeno epsko putovanje će je pretvoriti u odlikovanu ratnicu, koja će zadobiti poštovanje zahvalne nacije... i ponosnog oca.

CINEMAX

TAJNI ŽIVOT VOLTERA MITIJA

U filmu „Tajni život Voltera Mitija“ saznaćemo dokle ide čovjekova mašta kroz prizmu Voltera, stidljivog korektora, koji radi u jednom časopisu. On nikako ne zna da se izbori za sebe, pa se povlači u svoj svijet mašte, u kome je samouvjereni,

staloženi heroj, koji gospodari svojom sudbinom. TV CINEMAX, 17. jula, u 20.00 časova

Ben Stiler režira i glumi u ovoj klasičnoj priči Džejmisa Terbera o sanjaru koji bježi od svog anonimnog života ulazeći u svijet mašte pun herojstva, romanse i akcije.

Kad su ugroženi njegov posao i posao njegove koleginice (Kristen Vig), Volter stupa na scenu u stvarnom svijetu i kreće na putovanje koje će se pretvoriti u avanturu, neobičniju od ičega što je ikad mogao da zamisli.

CINEMAX 2

LINJAK

Kakva sudbina može pratiti čovjeka koji je upravo izašao iz zatvora? Više u filmu „Linjak“, na TV CINEMAX 2, u nedjelju, 18. jula 2021. godine, u 22.10 časova.

Džonatan, dobrodušan mladi čovjek, pušten je iz zatvora zbog nedostatka dokaza. On se vraća kod svoje majke koja živi u maloj kući pored pješčanih dina. Džonatan želi da zaboravi prošlost i postane drugačija i bolja osoba. Međutim, iako se strogo drži pravila, njegove dobre namjere su dovedene u pitanje kada se pored njega doseli mlada žena sa malom kćerkom.

SUPERSTAR VIDEOTEKA - NAJNOVIJE DOMAĆE SERIJE NA JEDNOM MJESTU

Sati omiljenog TV sadržaja, bez reklamnih blokova i vremenskih ograničenja, upotpuniće dane koje budete provodili u svojim domovima. U nastavku smo izabrali top šest serija iz ove videoteke koje vam od srca preporučujemo.

SUPERSTAR VIDEOTEKA

BELEŽNICA PROFESORA MIŠKOVIĆA

Serija „Beležnica profesora Miškovića“, kreirana u režiji Miroslava Lekića, a po romanu Ratka Dmitrovića predstavlja priču punu fantastike, magije i nevjerojatnih situacija paralelno na dva kolosjeka. Prvi dio radnje smješten je u prve godine 21. vijeka a drugi dio u 70-e godine 20. vijeka.

U proljeće 2002 godine mladi novinar lista „Argument“, Boško Stevanović, dobija zadatak da napiše tekst o naučnoj ostavštini poznatog preminulog srpskog etnologa Arsenija Miškovića. U međuvremenu, njegova supruga Jelisaveta Mišković daje oglas da poklanja arhivu pokojnog naučnika i to hoće da uradi preko jednog beogradskog lista. Boško Stevanović dobija zadatak da uradi razgovor s udovicom Mišković, odlazi kod nje i na rastanku dobija malu, crnu bilježnicu. Boško tragom bilježnice, koju mu je dala Jelisaveta, ulazi u začarani krug. Unutra su bili opisani slučajevi koje je etnolog Mišković decenijama sakupljao po Srbiji a čija je suština - misterioznost. Te slučajeve, jednostavno rečeno, nije moguće racionalno objasniti; od nestajanja ljudi koji se pojavljuju godinama kasnije, bez traga starosti na sebi, preko priča o mjestima na kojima se događa nešto što može da se čuje ali ne može da se vidi, do neobjašnjivih sila koje se pojavljuju u neočekivanim situacijama, kad čovjek ostane bez tračka nade, i čine čuda...

Uloge tumače: Momčilo Otašević, Milena Radulović, Miloš Samolov, Anica Dobra, Svetozar Cvetković...

SUPERSTAR VIDEOTEKA

KALKANSKI KRUGOVI

Sukob dvije porodice živopisnog dijela Dola krije tajnu čuvanu decenijama. Vrijeme je da se taj sukob razriješi.

Nakon što mu policija privede ćerku Mionu zajedno sa poznatim beogradskim dilerom, Dejan Matić odlučuje da prekine rad u svom arhitektonskom studiju, te da se zajedno sa ćerkom preseli u Dol, rodno selo njegovog oca. Uprkos Mioninom otporu, on svoju zamisao i sprovodi, sa nadom da će u Dolu ćerku odvojiti od lošeg društva i loših navika, te obnoviti međusobnu bliskost, izgubljenu tokom Mioninog odrastanja i Dejanovog bavljenja svojom karijerom. Međutim, umesto očekivanog mira, u Dolu ih očekuju tajne i nerazjašnjeni odnosi koji su spremni da i njima i svima oko njih pomrse konce i naprave neočekivani preokret. Pri samom dolasku, dočekuje ih stric sa najavom dešavanja u selu - investitor je spreman da osječe staru šumu, Zabran i izgradi kompleks hotela. Zašto su neki mještani spremni na to, dok su drugi životno uplašeni, ostaje da saznate u 10 epizoda ove intrigantne serije.

Uloge tumače: Vojin Četković, Ivana Zečević, Žarko Laušević i Nataša Ninković.

SUPERSTAR VIDEOTEKA

12 REČI

Sam naziv serije označava šifru ili verifikacioni kod za novčanik u kom su kriptovalute, uvodeći sajber biznis u dramu o advokaturi u mreži organizovanog kriminala i sudstva u kojoj sve ima cijenu osim povjerenja.

Naime, mladi pravnik sa problematičnom prošlošću dobija posao u kancelariji poznatog beogradskog advokata. Postaje zastupnik odbrane u velikom procesu protiv mafijaškog bosca čija je imperija uzdrmana. Na putu svoje ambicije i napretka u advokatskoj karijeri uvučen je u igru krupnog kapitala, hakerskog podzemlja i crnih tokova novca. Suočen sa ličnom krizom i sa strukturama moći, moraće da bira između lojalnosti i pravde.

Uloge tumače: Viktor Savić, Ivana Vuković, Tihomir Stanić, Marija Bergam, Mirsad Tuka, Filip Đuretić, Petar Novaković...

SUPERSTAR VIDEOTEKA

JEDINI IZLAZ

Radnja serije vrti se oko neobične sudbine Ane Kolar. Žene koja je usljed velikog požara u klubu čije ime nosi i sama serija izgubila muža Sašu. Ali i pamćenje na tu kobnu noć. Poslije vremena provedenog u komi, Ana sa sinom Lukom nastavlja život progonjena čestim noćnim morama i napadima panike. Teško se miri sa gubitkom supruga.

Preokret nastaje šest godina kasnije, kada od nepoznate osobe

dobija snimak na kojem vidi pokojnog muža. Povjerovala je da je on i dalje živ. Potraga za Sašom vodiće Anu kroz zamršen krug nasilja, laži i ucjena. I dovešće u pitanje sve što je mislila da zna o tragediji, ali i o svojoj porodici. U lanac zločina, koji počinje nestankom mlade advokaticice, i to baš kada je Saša navodno stradao, ulazi i inspektor Štrbac. Dok sve radi protiv njih, dvoje junaka počinju zajedničku potragu za istinom. Ona će ih natjerati da se suoče sa najmračnijim tajnama iz prošlosti.

Uloge tumače: Anđelka Prpić, Danica Maksimović, Milan Čučilović, Nikola Ristanovski, Janko Popović Volarić...

SUPERSTAR VIDEOTEKA

DRŽAVNI SLUŽBENIK
I & II SEZONA

„Državni službenik“ je uzbudljiva priča o agentima Bezbjednosno-informativne agencije koji daleko od očiju javnosti svakodnevno uklanjaju najopasnije prijetnje po Srbiju i vode borbu u lavirintu domaćih i inostranih intriga. Glavni junak je Lazar, mladi agent u usponu koji pokušava da pronađe ravnotežu između porodičnog i poslovnog života. Kada se velika opasnost nadvije nad Srbiju, i kada više ne zna ima li na koga da se osloni, Lazar shvata da će morati da podnese veliku žrtvu i da radi mimo pravila kako bi spasio svoje sugrađane, svoju porodicu i sebe samoga.

Uloge tumače: Milan Marić, Marta Bjelica, Ljubomir Bulajić, Nebojša Dugalić, Radovan Vujović...

SUPERSTAR VIDEOTEKA

MOČVARA

U uzavrelom gradu Beogradu manijak na izuzetno surov, ritualan način ubija tri žene. Žrtve spaja slobodouman stil života, i to što su majke sinova. Sinova koji nemaju očeve. Djece koja odbijaju da govore. Napeta policijska potraga za manijakalnim serijskim ubicom trajaće 10 epizoda i otkriće mračne tajne iz prošlosti, a junake uvući u spirale prevara, laži i tragičnih životnih iskušenja.

Serija prati inspektora Nikolu, bivšeg huligana, koji mora da se suoči sa svojom mračnom prošlošću i svim njenim tajnama kako bi otkrio manijakalnog ubicu. Što mu je bliži u istrazi, to je sigurniji da njega i ubicu nešto suštinski povezuje. Ovo je priča o grijehu i žudnji, o ljubavi i mržnji, ovo je priča o prijateljstvu koja počiva na zločinu i tajnama. Isto tako, ovo je priča o ljudima koji su istovremeno spasitelji i mučitelji, žrtve i dželati. Ovo je najzad i priča o jednom gradu koji lagano tone u močvaru svoje prošlosti.

Uloge tumače: Goran Bogdan, Boris Isaković, Vuk Kostić, Nada Šargin, Marta Bjelica, Jana Bjelica...

Saznajte šta vas još čeka u ovoj odličnoj videoteci tako što ćete je aktivirati putem vašeg m:tel daljinskog upravljača odabirom opcije “IPTV Shop” te u okviru dodatnih videoteka označiti SUPERSTAR videoteku. Spremite kokice i uživajte u zabavi!

ZVIJEZDA PONUDE

HUAWEI

WATCH 3 SERIJA

NEZAVISNI, PAMETNI I MOĆNI UREĐAJI NA VAŠOJ RUCI

PRIPREMILA: MILICA KONDIĆ

Kompanija Huawei ovog ljeta predstavila je najnoviju seriju pametnih satova, koju čine Huawei Watch 3 i Huawei Watch 3 Pro. Ova dva pametna sata pokreće HarmonyOS 2, kako bi osigurao praktično i pametno korisničko iskustvo podržano poboljšanom interakcijom, nezavisnom povezanošću, kao i međusobnom povezanošću sa drugim uređajima u svim korisničkim scenarijima.

Pored mogućnosti za praćenje brojnih zdravstvenih i fitnes parametara i izuzetno dugog trajanja baterije, koji su sada već dobro poznati kada je riječ o Huawei nosivim uređajima, HUAWEI WATCH 3 serija prvi put posjeduje senzor visoke preciznosti koji omogućava mjerenje tjelesne temperature. Donoseći nove funkcije, kao što su senzor za pranje ruku i otkrivanje pada, novi pametni satovi pomoći će korisnicima da prate napredak u vježbanju i zdravstveno stanje na osnovu naučno zasnovanih rješenja.

REDEFINISANJE ESTETIKE PAMETNIH SATOVA

HUAWEI WATCH 3 serija uspostavlja ravnotežu između pametnog sata i estetike karakteristične za tradicionalne satove. Kućište sata od sjajnog nerđajućeg čelika ukrašeno je ultrazakrivljenim 3D staklom i velikim displejom. HUAWEI WATCH 3 serija je prva Huawei serija pametnih satova koja dolazi sa 3D rotirajućom krunicom koja nudi osjetne povratne informacije. Zahvaljujući visoko preciznom prepoznavanju pokreta prstiju, korisnici mogu zumirati i umanjivati slike i neometano se pomjerati po opcijama menija. HarmonyOS 2 također donosi potpuno novi korisnički interfejs sa menijem aplikacije za pokretanje mreže, koji dopunjuje 3D rotirajuću krunicu kako bi pružio besprekornije i intuitivnije korisničko iskustvo.

Nova Huawei serija pametnih satova debituje sa opsežnijim izborom zaštitnih maski i kaiševa satova koji korisnicima pružaju mogućnosti da personalizuju pametni sat. Uz širok spektar inovativnih i zanimljivih tema, uključujući tehnologiju, igre, uradi sam i kratke video-zapise, teme se mogu kombinovati sa fluoroelastomernim, najlonskim, kožnim, čeličnim ili titanijumskim kaiševima kako bi se stvorio savršen aksesoar uz bilo koju odjevnu kombinaciju.

NEZAVISNA INTELIGENCIJA, MOĆNA POPUT PAMETNOG TELEFONA

HUAWEI WATCH 3 serija podržava samostalno povezivanje. Aktiviranjem eSIM usluge na svojim pametnim telefonima korisnici mogu da dijele telefonski broj, kao i planove za glas i prenos podataka između svog pametnog telefona i pametnog sata. Pored toga, korisnici također mogu odgovoriti na dolazne MeeTime pozive na bilo kojem

uređaju jednostavnim ulaskom u notifikaciju na uređaju po svom izboru.

Tokom putovanja, korisnici mogu učiniti satove HUAWEI WATCH 3 serije svojim ličnim pomoćnikom za putovanja i pregledati informacije o taksijima ili status leta direktno na pametnom satu.

HUAWEI WATCH 3 serija također ima unaprijed instalirani AppGallery, gdje korisnici mogu da preuzimaju i aplikacije trećih strana.

~~~~~

Tokom putovanja, korisnici mogu učiniti satove HUAWEI WATCH 3 serije svojim ličnim pomoćnikom za putovanja i pregledati informacije o taksijima ili status leta direktno na pametnom satu.

~~~~~

IZUZETNO DUGO TRAJANJE BATERIJE ZA CJELODNEVNO PRAĆENJE ZDRAVSTVENIH PARAMETARA

Pametni satovi nove HUAWEI WATCH 3 serije su profesionalni asistenti i za fitnes. Nude opcije za praćenje preko 100 režima vježbanja, mjerenje temperature kože, otkrivanje pada i SOS upozorenje. Zajedno sa funkcijama za nadgledanje zdravlja, kao što su puls, SpO2, kvalitet spavanja i pritisak, sveobuhvatan skup funkcija pametnih satova omogućava korisnicima da svakodnevno prate svoje zdravstveno stanje.

HUAWEI WATCH 3 serija omogućava sveobuhvatnu zaštitu kako bi osigurala podatke korisnika i traži izričitu saglasnost prije nego što se bilo koji podaci evidentiraju. HTTPS enkripcija osigurava podatke u tranzitu, omogućavajući Huawei korisnicima da u miru uživaju u svim benefitima praćenja fitnes i zdravstvenih funkcija.

HUAWEI WATCH 3 Pro odlikuje se izuzetno dugim vijekom trajanja baterije, podržavajući trajanje baterije do pet dana u pametnom režimu i 21 dan u izuzetno dugačkom režimu baterije. HUAWEI WATCH 3 može da radi tri dana u pametnom režimu i 14 dana u režimu izuzetno dugog trajanja baterije.

HUAWEI WATCH 3 dolazi u Active, Classic i Elite varijanti, dok će HUAWEI WATCH 3 Pro biti dostupan u Classic i Elite izdanju.

DOPUNA

DUPLO VIŠE NETA ZA PUTOVANJA

DOŽIVI NEZABORAVNA PUTOVANJA UZ
JOŠ BOLJE I BOGATIJE M:TEL ROMING
TARIFNE OPCIJE

PIŠE: JELENA MAKSIMOVIĆ

Vrijeme je da uživaš u novim putovanjima, istražuješ nove destinacije i doživiš nove avanture uz još bolju i povoljniju komunikaciju koju ti donose m:tel roming tarifne opcije sa duplo većom količinom mobilnog interneta.

Ukoliko si Dopuna korisnik i planiraš putovanje u Tursku, odaberi Roming NET Turkcell Turska, koji ti sada za 10 dana korištenja, po istoj cijeni od 10 KM, donosi 2 GB mobilnog interneta.

Isti uslovi vrijede i u roming tarifnim opcijama za putovanja u: Hrvatsku, Austriju, Češku, Njemačku, Mađarsku, Holandiju, Poljsku, Slovačku, Rumuniju, Grčku ili SAD.

Duplo više neta dobićeš i u roming opcijama za putovanja u Srbiju, Crnu Goru, Sloveniju, Španiju, Portugal...

Sve opcije jednostavno možeš da pronađeš i aktiviraš putem sajta www.mtel.ba, pozivom servisa Moj meni ili još jednostavnije putem m:go mobilne aplikacije.

Putuj sigurno i opušteno uz sasvim dovoljnu količinu mobilnog interneta gdje god da otputuješ!

M:I

PLAYGROUND OŽIVLJAVA VAŠE IDEJE

PIŠE: JELENA MAKSIMOVIĆ

Podrška inovativnosti i kreativnosti uz nagradni fond od 10.000 KM

I ove godine m:tel nastavlja sa Playground IoT izazovom koji kroz svoj višemjesečni takmičarski, mentorski i edukativni program daje podršku sve brojnijoj i aktivnijoj startup zajednici u našoj zemlji.

Ovogodišnji m:tel IoT izazov je sveobuhvatniji i podstiče razvoj rješenja koja doprinose unapređenju kvaliteta života korištenjem IoT tehnologija. Oblasti iz kojih ove godine tražimo pametna rješenja su:

Ušteda resursa

Rješenje koje pomaže građanima i/ili privrednim subjektima/gradovima da smanje potrošnju resursa u proizvodnji ili nekoj drugoj sferi poslovanja/djelovanja.

Energetska efikasnost

Rješenje koje podiže svijest u javnosti o važnosti energetske efikasnosti i koje može uticati na pozitivnu promjenu ponašanja sa ciljem uštede prirodnih i drugih resursa.

Saobraćaj

Rješenje koje pomaže u efikasnijem upravljanju saobraćajnom infrastrukturom/učesnicima u saobraćaju, povećanju bezbjednosti u saobraćaju, optimizaciji parking-prostora ili drugim načinima njenog korištenja, a sa ciljem povećanja kvaliteta života.

Poljoprivreda

Rješenje koje digitalizacijom procesa u poljoprivrednoj proizvodnji olakšava rad, doprinosi uštedi resursa, informiše o statusu usjeva, javlja o mogućnostima elementarnih nepogoda ili nudi neku drugu prednost digitalizacije.

Pored timova koji se takmiče za jednu od glavnih nagrada ovogodišnjeg IoT izazova, m:tel Playground, putem redovnih predavanja, tj. meetup događaja, otvoren je i za sve ostale aktivne i inovativne osobe koje imaju ideje i želju da pokrenu sopstvene startape. Na ovim događajima i ove godine gostovaće eminentni stručnjaci i predavači iz različitih branši, kojima je zajedničko da su uspješni i imaju bogato iskustvo koje su spremni da podijele sa drugima.

Kako bi svima bio omogućen pristup ovim korisnim predavanjima, snimci će biti dostupni na m:tel YouTube kanalu i stranici playground.mtel.ba, te ukoliko propustite neko od predavanja, uvijek im se možete vratiti i ponovo ih poslušati. Predavanja su besplatna i dostupna svima, zato iskoristite vrijeme na najbolji način, počastite se znanjem i pripremite se za nove izazove.

Za više informacija posjetite stranicu playground.mtel.ba

KORISNIČKA PODRŠKA

UKINUT ROMING U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

PIŠE: MILICA KONDIĆ

Uživajte u slobodi komunikacije

Korisnici kompanije m:tel, ali i korisnici drugih operatera iz Bosne i Hercegovine, od 1. jula, kada je zvanično počela primjena Sporazuma o ukidanju rominga za region Zapadnog Balkana, i u drugim mrežama regiona mogu telefonirati po istom principu kao kada se nalaze kod kuće.

To znači da je od sada vaša komunikacija, tačnije telefonski pozivi, SMS poruke i mobilni internet, na teritoriji Zapadnog Balkana obuhvaćena vašim nacionalnim korisničkim paketom. Minute, SMS poruke i količina mobilnog interneta koji se potroše u regionu Zapadnog Balkana tarifiraju se ili odbijaju od nacionalnog paketa po tarifi koja se naplaćuje kod kuće (u državi u kojoj živite, radite ili studirate).

Konkretno, bonusi za razgovore, koje korisnici kompanije m:tel u okviru svojih paketa imaju prema drugim mrežama

u BiH, važe i za razgovore kada se nađu na teritoriji regiona Zapadnog Balkana, ukoliko pozivaju neki od brojeva sa te teritorije. Dakle, ukoliko pozivaju brojeve sa pozivnim brojem +387, +382, +383, +381, +389 ili +355. Dolazni pozivi će biti besplatni, odnosno neće se tarifirati.

Kada je riječ o mobilnom internetu, korisnici mogu da koriste primjenjivu količinu za prenos podataka, dakle, količinu koja je dovoljna za njihove potrebe za vrijeme boravka u romingu u regionu Zapadnog Balkana.

Precizne informacije za svaki korisnički paket pronađite na sajtu kompanije m:tel www.mtel.ba ili pozovite m:tel Call centar na 0800 50 000.

Dnevnik prijateljstava

PRIPREMILA: SANDRA STANIĆ

Ako me voliš, ostavi telefon dok voziš

Kompanija m:tel i ove godine poziva vozače da budu odgovorni i ostave telefon dok su za volanom.

Sloganom „Ako me voliš, ostavi telefon dok voziš“, m:tel je započeo i ovogodišnju kampanju kojom se nastoji podići svijest vozača o tome koliko je važno biti odgovoran i do kakvih posljedica može dovesti čak i mala nepažnja u vožnji.

Društvena odgovornost je važan segment poslovanja kompanije m:tel, a jedan od najboljih dokaza tome je i aktivno učešće ove kompanije u aktivnostima za podizanje svijesti vozača o neophodnosti odgovornog ponašanja u vožnji, posebno kada je u pitanju upotreba

mobilnih telefona za volanom. I ovoga puta, u saradnji sa Ministarstvom saobraćaja i veza Republike Srpske, odnosno Agencijom za bezbjednost saobraćaja RS, te Auto-moto savezom RS, m:tel realizuje kampanju kojom podstiče vozače da budu pažljiviji kada je u pitanju njihova, ali i bezbjednost njihovih najbližih u saobraćaju.

Kada je u pitanju Republika Srpska, Agencija za bezbjednost saobraćaja RS od 2017. godine prati indikator saobraćaja koji se odnosi na procenat upotrebe mobilnog telefona kod vozača tokom vožnje. Rezultati ovih istraživanja pokazuju da 4,4 odsto vozača u saobraćajnom toku na putevima RS koristi mobilni telefon tokom vožnje. Upravo zbog svega navedenog, m:tel i ovoga puta nastoji da ovom akcijom podsjeti da ništa nije važnije od života te da nijedna poruka ili poziv nisu razlog da ugrozimo sebe i druge.

AKO ME VOLIŠ, OSTAVI TELEFON DOK VOZIŠ!

„Prošlogodišnja kampanja kompanije m:tel, u smislu preventivne aktivnosti predstavljena je u Briselu tokom sjednice Evropskog savjeta za bezbjednost saobraćaja kao jedna vrlo uspješna praksa koja može biti primjenjiva širom zemalja Evropske unije“, navode iz Agencije za bezbjednost saobraćaja RS.

Stoga, iako živimo u vremenu tehnologija, tzv. multitaskinga, kada smo naučeni da radimo nekoliko stvari istovremeno, vožnja nije jedna od aktivnosti

s kojom bi trebalo da poistovjećujemo vještinu obavljanja više različitih zadataka odjednom.

Kampanja „Ako me voliš, ostavi telefon dok voziš“ biće aktivna u junu, a vozače će na ovu važnu poruku podsjećati bilbordi, kao i radio-džinglovi i magneti za automobile. Realizaciji ove kampanje važnu podršku dali su i medijski partneri koji su se pridružili ovoj m:tel-ovoj akciji te time umnogome doprinijeli širenju važne poruke.

Jačanje medijske pismenosti djece u RS

Kompanija m:tel, učestvujući u kampanji „Jačanje medijske pismenosti djece u Republici Srpskoj“, još jednom je potvrdila svoju društveno odgovornu ulogu u razvijanju svijesti kod mladih o važnim temama koje se tiču medija, interneta i javnog prostora.

U okviru kampanje „Jačanje medijske pismenosti djece u Republici Srpskoj“, kao zajedničke aktivnosti Ministarstva prosvjete i kulture RS, Ministarstva saobraćaja i veza RS te Republičkog pedagoškog zavoda RS i kompanije m:tel kao partnera, početkom ove godine raspisan je konkurs medijske pismenosti za osnovne škole u Republici Srpskoj. Na konkurs je pristiglo ukupno 18 projekata iz 15 osnovnih škola, a njegov cilj je bio jačanje svijesti kod djece školskog uzrasta o razumijevanju uloge medija, boljem shvatanju medijskih poruka i zaštite djece od negativnih sadržaja, ali i jačanje tehničkih kapaciteta škola.

U Administrativnom centru Vlade Republike Srpske, 14. aprila uručene su nagrade i zahvalnice za najuspješnijih pet projekata ovog konkursa. Nagrađene su škole iz Pala, Vlasenice, Jošavke, Banjaluke i Bijeljine, a kompanija m:tel obezbijedila je nagrade - tri računara i dva tableta za pobjednike, koje su školama uručili ministar prosvjete

i kulture Republike Srpske Natalija Trivić, ministar saobraćaja i veza Republike Srpske Nedeljko Čorić te generalni direktor m:tel-a Marko Lopičić.

Marko Lopičić čestitao je učesnicima i pobjednicima te naglasio da ova kompanija u kontinuitetu ulaže u bezbjednost najmlađih na internetu, ali i generalno u bezbjednost svih informacionih i telekomunikacionih resursa. „Potpuno je prirodna veza m:tel-a, kao telekomunikacione kompanije, i ove kampanje, kojom se nastoji, ne samo promovisati važnost medijske pismenosti naših najmlađih, nego, što je i najvažnije - na pravi način pružiti edukacija mladim generacijama o ovoj važnoj temi“, naglasio je Lopičić i dodao da je Ministarstvo saobraćaja i veza Republike Srpske važan partner kompanije u poslovanju i mnoštvu projekata koje zajedno realizuju, što je slučaj i sa Ministarstvom prosvjete i kulture RS, s kojim decenijama unazad njeguju odličnu saradnju kada je u pitanju fokusiranost na znanje, obrazovanje i kulturne vrijednosti.

Važnost aktivnog uključivanja mladih u ovakve i slične projekte jedan je od prioriteta koji bi trebalo da budu u fokusu, kako institucija, tako i samih obrazovnih ustanova, medija, ali i roditelja te svih ostalih subjekata koji imaju uticaj na svijest i odrastanje mladih.

Posjetom studenata ozvaničen nastavak saradnje kompanije m:tel i Elektrotehničkog fakulteta u Banjaluci

U Banjaluci je 30. juna 2021. godine, upriličeno zvanično potpisivanje Ugovora o poslovno-tehničkoj saradnji između kompanije m:tel i Elektrotehničkog fakulteta u Banjaluci.

Potpisivanju ugovora su prisustvovali Marko Lopičić, generalni direktor kompanije m:tel i Zoran Đurić, dekan Elektrotehničkog fakulteta u Banjaluci.

„Kompanija m:tel i Elektrotehnički fakultet saraduju već dugi niz godina, a potpisivanjem Ugovora smo ozvaničili nastavak te saradnje koju ćemo zajedno dodatno unaprijediti u mnogim segmentima. Zadovoljstvo mi je što smo imali priliku ugostiti studente elektrotehnike, pružiti im mogućnost da osete deo radne atmosfere u kompaniji m:tel, te im predstaviti deo tehnologija kojima m:tel raspolaže. U m:tel-u se vodimo idejom da kompaniju treba da čine zadovoljni i motivisani zaposleni, te smo svakodnevno i sistematski angažovani i ulažemo upravo u taj resurs - u ljude! Sigurni smo da će deo mladih ljudi koji su nas danas posetili postati budući inženjeri naše kompanije“, izjavio je tim povodom Marko Lopičić, generalni direktor kompanije m:tel.

Zoran Đurić, dekan Elektrotehničkog fakulteta u Banjaluci tim povodom je rekao: „Veoma mi je drago da smo danas potpisali ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji između kompanije m:tel i Elektrotehničkog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci. Ovaj ugovor će omogućiti čvršću saradnju između kompanije m:tel i Elektrotehničkog fakulteta, a posebno u pogledu realizacije zajedničkih projekata, osavremenjavanja učionica i laboratorija Elektrotehničkog fakulteta, osavremenjavanja nastavnog plana i programa, realizaciji studentske prakse, izrade diplomskih i master radova, te organizacije studentskih takmičenja. Kroz ovu saradnju kompanija m:tel će tehnologije kojim vlada, svoju opremu i softver, ali i stručna znanja, u većoj mjeri učiniti dostupnim studentima i nastavnom osoblju Elektrotehničkog fakulteta. Vjerujem da ćemo u narednom periodu kroz redovne aktivnosti koje planiramo provoditi vidjeti i odgovarajuće rezultate, a na zadovoljstvo kompanije m:tel, te studenata i nastavnog osoblja Elektrotehničkog fakulteta.“

Tom prilikom organizovano je edukativno i prijateljsko druženje zaposlenih kompanije m:tel i studenata Elektrotehničkog fakulteta. Predstavljen im je koncept dugogodišnje podrške m:tel-a u toku njihovog školovanja i profesionalnog puta, od studentske prakse i prilike da rade sa iskusnim mentorima, pa do mogućnosti zaposlenja i prednostima rada u ovoj kompaniji. Studenti su upoznati sa širokim spektrom tehnologija kojima kompanija m:tel raspolaže i koja predstavlja odlično mjesto za početak inženjerske karijere.

Posjetioci su, takođe, imali priliku da se upoznaju sa IoT tehnologijama (Smart Home i Smart City rješenjima), da posjete m:tel Data Centar, a što je najvažnije – imali su priliku da razmjene iskustva i informacije sa zaposlenim inženjerima kompanije m:tel i da čuju njihovu priču i put od studenta do profesionalca u svojoj struci.

m:tel u posjeti pobjednicima ovogodišnjeg Regionalnog App takmičenja

Na prošlogodišnjem m:tel App takmičenju na državnom, ali i na regionalnom nivou, održanom u martu ove godine, među najboljima se izdvojila aplikacija srednjoškolaca iz Doboja, kojima su u okviru posjete njihovoj školi, 24. maja 2021, predstavnici kompanije m:tel uručili vrijedne nagrade.

App takmičenje u izradi aplikacija za mobilne uređaje koje organizuje kompanija m:tel na državnom nivou već četiri godine zaredom i u prethodnoj godini zabilježilo je veliki odziv srednjoškolaca iz cijele BiH. Predstavnici kompanije m:tel posjetili su Saobraćajnu i elektro školu u Doboju te učenicima i mentoru koji su napravili jednu od najboljih aplikacija u prethodnom ciklusu takmičenja, dodijelili vrijednu informatičku opremu - laptopu.

Aplikacija pod nazivom Leafy, tima „Electronic Code“ iz Saobraćajne i elektro škole Doboj, čiji su autori učenici Aleksandar i Bojan Dolić, dokaz je da naši srednjoškolci imaju znanja i volje da se bave vannastavnim aktivnostima kojima mogu unaprijediti svoje talente, ali i prilika da razmijene dragocjena iskustva sa vršnjacima iz regiona.

Leafy aplikacija predstavlja novu epohu savremene poljoprivrede pomoću IT-ja, koja skeniranjem biljaka

otkriva i sprečava njihove bolesti. Takođe, Leafy povezuje poljoprivrednike pri kupovini i prodaji proizvoda. Kako ovo nije prvo učešće učenika Aleksandra i Bojana Dolića na ovom takmičenju, njihov trud i iskustva iz prethodnih godina su se isplatili. „Veoma smo srećni, jer je regionalna pobjeda nešto što smo sanjali od prvog ciklusa takmičenja, a sada smo je i ostvarili. To je dokaz da se trud i rad na kraju isplate. Prethodno iskustvo imalo je velikog uticaja na prezentaciju i pristup projektu koji smo razvijali. Iz prethodnih takmičenja uvidjeli smo naše greške, greške drugih timova i razmijenili mnogo iskustava sa ostalim učesnicima takmičenja“, rekli su pobjednici ovogodišnjeg regionalnog takmičenja.

U okviru posjete predstavnici medija i kompanije m:tel imali su priliku da obiđu informatičke kabinete te da još jednom od autora aplikacije čuju kako je došlo do ideje za nju, ali i kako je tekao put do njene realizacije.

m:tel ugostio prethodnu generaciju pobjednika App takmičenja

U prostorijama kompanije m:tel u Banjaluci upriličena je dodjela nagrada pobjednicima trećeg ciklusa App takmičenja – timu iz Gimnazije Banjaluka

Prethodna generacija takmičara, pobjednika na Regionalnom App takmičenju održanom u martu 2020. godine u Banjaluci, osvojila je nagradno putovanje na veliku evropsku IT konferenciju, kao i njihovi prethodnici iz prvog i drugog ciklusa takmičenja. Situacija s pojavom virusa korona je, nažalost, spriječila gimnazijalce da otputuju na studijsko putovanje u Portugal. Iako je u pitanju bila viša sila te bez obzira na uplaćene vaučere za realizaciju putovanja, kompanija m:tel nije ostavila ni pobjednike treće generacije bez nagrada.

Stoga su predstavnici kompanije m:tel ugostili banjalučke gimnazijalce koji su činili pobjednički tim – Savu Malinovića, Matiju Mirkovića i Nikolu Vujkovića, kao i njihovu mentorku prof. Danijelu

Štrbac Uletilović, te im uručili vrijedne poklone – laptose i mobilne telefone.

Podsjećamo, njihova aplikacija je nosila naziv KuMe (Kućni menadžer), a izdvojila se upravo po kvalitetu, ideji, ali i komplikovanoj tehnologiji potrebnoj da se napravi ovakva aplikacija. Prema riječima autora, aplikacija je napravljena zapravo kao sklop višenamjenskih senzora kojima korisnik vrši monitoring svog doma, a putem upravo ove aplikacije.

Gimnazijalci su i ovoga puta naglasili koliko im je značilo to što su imali mogućnost da se takmiče sa vršnjacima iz Srbije i Crne Gore, kao i BiH, te izrazili zadovoljstvo što su bili dio velikog događaja – Regionalnog App takmičenja u Banjaluci.

Priče iz komšiluka 5

Petu godinu zaredom, portal Mondo.ba organizuje konkurs za kratku priču pod nazivom „Priče iz komšiluka 5“. I ovoga puta kompanija m:tel podržava ovaj konkurs i talentovane pisce.

Na Svjetski dan knjige i autorskih prava, koji se obilježava 23. aprila, portal Mondo pozvao je sve koji se bave pisanjem, bilo profesionalno ili iz hobija, da se prijave na regionalni konkurs za kratke priče „Priče iz komšiluka 5“! Najbolji radovi, kako je bio slučaj i u prethodnim godinama, biće objavljeni u istoimenoj zbirci, a autor pobjedničke priče osvojiće izdavanje knjige.

Ovaj konkurs je i internacionalni, budući da pravo učešća imaju svi građani BiH, Srbije, Crne Gore

i Hrvatske koji znaju i vole da pišu. O najboljim pričama će odlučivati komisija u sastavu Tanja Stupar Trifunović, književnica (predsjednica žirija), Aleksandra Savić, predsjednica Udruženja lektora Republike Srpske, i Sandra Stanić, profesorica srpskog jezika i književnosti, u ime kompanije m:tel.

Piscu najbolje priče biće omogućeno izdavanje, štampanje i promocija autorske knjige, a drugonagrađeni će dobiti tablet, poklon kompanije m:tel u Banjaluci.

Obilježen Međunarodni dan muzeja

Muzej savremene umjetnosti u Banjaluci i ove godine obilježio Međunarodni dan muzeja 18. maja

Ovaj značajan dan za Muzeje bio je u znaku obilježavanja 130 godina od podizanja zgrade stare austrougarske željezničke stanice u Banjaluci, u kojoj se Muzej nalazi.

Prijateljsku ruku podrške kulturi i ove godine, kroz saradnju sa Muzejom savremene umjetnosti Republike Srpske, pružila je i kompanija m:tel. Ovogodišnje obilježavanje Međunarodnog dana muzeja povezano je sa manifestacijom Evropska noć muzeja, koju Muzej savremene umjetnosti Republike Srpske redovno obilježava u okviru godišnjeg kalendara kulturnih manifestacija grada Banjaluke. Zbog epidemiološke situacije, muzeji u cijelom svijetu ovogodišnje obilježavanje Evropske noći muzeja povezali su sa Međunarodnim danom muzeja i ovo je obilježeno nizom različitih događaja u okviru sedmice Međunarodnog dana muzeja u kojoj se nalazi 18. maj.

Dani Vlade S. Miloševića

Povratak kulturnim manifestacijama uz tradicionalnu podršku kompanije m:tel

U Banjaluci je, od 7. do 15. juna ove godine, održana manifestacija „Dani Vlade S. Miloševića“, u organizaciji Akademije umjetnosti Banjaluka.

Ovogodišnji program, kako je to bio slučaj i do sada, obuhvatio je, ne samo muzičke sadržaje, nego i naučne skupove, izložbe, radionice, promocije, posebno kreirane događaje za najmlađe, kao i multimedijalne prezentacije.

Kompanija m:tel i ovoga puta bila je ponosni prijatelj ove manifestacije održane u prostoru Akademije umjetnosti, Kulturnog centra Banski dvor te u Muzeju savremene umjetnosti RS u Banjaluci.

It's OKAY
to be DIFFERENT

Svjetski dan autizma

Svakog 2. aprila širom planete obilježava se Svjetski dan autizma. Upravo tim povodom Udruženje građana Centar za edukaciju „Tvoja riječ“ iz Banjaluke organizovao je humanitarni koncert „Autizam govori srcem“, koji je emitovan na YouTube kanalu Centra za specijalističke socijalne usluge „Za majku i dijete“.

Kompanija m:tel godinama je prijatelj Centra za edukaciju „Tvoja riječ“ te pruža podršku organizaciji humanitarnog koncerta koji se svake godine održava na Svjetski dan autizma. I ovoga puta, sa željom da pomogne u podizanju svijesti društva o potrebama i mogućnostima djece s autizmom i njihovih porodica te njihovim potencijalima, m:tel je podržao obilježavanje Dana autizma, koji je organizovan pod motom „Od rane intervencije do školovanja i zapošljavanja“.

Cilj ovogodišnjih aktivnosti usmjeren je ka značaju prepoznavanja autizma u što ranijem dobu te pružanju kvalitetnijeg obrazovanja i rehabilitacije kroz osnovnoškolsko obrazovanje. Jedan od ključnih ciljeva tradicionalnog humanitarnog koncerta tri posljednje godine je i nabavka EEG aparata, kojim se registruje električna aktivnost mozga.

„Kompanija m:tel je nesebičnom podrškom koju nam pruža pomogla mnogim mališanima i njihovim

roditeljima, prepoznavši potrebu da se o ovoj temi govori i time unaprijedi položaj djece sa smetnjama u razvoju iz spektra pervazivnih razvojnih poremećaja. Dugujemo veliku zahvalnost kompaniji m:tel za dosadašnji angažman u pružanju podrške našim najmlađima“, naglasila je Olivera Ratković, predsjednica Centra za edukaciju „Tvoja riječ“.

Obilježavanje Svjetskog dana autizma nije ostalo samo na aktivnostima koje se odnose na jedan dan, nego je čitav april bio posvećen aktivnostima u duhu podizanja svijesti o djeci s autizmom. Jedna od aktivnosti bila je i promocija m:tel humanitarnog broja 1415 za prikupljanje sredstava koja će biti upotrijebljena za nabavku EEG aparata. Pored toga, održane su i radionice, seminari i slični događaji za djecu, roditelje i sve zainteresovane građane.

Đurđevdanski festival

Ovogodišnji, 27. „Đurđevdanski festival“ bio je održan u onlajn formatu, a svi učesnici su se putem neke od internet platformi uživo uključivali u televizijski prenos.

Šesnaest novih kompozicija sa 23 izvođača iz Rusije, Bugarske, Slovenije, Hrvatske, Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine, u vidu spotova specijalno snimljenih za festival, premijerno je emitovano u emisiji.

Za ovaj dječiji festival u proteklom periodu napisano je više od pet stotina kompozicija. Kompozicije i soliste biraju stručne selekcione komisije. A od početka festivala postavljeni su visoki profesionalni standardi kojima se komisija vodi prilikom odabira kompozicija i izvođača. Kompozicije se, prema glasovnim mogućnostima i karakteru, dodjeljuju malim solistima.

Plivački miting „Banja Luka Open 2021“

U organizaciji Plivačkog kluba „Olimp“ Banjaluka, 29. i 30. maja 2021. godine, na Gradskom olimpijskom bazenu u Banjaluci održan je Plivački miting „Banja Luka Open 2021“.

Takmičenje je održano po pravilima LEN i FINA, u skladu sa pravilima Plivačkog saveza Republike Srpske i Plivačkog saveza Bosne i Hercegovine. Ovogodišnji plivački miting predstavljao je i kvalifikacioni miting na kojem su se mogle isplivati norme za Olimpijske igre u Tokiju.

Najbolji plivač u seniorskoj kategoriji bio je upravo član Plivačkog kluba „Olimp“ Nikola Bjelajac, dok je kod plivačica ta titula pripala takmičarki iz Slovenije Janji Šegel.

Svjesna značaja sporta za sve društvene segmente, kompanija m:tel je tradicionalni prijatelj ovog plivačkog mitinga u Banjaluci kao dio opredijeljenosti u podršci pravim vrijednostima i razvoju takmičarskog i sportskog duha.

Banjaluka Ladies Open 2021

Sedmi profesionalni teniski turnir iz serije fjučersa „Banjaluka Ladies Open 2021“ održan je u Banjaluci od 29. maja do 6. juna, uz prijateljsku podršku kompanije m:tel.

Na turniru su učestvovala 74 teniserke iz 28 zemalja, a na terenima Teniskog kluba „Banjaluka“ borile su se za nagradni fond od 15.000 američkih dolara, kao i WTA bodove, značajne za međunarodnu tenisku reputaciju. Najbolja teniserka ovog turnira bila je Ana Gabrić iz Njemačke.

Značaj ovog turnira najbolje dokazuje i činjenica da je pobjednica iz 2015. godine Tamara Zidanšek iz Slovenije ove godine ušla u polufinale Rolan Garosa. Kao tradicionalni prijatelj ovog turnira, kompanija m:tel nastavlja sa praksom društveno odgovornog poslovanja i afirmaciji teniskog sporta u Banjaluci i cijelom regionu.

m:tel nastavlja da donira sportsku opremu školama

Predstavnici m:tel-a uručili su početkom juna sportske rekvizite osnovcima i nastavnom osoblju banjalučke Osnovne škole „Georgi Stojkov Rakovski“. Donirane su košarkaške table sa pratećom opremom, fudbalske, košarkaške i rukometne lopte, kao i sto i reketi za stoni tenis.

Samo u proteklih pet godina, pored mnogih drugih donacija i podrške, m:tel je sproveo opsežnu akciju opremanja osnovnih i srednjih škola te dječijih igrališta širom BiH vrijednom sportskom opremom, afirmišući i razvijajući kod najmlađih naviku zdravog odrastanja, njegovanja sportskog duha i drugih pozitivnih vrijednosti.

m:

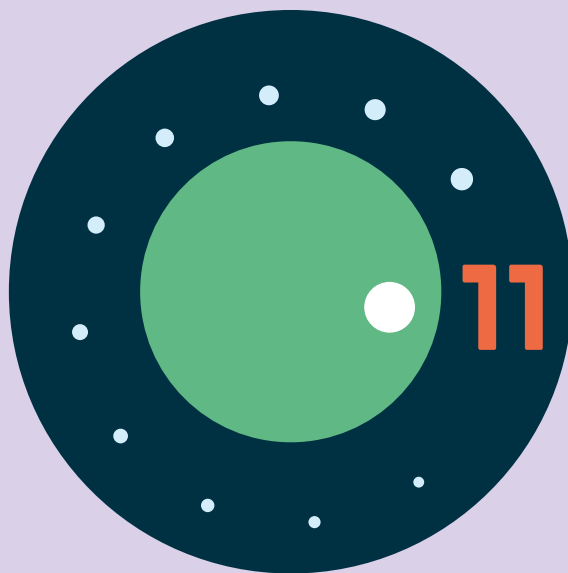
POSLOVNI SVIJET

MREŽE

TEMA BROJA

TIHA OS REVOLUCIJA

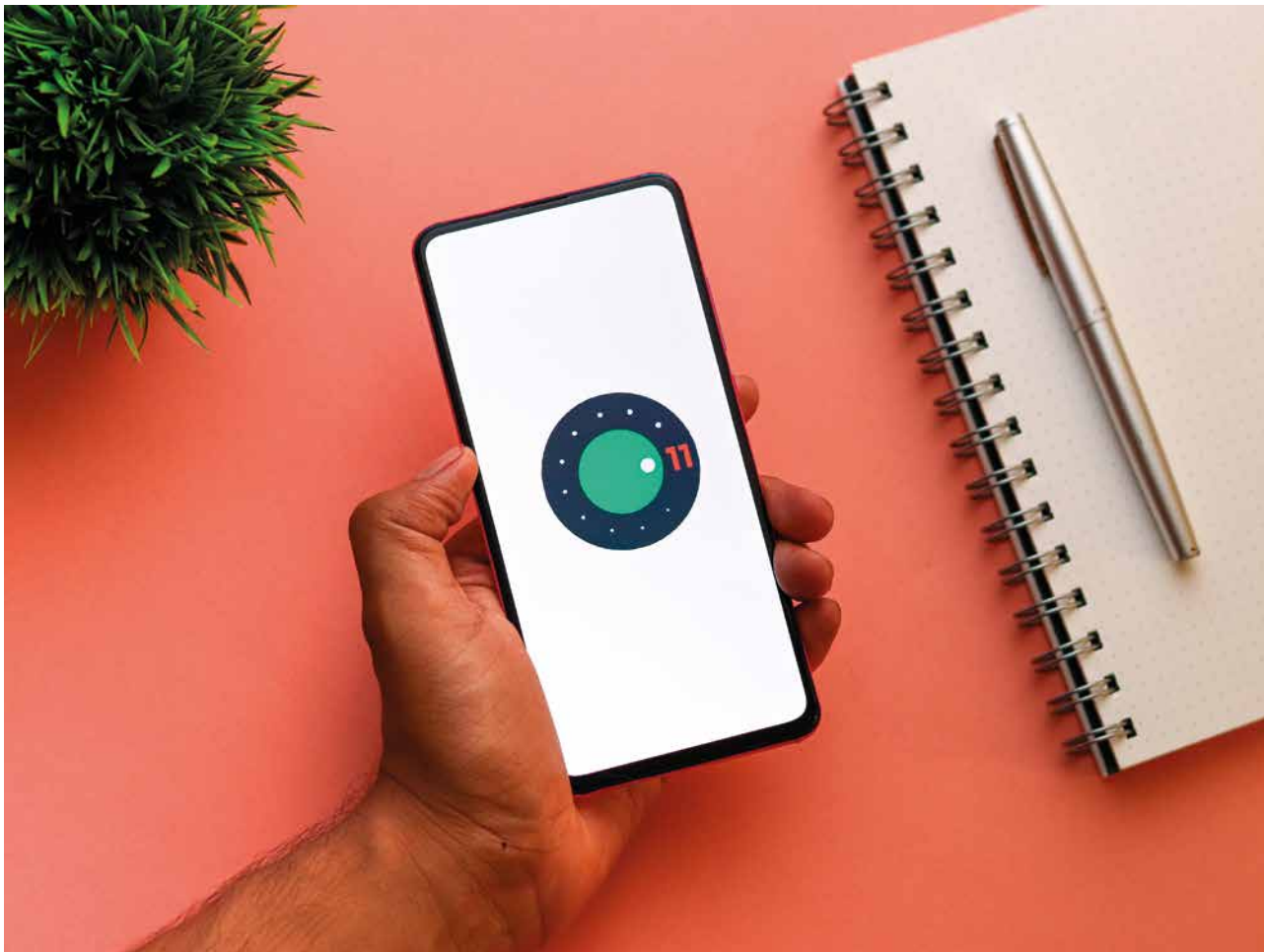
ANDROID 11

PIŠE: JELENA PRALICA

Android 11 bilježi najbržu stopu prihvatanja u odnosu na bilo koju prethodnu verziju ovog operativnog sistema

Teracija operativnog sistema (OS) Android 2020, poznata kao Android 11, njegova je najnovija stabilna verzija. Pokrenut je krajem ljeta 2020. godine na pametnim telefonima Google Pixel, a potom se probio do uređaja vodećih kompanija, kao što su Samsung, OnePlus i druge.

Android 11 izgleda i „ponaša se“ vrlo slično Androidu 10, koji je, prema statistici analitičke kompanije StatCounter, na globalnom nivou i dalje neprikosnoven, sa tržišnim učešćem od 41%. Ipak, Android 11 istovremeno bilježi najbržu stopu prihvatanja u odnosu na bilo koju prethodnu verziju ovog OS-a.

Stoga možda nećete primijetiti veliku razliku prilikom pokretanja verzije 11. A ko sve i šta sve može da očekuje?

Počinjemo od korisnika Google Pixel telefona (novi modeli se isporučuju sa Androidom 11), a stigao je, između ostalih, na modele Pixel 2 i 3a serija, preko onih koji

~~~~~

Nove opcije za developere uključuju lakše debugovanje i mašinsko učenje, kao i alate za bolje testiranje uređaja... Tu je i AI koji će sam moći da se izbori sa „robo-pozivima“.

~~~~~

preferiraju LG (LG Velvet, V60, V50, G8 i G8X), Motorola modele (Motorola Edge, Edge+, Moto G Fast, Moto G Power i Motorola Razr), Samsung (Galaxy S10 i S20 serije, Galaxy Note 10 i 20 serije, Galaxy Z Flip, Galaxy Fold i Z Fold 2), Nokia smartfone (modeli 1 Plus, 1.3, 2.2, 3.2...) ili OnePlus (OnePlus 7 serija), pa sve do zaljubljenika u uređaje brendova Asus (Zenfone 6, Zenfone 7 Pro...), Oppo (modeli Find X2, X2 Pro, Reno,

Reno Z...), Poco (modeli F2 Pro, X2 i M2 Pro), Redmi (modeli K30 Pro Zoom, serije K20, K30, Note 9, 10X, 9) ili Xioami (serije Mi 10, Mi Note).

Iako ovaj OS nije toliko revolucionaran kao neka prethodna ažuriranja, kada je riječ o novim funkcijama koje je donio Android 11, pojedine su više namijenjene programerima, dok se većina ipak tiče uobičajenih korisnika. Ovo su samo neke od njih, odnosno one najveće promjene u koje bi svaki korisnik trebalo da bude upućen:

TRI VRSTE OBAVJEŠTENJA

U pitanju je unaprijeđena opcija, s obzirom na to da su u Androidu 10 sva obavještenja završavala na istom mjestu, što je bilo poprilično neorganizovano i konfuzno. Sada je prostor za obavještenja podijeljen u tri odjeljka: razgovori, upozorenja i tihe (nečujne) kategorije. Uključuje sve aplikacije za časkanje, kao i tekstualne poruke.

ISTORIJA NOTIFIKACIJA

Svi smo to nekad uradili: stiže nam notifikacija, a mi je instinktivno prevlačimo i - obavještenje je nestalo. U Androidu 11 nije tako! Nova funkcija vam daje mogućnost čuvanja svakog pojedinačnog obavještenja koje vam je stiglo u protekla 24 časa. Sada možete da provjerite tekuću listu, pronađete obavještenje koje ste slučajno prevukli i vidite šta ste propustili.

Nažalost, ova nova funkcija se ne podrazumijeva, već treba da je pokrenete.

Zanimljiv sporedni efekat ove funkcije je da će vam istorija prikazati svaku pojedinačnu notifikaciju, pa je ovo je sjajna alatka pomoću koje ih možete evidentirati i pospremiti.

CHAT BALONČIĆI

Google je dizajnirao Android 11 tako da se uglavnom vrti oko aplikacija za obavještenja, chat i druge sisteme povezane sa konverzacijom. Balončići za časkanje su se zapravo prvi put pojavili u Androidu 10. Međutim, Google ih iz nekog razloga nije odredio kao prioritet i oni su nestali u pozadini kada je pokrenuta stabilna verzija operativnog sistema. Sada ovi balončići zauzimaju centralno mjesto.

~~~~~

Android 11 pruža veću kontrolu nad privatnošću i bezbjednošću korisnika. Sada nudi veću kontrolu pri instaliranju aplikacija, s obzirom na mogućnost da daje dozvolu samo za određenu sesiju. Tu je i automatsko resetovanje aplikacije koju već neko vrijeme niste koristili. Ako ste u njoj odobrili podatke o lokaciji, Android 11 će sada opozvati sve dozvole i moraćete ih unijeti ponovo kada je sljedeći put otvorite. Ako je nikada više ne pokrenete, vaši podaci su na sigurnom.

~~~~~

SNIMANJE EKRANA

Google Play Store donosi mnoštvo aplikacija pomoću kojih možete snimati ekran vašeg telefona. Imajući to na umu, matični snimač ekrana u Androidu 11, dakle, nije novina, ali ipak nudi dozu uzbuđenja - ovo je sada aplikacija manje koju treba da preuzmete. Ovo je jednostavna i user-friendly opcija za snimanje ekrana, a ukoliko ipak ne zadovolji vaše potrebe, uvijek se možete okrenuti nekoj specijalizovanoj aplikaciji te vrste.

KONTROLA MEDIJA

Ako reprodukujete muziku na Android 10 telefonu, u vrhu pretinca za obavještenja pojavljuje se muzički plejer. Kod Androida 11 taj dio je sada rezervisan za razgovore, tako da je medija plejer trebalo pomjeriti. Google je odlučio da ga prebaci u odjeljak Brza podešavanja.

Ovo ima smisla, jer medijski kontroler zapravo nije obavještenje - to je alat ili čak mini-aplikacija. Kada prevučete pretinac sa obavještenjima nadolje, kontroler medija će biti prilično mali. Pokazaće vam aplikaciju sa kojom je povezan, naslovnicu, osnovne kontrole i na kojem sistemu se mediji reprodukuju. Ako ponovo povučete pretinac, upozorenje se širi.

Među poboljšanjima koja Android 11 donosi su i prijedlozi riječi na tastaturi te glasovna kontrola. Unaprijeđena je i kontrola povezanih uređaja poput zvučnika, slušalica i televizora.

KONTROLA PAMETNIH UREĐAJA

Sve više ljudi u svoj život uvodi neki segment pametne kućne tehnologije. Kao odgovor na ovaj rastući trend, Google je u Android 11 dodao novi odjeljak koji vam omogućava lako upravljanje različitim uređajima bez potrebe za otvaranjem aplikacije.

Android 11 će unaprijed popuniti polje sa šest vaših uređaja, ali vi svakako možete da dodajete/uklanjate uređaje po želji. Možete uključiti ili isključiti svjetlo, provjeriti bezbjednosne kamere, otključati vrata itd. Više nema potrebe da otvarate tri odvojene aplikacije za sve te stvari!

TAMNA TEMA (DARK MODE)

Kada je Google konačno predstavio tamni način rada (dark mode) za Android 10, on je bio prilično pojednostavljen i podrazumijevao je opcije „uključen“ i „isključen“. U međuvremenu, drugi proizvođači su

omogućili korisnicima da kontrolišu kada i zašto treba aktivirati tamni režim. S Androidom 11 korisnici sada mogu da zakažu tamnu temu koristeći jednu od dvije različite metrike - kada sunce izađe ili zađe. Takođe, možete da podesite i prilagođeni raspored za aktiviranje tamnog režima.

RAZDVAJANJE PROFILA

Android 11 vam omogućava da na telefonu imate lični i radni profil, a da jedan ne utiče na drugi. Ovo će omogućiti korisnicima da sa svog radnog profila pređu na svoj lični profil, pa bi ova nova funkcija mogla zapravo da podstakne na promjenu mišljenja sve one koji su ranije izbjegavali da koriste dva profila na istom uređaju.

BIZ&TECH

AND THE OSCAR GOES TO... „COLETTE“

PRVI ZLATNI KIPIC ZA GEJMING

*Ostvarenje je snimljeno kao dio dokumentarne galerije za VR igru
Medal of Honor: Above and Beyond*

PIŠE: ALEKSANDRA ŠKRBIĆ

Posljednjih godina video-igre su postale veliki dio pop-kulture. Zarada se broji u milijardama dolara, ali to nije oduvijek bio slučaj. Bilo je potrebno mnogo vremena kako bi kultura video-igara pronašla put do ogromnog broja obožavalaca širom cijelog svijeta.

Industrija proizvodnje video-igara danas je među najunosnijima u svijetu. Gejming ima znatno velik uticaj na ekonomiju i medijsku industriju u cjelini, a ove godine postao je dio nagrade koju svake godine dodjeljuje Akademija filmskih umjetnosti i nauka.

Na posljednjoj, 93. dodjeli nagrade „Oscar“, koju su obilježili drugačiji uslovi realizacije, rekordi, ali i noviteti za gejming industriju, prvi put u istoriji nagradu je osvojio film koji je prvenstveno izašao kao prilog jednoj video-igri. Ostvarenje nosi naziv „Colette“, a snimljeno je kao dio dokumentarne galerije za VR igru Medal of Honor: Above and Beyond.

Studio Respawn Entertainment saradivao je sa kompanijom Oculus kako bi stvorili djelo vrijedno ove prestižne nagrade. Pomenuti studio osnovan je 2010. godine i prvenstveno se bavi izradom i razvojem video-igara. Tvorci su hitova kao što su Apex Legends i Star Wars Jedi: Fallen Order, Titanfall i Titanfall 2.

Dokumentarni film „Colette“ režirao je Entoni Đakino. Priča prati putovanje starice Kolet Marin Katrin ka koncentracionom logoru gdje je nastradao njen brat Žan Pjer. Nju upoznajemo u njenom domu kao rječitu, odvažnu, pomalo tvrdoglavu gospođu.

Producenti i režiser bili su zadivljeni dobrim sjećanjem junakinje, ali su htjeli autentičnu zabilješku sa mjesta gdje je tokom Drugog svjetskog rata tragična sudbina zadesila njenog brata. Cijela porodica bila je u francuskom pokretu otpora, kao i njen brat, koji je sakupljao oružje za taj pokret, zbog čega je odveden u logor Mitlbau-Dora, gdje je preminuo od posljedica prisilnog rada i nehranjenosti, sa samo 19 godina.

Junakinja olet svoju bolnu priču ponovo proživljava kada odlazi na mjesto strašnih zločina. Nju prati buduća istoričarka Lusi FuBl, mlada djevojka koja istražuje nacističku okupaciju Francuske i nehumane postupke okupatorskog režima. Lusi stvara blisku vezu sa staricom dok posjećuje mjesta prepuna fotografija nacističkih mučenja.

Dolaskom u logor dobijamo uvid u njenu nježniju, mekšu stranu, kada se pred kamerama slama, shvativši da pokojnom bratu nije donijela cvijeće na mjesto gdje je

~~~~~

Igre neprestano pomjeraju kinematografske standarde i velika je stvar što industrija podržava nezavisne autore koji pričaju važne priče. Oculus-ov doprinos je posebno zanimljiv s aspekta izrade igara o virtualnoj stvarnosti i implementiranja dokumentarnih svjedočanstava. Samim tim, priznanje poput nagrade „Oscar“ naglašava prisutnost gejminga u svim segmentima pop-kulture.

~~~~~

okončao život. Većina razgovora odvija se na putu ili samom centralnom mjestu nekadašnjih dešavanja - u vozu, ruševinama i tunelima samog logora.

Sa druge strane, igra Medal of Honor: Above and Beyond nije tako sjajno prošla kod publike. U pitanju je VR interaktivna igra, prožeta mini-dokumentarnim zapisima. Najčešće zamjerke se odnose na spor tempo, dugačke dijaloge i na istorijske lekcije koje osporavaju emocionalni uticaj koji bi ti događaji mogli da imaju. Above and Beyond je jasno dizajniran za veće karte, umjesto za manje i intimnije. Igra je tražila više od 340 GB prostora na hard-diskovima, što je ujedno bio jedan od razloga zašto igrači nisu bili oduševljeni.

Naravno, sve to ne umanjuje uspjeh autora Medal of Honor-a, koji prije svega ističu autentičnost igre. Koristeći interaktivnu i kinematografsku prirodu video-igara, oživjeli su istoriju i na neki način je sačuvali od zaborava. Mehanika, umjetnički stilovi, dizajn zvuka i emotivno zanimljivi narativi zaokupljaju maštu i igrače uranjaju u jedinstveno iskustvo.

~~~~~

Put razvitka video-igara nabijen je snažnim promjenama i inovacijama. U periodu od 1972. godine, kada se pojavljuje kulturna arkadna igra Pong, pa sve do gigantskog otvorenog svijeta igre The Witcher 3, dolazi do velikog pomaka u doživljaju video-igre kao novog interaktivnog medija. Samo tokom pandemije prodaja video-igara i konzola porasla je za 35% te dosegla 1,6 milijardi dolara!

~~~~~

BIZ&TECH

DIGITALIZACIJA ZAŠTITE ZDRAVLJA

PAMETNE PILULE

PIŠE: DIJANA GAJIĆ

Navikli ste se na brojanje koraka i pređenih kilometara, kao i na mjerenje otkucaja srca i kvaliteta sna putem pametnog uređaja. Ali da li ćete moći „svariti“ pametne pilule?

Čovječanstvo nikada nije imalo više saznanja i alata potrebnih za efikasnu zaštitu zdravlja stanovništva nego danas. Tome u prilog govori i činjenica da je upravo ove godine oboren rekord u vremenu potrebnom za razvoj nove vakcine - manje od 12 mjeseci uloženo je u izradu prve vakcine protiv virusa SARS-CoV-2!

A sada smo na pragu još nekih nevjerovatnih prekretnica u tretiranju bolesti, koje bi mogle da iniciraju kontroverze slične onima kakve u posljednjoj deceniji izazivaju upravo vakcine.

DIGITALNI GOVOR TIJELA

Ako mislite da vas doktor/ica porodične medicine nedovoljno gleda u oči dok vas ispituje o simptomima koje osjećate i propisuje terapiju za liječenje - šta će tek biti kada i najdelikatniji podaci o vašem zdravstvenom stanju ljekarima budu dostupni na klik?! I to direktno iz vašeg tijela!

Naime, oko 3.500 godina od prve tablete koja je propisana nekom pacijentu, i to u starom Egiptu, pilule doživljavaju veliku revoluciju i dobijaju svoje digitalne varijante!

Zamislite ovakav slijed događaja: neki od vaših pametnih uređaja obavještava vas da je vrijeme za tabletu. Riječ je o lijeku koji je proizveden na 3D štampaču, u potpunosti je personalizovan za vas i tretira sve vaše

bolesti istovremeno. Kada ga popijete, aktivira se kamera koja prati njegov put do želuca. Tu se polako otapa pomoću kiseline i šalje signal na vaš pametni uređaj da je terapija za taj dan uspješno završena.

Sve ove informacije skladište se u vaš digitalni karton kojem pristup ima cijeli medicinski tim. Na osnovu preciznih analiza, koriguju se doze u vašem daljem liječenju, a ukoliko niste uzeli terapiju, dobijate automatsko upozorenje, možda i puni račun za terapiju od fonda.

Ovaj scenario završava se poprilično distopijski, ali u pitanju je priča koja definitivno više ne pripada žanru naučne fantastike. Jedini razlog zašto vas aplikacija upravo sada ne obavještava da je lijek koji uzimate stigao do vašeg probavnog trakta jeste to što je tehnologija izrade digitalnih pilula i dalje - preskupa!

PRO I CONTRA

Znate li da, prema nekim istraživanjima, manje od 50% pacijenata pravilno uzima svoju terapiju, najčešće zato što na nju zaborave. To je jedan od razloga zašto se akumuliraju veliki finansijski gubici za zdravstvene sisteme, a o posljedicama po zdravlje pacijenata da ne govorimo.

Svaki sistem praćenja uzimanja lijekova stoga se može posmatrati kao garancija uspješnog liječenja.

Pored toga, najveća prednost primjene digitalnih pilula trenutno se vidi u liječenju mentalnih oboljenja kod kojih postoji veći rizik od prekidanja terapije usljed same bolesti.

Upravo s tim na umu kompanija Abilify Mycite 2017. godine proizvela je prve digitalne pilule u istoriji koje je odobrila Uprava za hranu i lijekove SAD, i to za shizofreniju, bipolarni poremećaj i teže oblike depresije. Ove pilule sadrže senzor veličine zrna pijeska koji je u potpunosti izrađen od sastojaka koji se nalaze u namirnicama koje svakodnevno konzumiramo te prirodno prolazi kroz naš sistem za varenje.

Kada se tableta popije, to bilježi mali uređaj koji se nosi na tijelu i podatke šalje na aplikaciju za pametni telefon. Aplikaciji i svim prikupljenim podacima pristup ima medicinski tim koji je zadužen za pacijenta.

Privatnost podataka zato je jedna od većih briga kod sistema koji predviđa digitalnu terapiju, tačnije bojazan za njihovu sigurnost.

Iako smo svjesni kako smo privatnost izgubili u momentu kada smo uzeli svoj prvi mobilni telefon u ruke, još nas prati osjećaj da imamo izbor kako ćemo upravljati svojim prisustvom u onlajn svijetu.

Sa digitalnom terapijom koja se dijeli među uređajima i aplikacijama stvari stoje nešto drugačije. Riječ je o novoj tehnologiji koja zadire u ono najličnije, što smo do sada mogli da zaštitimo od drugih.

Da li ćemo imati pravo izbora da odbijemo terapiju? Da li ćemo imati prostor da posumnjamo u efikasnost propisanog lijeka? Ova i još mnoga pitanja zasad ostaju otvorena.

Ali evo šta sa sigurnošću možemo očekivati - jednom kada dođu i na naše police, koristi od digitalnih pilula biće daleko veće od mogućih rizika.

BIZ&TECH

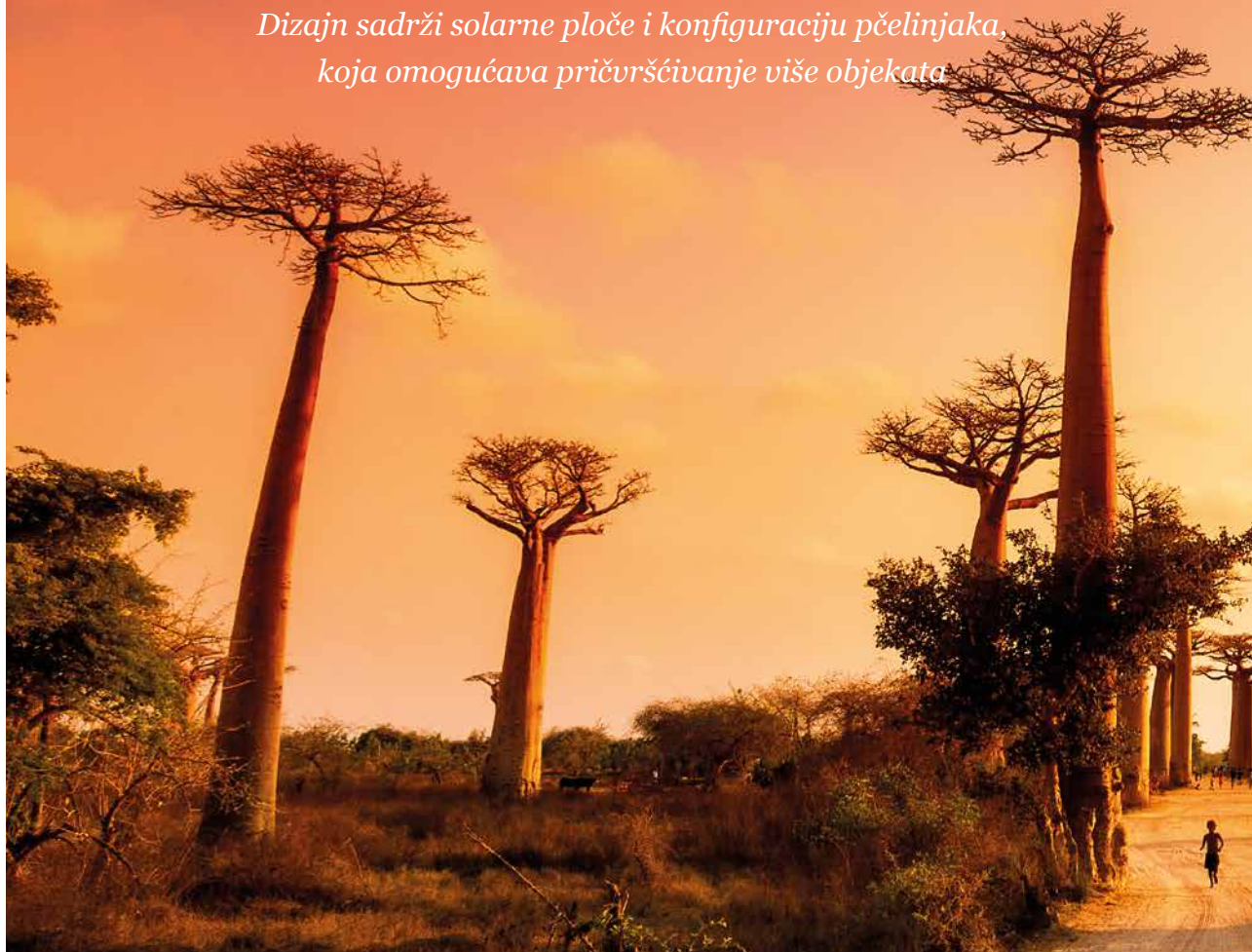
REVOLUCIJA NA MADAGASKARU

DOBRO DOŠLI U ŠKOLU OD 3D ŠTAMPANIH ZIDOVA!

PIŠE: JELENA PRALICA

*Dizajn sadrži solarne ploče i konfiguraciju pčelinjaka,
koja omogućava pričvršćivanje više objekata*

Endemske vrste

Većina ovih 3D štampanih zidova ima svijetlosivi ton kao osnovnu boju, s obzirom na to da kreatori žele na taj način da bude što približnija prirodnom staništu, odnosno objektima od zemlje koji su karakteristični za ovo podneblje. Kada je u pitanju opremanje enterijera, sarađuju sa lokalnim zanatlijama koje prave namještaj od održivo obrađenog drveta sa Madagaskara. Inače, krčenje šuma je tamošnje goruće pitanje, a one su poznate kao bioraznoliki eko-sistem sa mnogim endemskim vrstama koje žive samo na ovom ostrvu.

Megi Graut, osnivačica neprofitne organizacije Thinking Huts, je u misiji.

Uz više od 1,2 milijarde raseljene djece i više od 260 miliona mališana koji ne pohađaju nastavu širom svijeta, ona je „zakotrljala“ rješavanje ovog problema. Pokrenula je vlastitu neprofitnu organizaciju s ciljem da služi siromašnim zajednicama, a jedan od planova je da gradi škole od trodimenzionalnog štampanog materijala.

Megi se udružila sa predstavnicima kompanije Hyperion Robotics i agencije za arhitektonski dizajn sa sjedištem u San Francisku (Studio Mortazavi), kako bi zajedno napravili

prvu školu od 3D štampanih zidova, postavljenu na četiri hektara zemlje na Madagaskaru. Iako se tehnologija 3D štampanja koristi za mnoge projekte, uključujući automobilsku industriju i neke aspekte u arhitekturi, ovo je prva škola koja u potpunosti implementira ovu metodu gradnje.

Pilot-projekat se gradi u okviru univerzitetskog kampusa Ecole de Management et d'Innovation Technologique (EMIT), koji se nalazi u madagaskarskom mjestu Fianarantsoa, a služiće lokalnim đacima. Tu će biti kompleks koji će imati sve od predškolske ustanove do srednje škole, namijenjen stotinama učenika, imaće različite objekte za

naučna istraživanja, biblioteke, fiskulturne sale, muzičke i umjetničke učionice i računarske laboratorije. Planiran je i smještaj za nastavnike, a potencijalno i za učenike.

DIZAJN

3D štampa je moderna tehnologija proizvodnje trodimenzionalnih objekata i podrazumijeva kreiranje sukcesivnim nanošenjem slojeva materijala. Generalno je brže, jeftinije i jednostavnije rješenje od drugih tehnologija proizvodnje 3D objekata.

Jednostavan, ali efektan dizajn škole na Madagaskaru ima konfiguraciju košnice, koja omogućava pričvršćivanje više objekata, a takođe uključuje vertikalne farme i solarne panele. Pilot-škola sastoji se od hibridnog dizajna koji sadrži 3D štampane zidove i građevinske materijale iz lokalnog izvora za krov, vrata...

„Džepovi“ na zidovima omogućavaju vertikalne farme, ali služe i djeci za penjanje. Pored toga, tu su i otvori za ventilaciju koji će omogućiti prirodnu cirkulaciju vazduha.

IZAZOVI I MOGUĆNOSTI

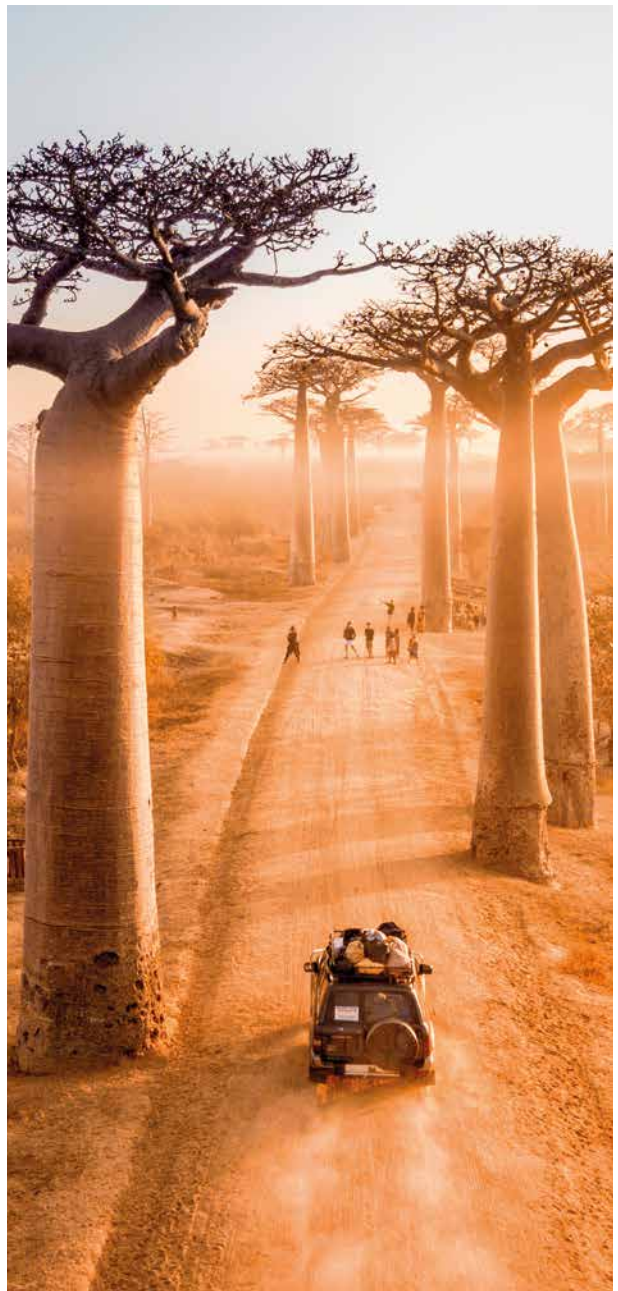
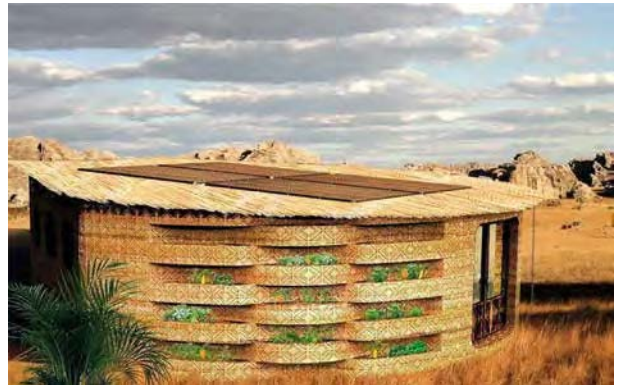
Najveći izazov je zapravo samo ograničenje tehnologije 3D štampe.

„Štampač može izraditi jedinstven arhitektonski obrazac reljefa, kao i ventilacione blokove. Primijenili smo tradicionalni madagaskarski obrazac i na unutrašnjosti, i na spoljašnjosti zgrade koju trenutno testiramo“, pojasnio je Amir Mortazavi, osnivač agencije Studio Mortazavi.

EKONOMSKI ASPEKT

U organizaciji Thinking Huts nadaju se da će ova škola na Madagaskaru podstaći inovacije, istovremeno stvarajući mogućnosti za obrazovanje brojnoj tamošnjoj djeci (ali i šire). Naime, 60% od 1,3 miliona potencijalnih osnovaca koji žive na ovom ostrvu ne ide u školu, a nedostaje i oko 22.000 učionica. Potreba za obrazovnom infrastrukturom je ovdje, ali i globalno, ogromna, a upravo je ovaj koncept prilagodljiv i u tome je njegova velika prednost.

Krajnji cilj ove neprofitne organizacije je da u svakoj zajednici u kojoj djeca nemaju mjesto za obrazovanje izgradi upravo ovakve škole. Nadaju se da će ih štampati desetak tokom svake godine, a istovremeno tražiti mogućnosti da to čine i u drugim zemljama. Pokrenuli su i kampanju „Thoughtful Giving“, s ciljem prikupljanja 350.000 dolara za podršku pomenutom pilot-projektu i štampanju još tri škole na Madagaskaru.

BIZ&TECH

BESPLATNO DO MJESECA I NAZAD

„DEARMOON“

PIŠE: JELENA PRALICA

*Japanski preduzetnik i milijarder
plaća grupi umjetnika putovanje
oko Mjeseca*


~~~~~  
*Jusaku Maezava bio je skejter  
i bubnjar u hardkor bendu  
„Switch Style“ prije nego što je  
osnovao nekoliko kompanija.  
Danas je najpoznatiji kao  
kolekcionar umjetničkih djela –  
prošle godine za 110,5 miliona  
dolara kupio je sliku „Untitled“,  
rad Žan Mišela Baskijata iz  
1982. godine. Na drugoj aukciji  
2016. godine za jednu noć  
potrošio je 81 milion dolara.*  
~~~~~

On je osnivač najveće japanske onlajn trgovine Zozotown, mogul internet mode, kolekcionar savremenih umjetnina i automobila, mecena i ekscentrični milijarder. Ako uspije u svom naumu, Jusaku Maezava će 2023. godine postati prva osoba koja će posjetiti Mjesec otkako je američki astronaut Judžin Kernan, u okviru misije „Apollo 17“, posljednji stupio na ovo nebesko tijelo 1972. godine.

Ipak, za razliku od Kernana, čija je noga posljednja zagazila na Mjesec, Maezava neće sletjeti. Umjesto toga, obletjeće Mjesec u masivnoj SpaceX raketi Starship, koja je u ranoj fazi razvoja u kompanijama za testiranje na jugu Teksasa. Naravno, u pitanju je raketna kompanija u vlasništvu Ilona Maska, koji je i najavio ovu misiju.

Nego, o kakvoj misiji je zapravo riječ? Pa, u pitanju je svemirska misija nazvana „dearMoon“, koja bi podrazumijevala prvi izlazak grupe privatnih građana van Zemljine orbite. Misija bi trebalo da traje šest dana, a, kako je ranije navedeno, putnici ne bi sletjeli na Mjesec, već bi samo letjeli do njega i vratili se nazad.

U ovoj prvoj potpuno civilnoj lunarnoj misiji trebalo bi da učestvuje od 10 do 12 ljudi. Maezava je ranije kupio kartu za sebe, a onda je odlučio da na put o vlastitom trošku povede i ostale putnike, mada nije poznato koliko je novca izdvojio za ovo zadovoljstvo. Dakle, ponudio je mogućnost svim ljudima iz cijelog svijeta da se jave na njegov svojevrsan konkurs i izbere svoje mjesto u Starship raketi te se tako otisnu put Mjeseca – potpuno besplatno!

„Pozivam vas da mi se pridružite u misiji, vas osmoro iz cijelog svijeta. Kupio sam sva mjesta, tako da će to biti privatno putovanje“, poručio je Maezava.

Maezava je još 2018. najavio da će s njim putovati grupa umjetnika, a potom je tražio i romantičnu partnerku koja bi mu pravila društvo, doduše bezuspješno. Ranije ove godine objavio je da poziva osam ljudi da mu se pridruže u ovoj misiji. Selekcija je počela 21. marta, a sudeći prema napisima na zvaničnoj „dearMoon“ stranici, završni intervjui sa potencijalnim kandidatima za putovanje trebalo bi da budu održani početkom septembra.

On želi na put oko Mjeseca, i to u najširoj orbiti do sada, da povede ljude koji se bave nekim kreativnim poslom i koji mogu sebe nazvati umjetnicima – modne dizajnere, slikare, muzičare, plesače, pisce, filmske reditelje, skulptore, fotografe, arhitekta...

„Ovi umjetnici bi trebalo da stvore nešto nakon što se vrate na Zemlju. Ljudi su kreativni i imaju veliku maštu. Svi mi imamo sposobnost da sanjamo snove o kojima se nikada nije sanjalo, da pjevamo pjesme koje nikada nisu pjevane, da naslikamo ono što nikada ranije nije viđeno. Nadam se da će ovaj projekat nadahnuti sanjara u svakome od nas“, rekao je Maezava.

U svom pozivu kao dva glavna kriterijuma za odabir putnika naveo je da kandidati pokušaju da objasne zašto svojim odlaskom u svemir mogu doprinijeti društvu u cjelini i da budu spremni da podrže članove svoje posade tokom ekspedicije u ostvarenju njihovih ciljeva.

„Šta da je Pikaso otišao na Mjesec, ili Endi Vorhol, Majkl Džekson ili Džon Lenon? Šta je sa Koko Šanel? Sve su to umjetnici koje obožavam“, dodao je.

Očekuje se da će put kojim će se Maezava i osam umjetnika koje će izabrati kretati oko Mjeseca biti sličan onom koji su astronauti misije „Apollo 8“ prešli u decembru 1968. godine.

„Tada je trebalo da pošalju i poete, jer mislim da nismo u cjelini zabilježili veličinu onoga što smo tada vidjeli“, naveo je u dokumentarnom filmu „Eathrise“ Frank Borman, vođa te misije.

To je ono što Maezava, izgleda, želi da postigne svojim putovanjem. Istakao je da je puno razmišljao o tome kakva bi sve remek-djela umjetnici mogli da stvore ako im se pruži prilika za takav pogled.

„Mnogi od vas se možda pitaju zašto želim da idem na Mjesec. Šta želim tamo da radim? I najviše od svega, zašto sam kupio karte za sve putnike? Mjesec me oduvijek fascinira, ali takođe želim da svijetu darujem umjetnost – nešto za šta vjerujem da bi moglo da doprinese miru na našoj planeti“, pojasnio je on.

Inače, komercijalizacija svemirskih putovanja posljednjih godina uzela je maha. Trenutno tri kompanije planiraju u bliskoj budućnosti organizovati takva putovanja – uz SpaceX, tu su i Virgin Galactic i Blue Origin. Svi obećavaju avanturu punu uzbuđenja.

Pa, jeste li aplicirali za ovo besplatno putovanje do Mjeseca i nazad? I da li biste išli?

BIZ&TECH

NOVI IZVOR ZARADE ZA UMJETNIKE

NJEGOVO VELIČANSTVO NFT

PIŠE: ZORAN ŠIŠIĆ

Ako vaše umjetničko djelo u budućnosti neko kupi, ovaj sistem će vam omogućiti da ne ostanete kratkih rukava

Brojni umjetnici iz svih sfera su, izgleda, pronašli način kako da dobro naplate svoj rad u vremenu pandemije i bez živih nastupa. Vjerovatno ste čuli da je neki autor prodao sliku, pjesmu ili spot putem NFT-a za neki enorman iznos, ali ste se pitali šta je to u stvari. Pokušaćemo vam objasniti, jer kako stvari stoje, ovo bi mogao da bude novi izvor prihoda za autore.

Non-fungible token (NFT) ili u prevodu nezamjenjivi token je jedinica podataka pohranjena na blockchain-u, odnosno u digitalnoj knjizi koja može predstavljati jedinstven segment, poput umjetnosti. To je kriptografski sadržaj, ali za razliku od kriptovaluta poput bitcoin-a i mnogih sličnih, NFT-ovi nisu zamjenjivi.

Iako postoje od 2014. godine, NFT-ovi sada dobijaju na glasu, jer postaju sve popularniji način kupovine i prodaje digitalnih umjetničkih djela. Nevjerovatnih 174 miliona dolara potrošeno je na NFT-ove od novembra 2017. godine!

Prvi NFT-ovi bili su utemeljeni na Ethereum-u i pojavili su se 2015. Mogu se koristiti za modifikaciju digitalnih kreacija, poput umjetnosti, predmeta za video-igre i muzičkih datoteka. Međutim, pristup bilo kojoj kopiji izvorne datoteke nije ograničen na vlasnika tokena.

Dizajnirani su da vam pruže nešto što se ne može kopirati, a to je vlasništvo nad djelom, iako umjetnik i dalje može zadržati autorska prava i prava na reprodukciju, baš kao i kod fizičkih umjetničkih djela. Da se izrazimo u smislu fizičkog prikupljanja umjetnina: svako može kupiti Monet print, ali samo jedna osoba može posjedovati original.

Ako želite pokrenuti vlastitu NFT kolekciju, morate prvo nabaviti digitalni novčanik koji vam omogućava pristup NFT-u i kriptovalutama. Crypto možete kupiti kreditnom karticom na platformama poput Coinbase-a, Kraken-a, eToro-a, pa čak i PayPal-a i Robinhood-a. Tada ćete ga moći premjestiti sa mjenjačnice u željeni novčanik.

Ulaganje u NFT-ove uglavnom je lična odluka. Ako imate novca, možda biste mogli razmisliti, pogotovo ako nešto ima posebno značenje za vas.

Ipak, imajte na umu, vrijednost NFT-a zasniva se u potpunosti na tome koliko je neko drugi spreman platiti za to. Zbog toga će potražnja upravljati cijenom, a ne osnovni, tehnički ili ekonomski pokazatelj koji obično utiču na cijene dionica i uopšteno čine osnovu za potražnju investitora.

NFT se stvara od digitalnih objekata koji predstavljaju i materijalne i nematerijalne predmete, uključujući umjetnost, gifove, video i sportske događaje, kolekcionarske predmete, virtuelne avatare i skinove za video-igre, dizajnerske patike, muziku, pa čak i tvitove. Recimo, Džek Dorsi, jedan od osnivača Twitter-a, prodao je svoj prvi tvit kao NFT za 2,9 miliona dolara.

U posljednje vrijeme mnoge javne ličnosti iz svijeta pop-kulture pribjegavaju ovakvom načinu prodaje svog rada. Tako je u februaru objavljeno da je u 30 dana generisano više od 100 miliona dolara prodaje.

Video od pedesetak sekundi muzičarke Grajms prodat je za skoro 400.000 dolara, dok je jedna osoba kupila spot autora Bipla za 6,6 miliona dolara. Džastin Blau, muzičar i producent, koji se predstavlja kao 3LAU (Freelau), prodao je NFT kolekciju za 11,6 miliona dolara putem internet aukcije, a sličnu stvar počeli su da rade i „Kings Of Leon“, „Gorillaz“ i Eifeks Tvin. Nova era, izgleda, stiže brže nego što smo mislili.

~~~~~

Ako ste umjetnik ili stvarate bilo kakve jedinstvene proizvode, možete ih pokušati prodati u obliku NFT-a. Stvoriti pojedinačni NFT vezan uz nekakav drugi oblik imovine može svako korištenjem jedne od ponuđenih platformi na internetu, gdje se može i izraditi pojedinačni token, postaviti na prodaju i prodati.

~~~~~

SVJETSKI DOGAĐAJ

INTEGRATE

REMOTE

The world's largest Microsoft
Integration Tech conference

INTEGRATE 2021 REMOTE

VIŠE OD KONFERENCIJE

PIŠE: SNJEŽANA NOVAKOVIĆ

Ako ste stručnjak za integraciju i želite unaprijediti svoja tehnološka znanja, ova Microsoft-ova konferencija vam je sigurno na radaru

Danas je uobičajeno za veće organizacije da imaju više informacionih sistema, od kojih svaki obuhvata jedan segment podataka kojima radi. Takođe je uobičajeno da su ti sistemi razvijani tokom dužeg perioda, pa je stoga i vrlo vjerovatno da su se uslovi unutar kojih se posluje promijenili.

To znači da se pojavila potreba za analizom novih vrsta podataka, a time i za novim informacionim sistemom čijom je funkcionalnošću potrebno obuhvatiti te podatke. Zbog ovoga organizacije često moraju koristiti više zasebnih informacionih sistema, što usporava, a time i poskupljuje funkcionisanje same organizacije. Kao rezultat javlja se potreba za povezivanjem, odnosno integracijom takvih sistema.

Kao prepoznat gigant u oblasti tehnoloških unapređenja, Microsoft od 2013. godine ulaže značajne napore u uvezivanje vlastitih stručnjaka sa ekspertima iz integracijskih oblasti širom svijeta. Ako ste stručnjak za integraciju i želite unaprijediti svoja tehnološka znanja,

~~~~~

Ovaj događaj je mnogo više od još jedne konferencije, apsolutno bez ikakvog uljepšavanja, bez previše teoretisanja. To je prilika da se inspirišete i izađete sa sveskom punom podebljanih i podvučenih riječi kako biste transformisali svoju integraciju od 2021. pa nadalje.

~~~~~

Microsoft Integration konferencija vam je sigurno i do sada bila na radaru.

U skladu s aktuelnim mjerama, kompletna konferencija ove godine smještena je u onlajn prostor i okupila je brojne stručnjake iz cijelog svijeta.

Prema uvodnoj riječi Džona Fansija, vođe glavnog programa grupe, Integrate takođe u svom programu predstavlja i stručnjake za integraciju o Microsoft Azure i BizTalk serverima i druga uticajna imena u industriji te time daje mogućnost svim polaznicima da unaprijede svoja znanja i karijere.

Koliko god bajno zvučalo, o integraciji se na ovom jedinstvenom događaju može saznati više za 20+ sati nego što to čine mnogi mjesecima se zarobljavajući u knjige i učeći na greškama. Ovo je više nego moguće sa više od 30 stručnjaka iz svih oblasti iz cijelog integracijskog prostora, koji su pripremljeni i spremni da vas vode na putovanje najboljih praksi i savjeta.

U nastavku vam izdvajamo samo nekoliko govornika i najzapaženijih lekcija.

UPOTREBA AZURE INTEGRATION-A

Bek Lajons (Program Manager - Logic Apps) uključila se iz Australije da govori o uzorcima i praksama od početka do kraja tokom upotrebe Azure Integration Services-a.

Prvi dio svoje sesije počela je osvrtno na paket Azure Integration Services. Govorila je o snazi svake komponente i o tome kako ih je lako povezati. Dakle, možete odlučiti koju tehnologiju ćete koristiti, odnosno koja najviše odgovara vašem radnom opterećenju.

Ovo moderno rješenje za integraciju izgrađeno je s nekim ponavljajućim ključnim komponentama, gdje AIS ima tehnologiju koja zadovoljava ove specifične potrebe:

- API upravljanje - za izlaganje i zaštitu vaših API-ja
- Grid Event - za vaše integracijske tokove zasnovane na događajima
- ServiceBus - za poslovne scenarije razmjene poruka
- Logičke aplikacije - tok rada i orkestracija
- Data Factory - za vaša ETL radna opterećenja
- Funkcije - za izvršavanje koda bez servera

U drugom dijelu je sumirala novoobjavljene komponente Azure Application Services-a s Arber omogućenim Kubernetes klasterima. Ključno što treba zapamtiti je to da s novim runtime-om sada možete „kodirati jednom, rasporediti i pokrenuti bilo gdje“.

Zatim je predstavila kako se ova rješenja mogu graditi od početka do kraja, demonstrirajući kako će se moderno čvorište digitalne integracije razviti s novim izvršavanjem Azure Logic Apps i Azure funkcijama kao slojem integracije.

Iz VS koda stvorila je funkcije i logičku aplikaciju pomoću novog dizajnerskog proširenja. Zatim je pokrenula neko (lokalno) testiranje integracije prije nego što je progurala promjene u svoje spremište koda na GitHub-u. To je pokrenulo tok za izgradnju/puštanje koji je rasporedio ove resurse na Azure i na Kubernetes klasteru s omogućenim Arc-om, koji je pokrenut u njenoj vlastitoj test-laboratoriji.

Novo iskustvo u razvoju i testiranju izgleda vrlo obećavajuće i moglo bi podići neke od kritičnih tačaka vezanih za izgradnju integracijskih rješenja na današnjem vremenu potrošnje.

Uzorak centra za digitalnu integraciju dostupan je na GitHub-u ako ovo želite sami isprobati.

INTEGRACIJA SA LOGIC APPS-OM

Drugom sesiju trećeg dana konferencije vodio je Derek Li, koji je predstavio više naprednih stvari koje možete učiniti s Logic Apps-om, demonstrirajući ih direktno i predstavljanjem nekoliko praktičnih savjeta. On je pripremio unaprijed snimljenu sesiju s postavkama za više kamera, tako da je čak integrisao i „whiteboard“ dizajn sesiju prije nego što je započeo svoj demo.

Prvi obrazac koji je pokazao bio je obrazac provjere potraživanja, gdje je objasnio kako pomoću logičkih aplikacija možete prenositi velike datoteke u blob memoriju, a zatim samo obradu pokazivača (blob put) na ServiceBus-u, zaobilazeći ograničenje veličine poruke. Druga aplikacija Logic zatim prima ovaj path od ServiceBus-a i preuzima datoteku iz blob memorije. Ovo je obrazac koji je implementiran u PubSub komponenti Invictus Framework-a za Azure, što olakšava početak provjere zahtjeva.

Sljedeći obrazac razmjene poruka je Sequential Convoy, u kojem je Derek iskoristio sesije reda sabirnice usluga i petlje foreach kako bi postigao sekvencijalnu obradu. Iako je ovo dobro rješenje za primanje poruka sa servisne sabirnice, zahtijeva korištenje sesija i ne funkcioniše za

druge retrieve metode. Komponenta (Time) Sequencer u Invictus Framework-u za Azure rješava ovaj problem umjesto vas, a nije ograničena na redove sabirnice servisa.

Nakon toga je demonstrirao kako koristiti ngrok.io za prosljeđivanje lokalnih callback URL-ova s web-hook-ova izvan localhost-a na pokrenutu instancu Logic App, omogućavajući time lokalno otklanjanje grešaka u aplikacijama logike web-hook-a i njihovo omogućavanje pristupa s interneta.

Kada lokalno izvodite više aplikacija Logic ili Function, mogli biste naići na sukobe porta. Derek je rekao da

ažuriranjem tasks.json-a u naredbu za pokretanje možete dodati parametar „-port“ kako biste naznačili na kojem TCP portu želite raditi.

Završio je sesiju pokazujući kako koristiti GitHub akcije za postavljanje standarda logičke aplikacije za automatsku implementaciju infrastrukture i tokova posla na Azure pretplatu, uključujući i demonstraciju kako pripremiti parametre tokove rada za implementacije specifične za okruženje.

NASLOVI

PIŠE: ALEKSANDRA ŠKRBIĆ

GOOGLE MAPS

Sada možete da izbjegnute „iznenadnu gužvu“, da na vrhu feed-a pametnog telefona vidite nazive ulica i uputstva za navigaciju, a uz to ćete dobiti više detalja o tome kakvo je područje koje želite da posjetite. Takođe, u planu je da, u saradnji sa Nacionalnom laboratorijom za obnovljivu energiju, bude uveden i prikaz ruta sa najvećom energetsom efikasnošću.

MICROSOFT TEAMS

Microsoft Teams je dostupan za besplatnu ličnu upotrebu koja će omogućiti opušteno i lako obavljanje video-poziva te dijeljenje kalendara, lokacija i datoteka svim korisnicima. Za ličnu upotrebu možete ga preuzeti sa iOS, android ili desktop aplikacije ili jednostavno pokrenuti na webu i izbjeći preuzimanja.

FACEBOOK I INSTAGRAM

Poslije nekoliko godina testiranja, Facebook i Instagram uveli su opciju da korisnici mogu da sakriju broj lajkova na svojim profilima. Stručnjaci smatraju da broj lajkova ostavlja veoma štetne posljedice na mentalno zdravlje te da nova opcija može pomoći u smanjenju anksioznosti. Korisnici će takođe dobiti mogućnost da sakriju broj lajkova tuđih postova na feed-u.

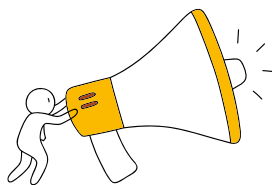
APLIKACIJE I BEZBJEDNOST

Twitter je uveo automatsko blokiranje profila koji propagiraju uvrede, govor mržnje ili na neki drugi način krše pravila ove društvene mreže.

Instagram je dodao nova poboljšanja koja će spriječiti korisnike da dobiju uvredljive poruke, filtriranje riječi, fraza i emoji-ja.

Na Tinder-u sada možete saznati da li je potencijalni partner počinio djelo zlostavljanja ili bilo koju vrstu nasilja.

TikTok uvodi izmjene za bezbjednost maloljetnika tako što će njihovi profili u budućnosti biti automatski podešeni na privatne.

BUDITE U POKRETU I ZAKORAČITE U NOVE AVANTURE UZ SAGWAY ELEKTRIČNE TROTINETE

PRIPREMILA: MILICA KONDIĆ

*Uživajte u prirodi i lijepom vremenu uz električne trotinete koje možete
pronaći u ponudi kompanije m:tel već od 22 KM mjesečno*

Električni trotineti već neko vrijeme predstavljaju totalni hit na ulicama naših gradova. Pored toga što su ekološki prihvatljivi i stvoreni da ne stvaraju buku i zagađenje, uz električne trotinete više ne morate da brinete o potrošnji goriva, gužvi u gradu ili o parkingu.

Kao korisnik m:tel integrisanih usluga možete da odaberete jedan od trotineta iz m:tel ponude uz otplatu na 12 mjesečnih rata i lako stignete do željene destinacije.

Mi vam preporučujemo da odaberete m:tel integrisani paket usluga interneta, televizije, fiksne i mobilne telefonije - Paket M+, a uz njega:

Segway Zing E8
Električni trotinet
mjesečna rata od 22 KM

Segway Zing E8
KickScooter
mjesečna rata od 54 KM

Požurite, nabavite svoj trotinet na vrijeme, jer **akcija vrijedi do isteka zaliha!**

Za više informacija o aktuelnim m:tel ponudama posjetite www.mtel.ba ili pozovite 0800 50 000.

PRIČA O USPJEHU

ALISA KARSON

ONA ĆE NA MARS

PIŠE: JELENA PRALICA

Ova 20-godišnja astronautkinja je najmlađa osoba u istoriji koja je prošla sva NASA ispitivanja i sada se sprema da prva pohodi Crvenu planetu

Mnoga djeca sanjaju o tome da postanu astronauti, ali Alisa Karson iz Baton Ruža, u saveznoj američkoj državi Luizijana, taj san i ostvaruje.

Od najranijih dana ona je usredsređena na svemir. Sa samo tri godine, nakon što je gledala „The Backyardigans“, rekla je ocu: „Tata, želim da postanem astronautkinja i da budem jedna od ljudi koji idu na Mars.“ Nije ni slutila da će ova naizgled bezazlena izjava zapravo postati suština njenog životnog poduhvata - sebi je postavila cilj da bude prva osoba čija će noga kročiti na Mars.

„Ja sam Mars generacija“, njene su riječi.

Sa svega 20 godina, njena lista dostignuća danas uključuje prisustvo tokom tri lansiranja svemirskog šatla, pohađanje svemirskog kampa sedam puta, a svemirske akademije tri puta, kao i akademije za robotiku. Uz to, najmlađa je osoba koja je završila Naprednu svemirsku akademiju i više Sally Ride kampova.

Tokom 2012. i 2013. godine usavršavala se u svemirskim kampovima u Turskoj i Kanadi, postavši prva osoba koja je pohađala sva tri NASA svemirska kampa na svijetu. Takođe je prva završila program NASA Passport, boraveći u svih 14 Centara za posjetioce te agencije, u devet država.

Kasnije je izabrana za jednog od sedam ambasadora programa „Mars One“, misije uspostavljanja ljudske kolonije na Marsu 2030. U oktobru 2016. bila je najmlađa osoba koja je primljena, a potom je i diplomirala na naprednoj PoSSUM akademiji, čime je i zvanično postala astronaut pripravnik i dobila sertifikat za putovanje u svemir.

„Ideja da mogu da boravim u svemiru dok se bavim naukom odavno me privlači. I što sam više učila o svemiru, to me više zanimalo da zapravo postanem astronautkinja.“

Paralelno sa ovim obukama, završila je srednju školu na četiri jezika - engleskom, kineskom, francuskom i španskom.

„Najveći izazov je vrijeme i obavljanje svih tih stvari dok si tako mlad i još si u srednjoj školi“, otkrila je u ranijim intervjuima.

Više od svega, Alisa je vođena nezasitom željom da živi punim plućima, da probije plafon mogućnosti i ostvari pozitivan i trajan uticaj na svijet. Tako se uz školovanje i obuke kroz koje konstantno prolazi, okrenula i motivacionom govorništvu, subotom igra fudbal, a u međuvremenu svira klavir.

„Dakle, moj život je uvijek pomalo žongliranje, bilo da se radi o školovanju, putovanju radi govora, odrađivanju neke

Put bez povratka

Otac ove djevojke prije nekoliko godina izjavio je da često s njom razgovara, ne samo o misiji, već i o mogućnosti da se nikada ne vrati s Marsa.

vrste treninga ili opuštanju. Postići toliko toga za tako kratko vrijeme iziskuje mnogo napornog rada“, dodala je ona.

Njen cilj je da poveća interesovanje za istraživanje svemira te ohrabri ljude da zapravo pronađu sebe.

„Uvijek slijedite svoj san i ne dozvolite da vam ga bilo ko oduzme“, riječi su Alise Karson.

Posebnu zahvalnost, kako kaže, duguje astronautima, naročito ženama, koji su joj prokrčili put do zvijezda. Kaže da je i sama bila iznenađena sopstvenom snagom kada je riječ o treninzima koji iziskuju fizičku i mentalnu spremnost, ali i vještinama koje su bile potrebne kako bi prošla rigorozan proces selekcije.

„Ako pitate astronaute, oni će vam reći da im je tokom razgovora u procesu odabira ponekad bilo postavljeno pitanje poput: ‘Kako promijeniti automobilsku gumu?’ ili ‘Da li znate kako se koristi ovaj tip ključa?’ Neke od tih jednostavnih motoričkih vještina takođe su bitne, a to je nešto o čemu većina ljudi zaista ne razmišlja kao o nečemu što treba da naučite da biste postali astronaut.“

Šta je sljedeće? Alisa strastveno doprinosi naučnoj industriji i odlučila je da se bavi astrobiologijom.

„Na taj način imam priliku da proučavam mnogo toga; od malih bakterija do cijelih solarnih sistema“, rekla je.

Njena radoznalost prema Marsu ni na koji način nije u međuvremenu ugušena i ona se danas raduje potencijalnim misijama. Gostovala je u brojnim emisijama, pripisano joj je kodno ime Blueberry, a neumorno drži i javne govore o svom cilju.

„Uzbuđena sam što ću možda moći da proučim, na primjer, da li postoje bakterije u vodi koju smo pronašli na Marsu

ili saznati više o atmosferi, tlu, resursima - pokušavajući naučiti što više o toj planeti, a što će i budućim generacijama biti od koristi."

Ona zapravo poručuje da dokazi koji potvrđuju da na Marsu ima vode znače da bi to mogla biti naša sljedeća Zemlja.

„Samo razmislite o svemu što se nalazi u svemiru - planete koje nikad nismo istraživali, galaksije za koje nikada nismo čuli, zvijezde koje su samo bebe, crne rupe koje su višestruko veće od Sunca i teže milijardu puta više, dijelovi tog prostora koje nikada nismo vidjeli. Samo pomislite na sve te stvari koje samo lebde oko nas. To je i više nego što možete zamisliti."

Ova uspješna djevojka vjeruje da je veoma važno razgovarati o svojim snovima i reći ljudima ono što vas zanima, jer, kako kaže, nikada zapravo ne znate odakle vam se smiješi neka mogućnost.

„Neko može znati nekoga ko poznaje nekoga ko vam može pomoći. Dakle, samo govorite o svojim snovima i zaista se potrudite da ih i slijedite!"

Kolonizacija svemira

Planovi o kolonizaciji svemira danas su intenzivniji nego ikad. NASA Perseverance rover nedavno je stvorio kiseonik na Marsu, za šta je korišten Mars Oxygen ISRU Experiment (MOXIE). To je krucijalni prvi korak ka pretvaranju ugljen-dioksida u kiseonik na toj planeti, što bi moglo značiti da bi budućí eksperimenti te vrste mogli dovesti do toga da i čovjek jednog dana koristi transformisani kiseonik s Marsa.

TESTIRAMO

PIŠE: DARKO BAJIĆ

XIAOMI REDMI 10 NOTE

NOVI ŠAMPION

Sa svakom novom generacijom mobilnih telefona, kompanija Xiaomi uspijeva da iznova premaši očekivanja korisnika, a to se nastavlja i sa novom Note 10 serijom.

Redmi 10 Note je osnovni model Note 10 serije i ozbiljno juriša na tron najboljeg budžetskog telefona bez obzira na veoma jaku konkurenciju u ovom segmentu.

Korisnici Xiaomi pametnih telefona se već navikavaju da u nižoj cjenovnoj kategoriji dobijaju ekrane sa visokom rezolucijom, odlične kamere i dosta memorije, ali kompanija Xiaomi sa ovim modelom tu nije stala.

Sa upečatljivim novim dizajnom, Redmi Note 10 već na prvi pogled ostavlja premium utisak, ali on nije samo jedan od najljepših telefona koji ćete pronaći u ovoj klasi, oduševiće vas i drugim adutima. Baterija velikog kapaciteta od 5.000 mAh omogućiće vam dugotrajan rad čak i tokom perioda intenzivne upotrebe.

Ne želite čekati dugotrajno punjenje? Nema problema, Redmi Note 10 ima brzo punjenje od 33 W - gotovo dvostruko snažnije od prethodne generacije.

Ipak, najjači adut Redmi Note 10 telefona je sigurno njegov AMOLED ekran visoke rezolucije koji je jednako uzbudljiv za gledanje kao i za upotrebu. Veliki ekran bez okvira postiže impresivan odnos 20:9, a dvostruki zvučnici nude jedinstveno stereo iskustvo.

Redmi Note 10 pokreće potpuno novi Qualcomm® Snapdragon™ 678 čipset, a njegova 11nm procesna tehnologija omogućava manju potrošnju energije. Sa internom memorijom od 128 GB imaćete više nego dovoljno prostora na raspolaganju.

Ovaj model ima četverostruku kameru. Glavna kamera od 48 MP snima zadivljujuće detalje, a sa širokougaonom kamerom od 8 MP slikajte pejzažne snimke ili grupne fotografije bez straha da ćete nekoga izbaciti iz kadra. Senzori za makro snimke i dubinu od 2 MP omogućiće vam kvalitetne slike iz blizine.

Skoro savršenu budžetsku senzaciju, Redmi Note 10 potražite u m:tel ponudi. Xiaomi pametni telefoni su poznati po fantastičnoj vrijednosti za uloženi novac, a Redmi Note 10 je taj aspekt podigao na novi nivo.

Više informacija o Xiaomi Redmi Note 10 iz m:tel ponude saznajte na sajtu www.mtel.ba ili se informišite putem telefona 0800 50 000.

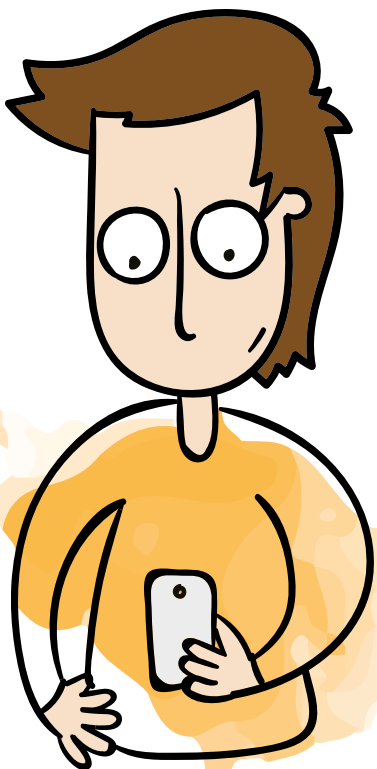
OnePlus Nord 2

Više nego
što očekujete

NOTIFIKACIJE

PIŠE: MARINELA TALIĆ

” Twitter

Unutar Twitter-ove aplikacije pojavio se i pretplatnički servis Twitter Blue, koji je zasad dostupan samo testnim korisnicima. U aplikacijama za trgovinu ovaj pretplatnički program pojavio se samo dijelu korisnika i iznosi tri dolara mjesečno. Neke od mogućnosti uključuju promjene boje tema i boje ikona aplikacije, poništavanje tvitova, zatim mape oznaka, mape u koje mogu spremirati svoje omiljene tvitove, Reader mod i još mnogo toga.

” Google

Google je potvrdio da objedinjeni Gmail interfejs sada počinje da pristiže svim korisnicima. Ažurirani interfejs omogućava lakši pristup Google Meet, Chat i Rooms servisima u polju sa strane, omogućavajući započinjanje video-poziva, razgovora ili grupnih chat-ova pomoću samo jednog klika. Objedinjeni Gmail interfejs nudi i novi vidžet, koji omogućava da se vidi Google Chat status. Korisnik, ukoliko želi, može da se prebaci na Do not disturb ili Set as away opcije.

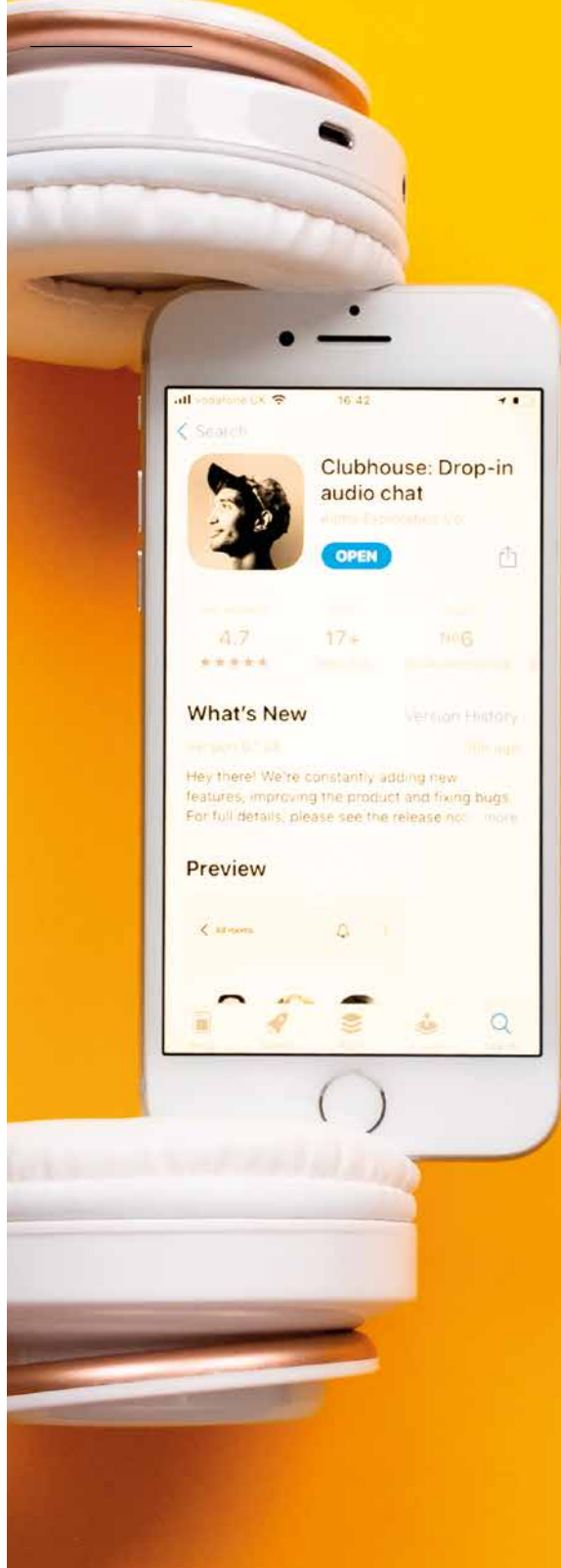
” Facebook

Facebook Messenger dobija poboljšanja Dark Mode-a, a ažuriranje će uskoro biti svima dostupno. Dark Mode može smanjiti naprezanje očiju tokom noći, a osim toga, produžava i životni vijek baterije. Novoj postavci Dark Mode za Facebook Messenger slijedi sistemski settings, te umjesto da imate na raspolaganju samo dvije opcije (Off i On), nakon što se ažuriranje u potpunosti proširi, postojaće i treća opcija koja se zove System. Kada je ta postavka omogućena, Facebook Messenger će slijediti settings koji ste postavili za android OS na svom telefonu.

” Instagram

Na radost brojnih korisnika, Instagram je nedavno podijelio informaciju kako funkcionišu njegovi algoritmi. Za razliku od samih početaka, kada je Instagram prikazivao fotografije hronološkim redoslijedom, povećanjem broja korisnika, mijenjali su se i algoritmi. Kako su objasnili iz ove kompanije, objave se rangiraju i prikazuju na osnovu onoga što korisnike najviše zanima. Korisnikova interesovanja algoritam prepoznaje na osnovu njegove aktivnosti, tj. koje i čije sadržaje korisnik najviše komentariše i lajkuje. Osim toga, važna je i popularnost objave, zatim kada je sadržaj objavljen i da li je povezan sa određenom lokacijom. Drugim riječima, što je veća mogućnost da korisnik preduzme neku akciju (like, share, comment i sl.), to je veća šansa da se objava pojavi na feed-u.

SOCIAL SPACE

CLUBHOUSE

APLIKACIJA I IZAZOV ZA „VELIKE IGRAČE“

PIŠE: ZORAN ŠIŠIĆ

Korisnici mogu komunicirati u glasovnim chat sobama, gdje se mogu naći i hiljade ljudi, ali je snimanje i dijeljene sadržaja bez dozvole zabranjeno

Zamislite da na telefonu imate aplikaciju koja vam omogućava preslušavanje razgovora drugih ljudi uživo. Ali ne na onaj jeziv filmski način, već zapravo tako što ti ljudi žele da ih čujete. Oni mogu da budu poznati ili barem zanimljivi, a možda ćete dobiti priliku da se priključite chat-u.

Sve to je, ukratko, aplikacija Clubhouse. Pokrenut kada je pandemija zahvatila SAD, tačnije u martu 2020, Clubhouse je postao veliki kada je nekoliko odabranih ljudi dobilo pozive da se priključe samo zbog ekskluzivnosti.

Ipak, u tim ranim danima bila je to mala zajednica, koja se uglavnom sastojala od rizičnih kapitalista. A onda je Alpha Exploration Co., kompanija koja stoji iza aplikacije, nakon dva mjeseca postojanja dobila 12 miliona dolara od Andersena Horovica. Vrijednost je brzo porasla na 100 miliona dolara, uz samo 1.500 korisnika, da bi, prema posljednjim podacima, vrijedila četiri milijarde dolara.

~~~~~

Ilon Mask u dobroj mjeri je uticao na njenu popularnost, kao i Bil Gejts. Trenutno ograničenje je 5.000 ljudi po sobi (koje Clubhouse može isključiti), što je Ilon Mask probio, a korisnici u toj sobi započeli su prenos uživo razgovora sa YouTube-a. Aplikacija postaje sve popularnija, posebno u zabavnoj zajednici Black, a Tifani Hadiš je prva osoba koja je probila milion pratilaca.

~~~~~

NIŠTA BEZ POZIVNICE

Aplikacija nije optimizovana za iPadOS i prilagođena je samo za male ekrana, ali na android tabletu bi trebalo da bude sve u redu. Da biste se priključili zajednici, treba vam pozivnica postojećeg korisnika. Svaki novi korisnik dobija dvije pozivnice, a više dok koristi aplikaciju. Možete kupiti pozivnicu na eBay-u ili isprobati pay-it-forward pozivne lance, ali budite oprezni zbog mogućih prevara.

Pošto je u svijetu više korisnika androida nego iOS-a, pokretanje na ovoj platformi značilo bi „ubijanje“ servera, pa su programeri morali više raditi da do toga ne dođe. Zbog toga se na aplikaciju za android čekalo više od godinu dana, a onda je samo u prvom mjesecu imala više od milion preuzimanja.

Zanimljivo je to da Clubhouse nema službeni logo. Kompanija se odlučila na rotirajući crno-bijeli portret osobe kao ikonu koja se pojavljuje na ekranu pametnog telefona. Svaka osoba je stvarni korisnik i obično je to neko ko je imao važan uticaj na platformu ili barem neko ko razumije šta Clubhouse radi. Svaka ikona traje nekoliko sedmica i mijenja se glavnim ažuriranjem aplikacije.

Clubhouse-u morate dati svoj telefonski broj i pravo ime i prezime. Korisničko ime koje eventualno želite za uslugu možete registrovati prije nego što uopšte dobijete pozivnicu. Osobi koja vas poziva jednostavno treba vaš telefonski broj, jer ćete dobiti kod putem SMS-a i uputstvo da posjetite link joinclubhouse.com/ app i prijavite se pomoću tog koda.

Ako ne želite da pravite profil ispočetka, možete povezati svoj Twitter nalog. Clubhouse vas takođe podstiče da povežete svoje kontakte kako biste lakše pronašli ljude koje želite pratiti. Nakon što se prijavite, potvrdite svoj e-mail kako biste imali rezervnu opciju za pristup u slučaju nekih problema.

SLUŠAJ TUĐE RAZGOVORE

Kada napokon dobijete pristup, aplikacija nudi stranicu punu razgovora koje treba pratiti, od sporta do tehnologije, preko svjetskih lokacija, vjere i slično. U svakoj ćete pronaći ljude koje zanima ista stvar i možete ih pratiti. Što više tema i ljudi pratite, veća je vjerovatnoća da ćete dobiti prijedloge za sobu koja odgovara vašim željama.

Sobe za razgovore dolaze i odlaze kad ih ljudi pokreću ili ukidaju. Clubhouse kaže da razgovore snima kako se dogode, ali ih zadržava samo ako neko podnese

~~~~~

Aplikacija je korisna u rješavanju sukoba, što je pokazala soba pod nazivom „Upoznajte Palestince i Izraelce“, gdje su se ljudi sa obje suparničke strane okupili kako bi razgovarali. Grupa je u jednom trenutku imala i 160.000 posjetilaca, a ukupno je kroz nju prošlo više od 380.000.

~~~~~

žalbu dok je soba živa. Ako tokom chat-a niko ne prijavi incident, Clubhouse kaže da odbacuje snimak čim domaćin završi raspravu. Korisnici, naravno, pronalaze mnoge načine za snimanje razgovora za svoje potrebe. Internet je i dalje – zauvijek.

Imajte na umu da svi uključeni ljudi govore putem svojih uređaja, a ne ušminkanih audio-postavki. Ne vide se, pa je stvarno kao da slušate telefonski poziv. Nema profesionalne montaže, zvučnih efekata, prelaza i oglašavanja. Ipak, „stil“ razgovora je fleksibilan: jedna soba može biti ležerna, jedan-na-jedan između prijatelja, dok je druga formalniji intervju u stilu tok-šoua, velika grupna rasprava ili čak muzička sesija.

I drugi giganti pokušavaju uzeti dio kolača, pa tako Spotify, Facebook, Instagram, Telegram... pokušavaju neke slične sadržaje implementirati u svoje platforme. Međutim, nije sve baš tako lijepo, jer kao i druge aplikacije, i Clubhouse ima svojih mana. Kompanija je već imala neke probleme sa govorom mržnje i zlostavljanjem, tako da je u oktobru morala uspostaviti smjernice zajednice. U Kini je, recimo, blokiran od 8. februara 2021, jer nudi malo previše slobode govora kad je riječ o tamošnjoj vladi. To je samo loša strana ako živite u Kini.

Možda ćete se razočarati što u aplikaciji ne postoje foto i video sadržaji te što samo možete vidjeti fotografije profila svakog korisnika. Ukoliko vam se uopšte ne sviđa i želite je napustiti, dovoljno je da deaktivirate račun jednostavnim odlaskom u postavke.

SAMSUNG

Galaxy S21 Series 5G

Slika je simulirana.
Dostupno samo za 4G/LTE i starije verzije mreža.
Povezivanje na 5G biće moguće nakon implementacije
5G softvera i mrežne infrastrukture.

imate prijatelje!

www.mtel.ba

korisnički servis 0800 50 000

mtelbih

mtelimateprijatelje

MREŽA

SMART RJEŠENJA, PLATFORME I MREŽA

Koncept pametnog grada „Smart city“ je određeno urbano područje koje koristi različite tipove IoT (Internet of Things) senzora za prikupljanje podataka i njihovo dalje korištenje u smjeru efikasnog korištenja raspoloživih resursa.

PIŠE: SRĐAN BJELIĆ

Pojam smart, odnosno pametno, podrazumijeva mnoge elemente koji doprinose poboljšanju životnog prostora, počevši od javnog gradskog prevoza sve do školstva i javnih ustanova.

Temelj se ogleda na tehnološkom, ekonomskom i društvenom unapređenju te poboljšanju načina života svih građana.

Zamislimo u kojoj mjeri bi nama predstavljalo olakšanje da imamo razvijenu i objedinjenu smart (pametnu) infrastrukturu u našem gradu, gdje bismo mogli pratiti daljinsko očitavanje potrošnje energenata i vode i gdje bismo imali razvijeni sistem rasvjete i parkinga, detekciju odliva i praćenje nivoa gasa, mjerenje buke i kvaliteta vazduha.

Da bi nam sve bilo smart, odnosno pametno, jednostavno i lako za korištenje, potrebne su velike finansijske investicije, ulaganje u infrastrukturu i mrežu. To je sasvim opravdana i prepoznatljiva priča.

Razvijene evropske države, visokog standarda, prateći razvoj tehnologija, logično je da mogu priuštiti i obezbijediti sebi smart olakšice i pogodnosti.

Vratimo se nakratko na mrežu i infrastrukturu koja je neophodna da bi nešto bilo smart.

Svakodnevni razvoj tehnologije omogućava stvaranje novih olakšica, koje pomažu čovjeku u obavljanju redovnih aktivnosti, kao što su upravljanje raznim uređajima, kontrola životne sredine, procesa u proizvodnji i slično.

Koncept pametnog grada „Smart city“ je određeno urbano područje koje koristi različite tipove IoT (Internet of Things) senzora za prikupljanje podataka i njihovo dalje korištenje u smjeru efikasnog korištenja raspoloživih resursa. Integriše ICT (Information and Communications Technologies) i razne izvore informacija (IoT senzori, pametne aplikacije, informacije od građana) da optimizuju gradske usluge, poboljša interakciju sa zajednicom i infrastrukturom, kao i brzinu i kvalitet javnih usluga, da smanji troškove i potrošnju resursa.

Smart city tehnologijama može da se analizira i upravlja: javnim prevozom, saobraćajem, isporukom električne energije, isporukom vode, odvozom smeća, parking-lokacijama, potrošnjom električne energije i slično. Većina evropskih i svjetskih telekom provajdera opredijelila se za tzv. LoRa mrežu (Low Power Long Range Wide Area Network). LoRa mreža omogućava povezivanje i međusobnu komunikaciju velikog broja najrazličitijih

uređaja i senzora te predstavlja osnovu za razvoj IoT eko-sistema, tj. digitalizaciju i digitalnu transformaciju društva u cjelini.

Komunikacija između LoRa WAN mreže i senzora obavlja se putem prenosa podataka malih količina po pojedinačnom senzoru, a svi prikupljeni podaci, uključujući i aplikacije koje prate ovaj sistem, pohranjeni su u cloud sistemu operatora koji obezbjeđuje infrastrukturu, što smanjuje troškove investiranja korisnika usluge u serverske sisteme i opremu. Ključni detalj kod ove tehnologije predstavlja veliki domet djelovanja, u zavisnosti od postavljene opreme (urbana područja do 2 km, a u ruralnim i do 15 km), zatim mala brzina prenosa podataka (ispod 50 Kbps) i vijek trajanja baterije senzora koji se postavljaju - preko 10 godina.

Mnogobrojne su primjene ove tehnologije u različitim granama industrije - u energetici, poljoprivredi, zdravstvu, logistici u kompanijama i drugima privrednim granama.

Kompanija m:tel koristi Lora WAN mrežu. Postavljanjem i testiranjem opreme demonstriraju se različiti scenariji korištenja, kao što su:

- Mjerenje intenziteta vanjske buke,
- Mjerenje nivoa vodostaja rijeka,
- Detekcija i upravljanje zauzetošću javnih parking-prostora,
- Upravljanje javnim gradskim saobraćajem,
- Mjerenje kvaliteta vazduha,
- Mjerenje broja osoba u različitim prostorima,
- Mjerenje potrošnje električne energije korištenjem LED svjetiljki i inteligentnog upravljanja javnom rasvjetom,
- Mjerenje potrošnje vode kod vodomjera i mjerenje potrošnje energije centralnog grijanja radi uvođenja daljinske kontrole u realnom vremenu,
- Praćenje kretanja kućnih ljubimaca, skijaša, djece, starih osoba i sl.

Prema procjenama, 2025. godine imaćemo 22 milijarde aktivnih pametnih uređaja koji će biti povezani i pomagati građanima u svijetu.

BRENDOLOGIJA

UMJETNOST SELF-MARKETINGA

PIŠE: DIJANA GAJIĆ

Bilo da ste frilenser, mali preduzetnik ili zaposlenik neke kompanije – self-marketing će vam pomoći da izgradite reputaciju nekoga ko je dobar u svom poslu!

Ueri kada svako ima barem jedan profil na barem jednoj društvenoj mreži, svi smo postali neka vrsta marketara. Dijelevi sa drugima naše svjetonazore, uspjehe i stil života, svakodnevno promoviramo upravo sebe. Ali neki su u fokus komunikacije na internetu stavili svoj posao i time ga učinili - unosnijim!

KORAK 1: PRIHVATANJE

U zavisnosti od toga koji ste tip ličnosti, ekstrovert ili introvert, samopromocija na društvenim mrežama ili u radnom okruženju može vam djelovati čak i neprihvatljivo. Ali u ovom tekstu probaćemo vas uvjeriti da joj date priliku i ne odbacite u startu prednosti takozvanog self-marketinga. A ako svakako uživate u komunikaciji sa drugima, evo odličnog načina da to i inovčite.

ASERTIVNOST, SAMOPOUZDANJE ILI HVALISANJE?

Self-marketing može biti bilo šta od nabrojanog, ali to zavisi isključivo od osobe. Isticanje svojih kompetencija, rezultata i pozitivnih vrijednosti u poslovanju odgovarajućim tonom i na pravim kanalima dobra je osnova za lično profilisanje u profesionalnom okruženju.

Budući da se komunikacija odvija i oflajn i onlajn, zašto ne biste iskoristili prednosti oba svijeta i za napredovanje u karijeri. Cijela poenta promocije svojih sposobnosti jeste u tome da one ne ostanu skrivene - svaki rad i trud zaslužuje da se vidi.

Uostalom, na današnjem veoma dinamičnom tržištu rada, gdje potreba za prekvalifikacijom više nije rezervisana samo za struke koje su potpuno izumrle, dobro je imati izgrađen imidž nekoga ko je vičan svome poslu. Shvatite to kao ulaganje u budućnost.

PREDNOSTI LIČNE PROMOCIJE

Friľenseri self-marketingom izgrađuju imidž i autoritet u niši u kojoj rade. Zaposlenici određene kompanije time istovremeno pomažu i promociji svog poslodavca. A preduzetnici koji ne raspolažu novčanim sredstvima potrebnim za marketing, svoj mali biznis mogu uspješno staviti u fokus klijenata njegovom personalizacijom.

Glavne prednosti self-marketinga su te što vam otvara prostor da pokažete u čemu ste stručni i predstavite svoje uspješne projekte. Time vam pomaže da izgradite autoritet

i steknete povjerenje potencijalnih klijenata, odnosno partnera u poslu.

A KAKO SE TO RADI?

Profesionalna samopromocija traži kontinuiran angažman. Ali ako pri tome tačno znate šta želite postići, vi ste sebi umnogome pojednostavili cijeli proces. U nastavku vas vodimo kroz nekoliko savjeta za dobar start.

POSTAVITE SEBI CILJ

Za svaki dobar početak bilo kojeg projekta potrebno je znati končani cilj. Da li self-marketingom želite proširiti mrežu profesionalnih kontakata, dobiti unapređenje u svojoj firmi ili doći do posla koji dugo priželjkujete? Kada definišete odgovor na ovo pitanje, možete krenuti dalje.

KOME SE ŽELITE OBRAĆATI

U zavisnosti od oblasti djelovanja, vi ćete se obraćati bilo poslovnim ljudima iz vaše branše, bilo dobavljačima ili predstavnicima kompanija s kojima želite saradivati. Ciljna publika odrediće i to koje kanale ćete koristiti za komunikaciju. Probajte biti što prirodni i otvoreniji u komunikaciji, jer će vas tako drugi doživjeti kao autentične i ulićete im više povjerenja.

LINKEDIN STRANICA

Najvažnija poslovna društvena mreža konstantno se razvija i nudi mogućnost povezivanja sa drugim profesionalcima iz vaše oblasti, kako direktnom komunikacijom, tako i aktivnostima u grupama koje okupljaju osobe iz vaše oblasti. Vaš profil trebalo bi da sadrži sve najvažnije informacije o vašim kompetencijama i radnom iskustvu.

Pored toga, redovna komunikacija i ažuriranje profila ključni su da biste bili primijećeni i tako počeli graditi imidž u poslovnom svijetu. Nemojte bježati ni od toga da sa drugima podijelite vaša iskustva koja se tiču posla kojim se bavite. Napišite blog o temi koju smatrate značajnom, jer time ćete sigurno privući pažnju u vašem poslovnom okruženju.

Osim ove mreže, uključite se i u odgovarajuće grupe na Facebook-u, gdje možete nekome pružiti profesionalnu pomoć, savjet i ponuditi usluge.

PRIČAJTE O SVOJIM USPJESIMA

Kada uspješno završite projekat, red je da o tome nešto kažete i svojim kolegama iz branše. Uvijek spomenite i

članove tima ukoliko je na projektu radilo više ljudi, jer time ćete odati utisak asertivne osobe koja cijeni timski rad i ne preuzima sve zasluge samo za sebe.

Budite iskreni i podijelite s vašim pratiocima i detalje o preprekama na koje ste naišli, o tome kako ste riješili probleme i šta je krajnji rezultat vašeg rada. Pozovite ih da ispričaju svoja iskustva i započnite dijalog.

PERMANENTNO UČENJE

Posljednji ispit nikad nije zaista posljednji. Ne propustite dobre prilike da naučite nešto novo i budete u toku sa trendovima u biznisu. Spremnost na usvajanje novih znanja uvijek će cijiniti vaši klijenti, partneri i potencijalni poslodavci.

BUDITE PRISUTNI

Odazovite se na događaje, seminare i konferencije. Tu ćete se takođe upoznati s vašim kolegama i s njima razmijeniti iskustva. Podijelite fotografije i utiske s ovih okupljanja na vašim društvenim mrežama da bi i drugi vidjeli kako pratite sve aktuelnosti.

Sada, kad ste prošli kroz sve naše savjete, možda vam je lakše razumjeti koji su benefit self-marketinga. U svakom slučaju, vi kontrolišete koje poruke ćete poslati i kako ćete ih oblikovati da biste ostavili željeni utisak u vašem biznis okruženju. Prateći navedene korake, brzo ćete vidjeti prve rezultate.

m:

S DRUGE STRANE

U DOBROM DRUŠTVU

U DOBROM DRUŠTVU

DUŠAN UROŠEVIĆ
DIRIGENT BUDUĆNOSTI

RAZGOVARAO: ZORAN ŠIŠIĆ

*Plasirao se u finale Internacionalnog dirigentskog takmičenja „Erno Lanyi“,
na kojem je učestvovalo oko 300 kandidata iz cijelog svijeta*

Dušan Urošević je dirigent i asistent na Katedri za dirigovanje na Akademiji umjetnosti Univerziteta u Banjaluci (UNIBL), a do sada je održao više od 25 samostalnih i najmanje 50 zajedničkih koncerata.

Rođen je u Loznici, a živi u Banjaluci. Nedavno je magistrirao, a planira da se upiše na doktorske studije. Iako mu je tek 30 godina, iza njega su brojni uspjesi i priznanja, pa se tako nedavno plasirao u finale Internacionalnog dirigentskog takmičenja „Erno Lanyi“, na kojem je učestvovalo oko 300 kandidata iz cijelog svijeta.

Za naš m:agazin govori o sebi, ljubavi prema klasičnoj, ali i muzici uopšte, kao i o saradnji sa „Rok simfonijom“ i drugim trenutnim projektima te budućim profesionalnim planovima.

Ko je Dušan Urošević privatno - šta voli da radi, kakvu muziku voli i sluša (ako izuzmemo, dakle, klasiku)?

Dušan V. Urošević je, kažu, jedna vrlo društvena, uvijek nasmijana i osoba željna novih avantura i profesionalnog dokazivanja. Dušan je posvećen svom poslu i preko

granica koje su „normalne“ - dakle, radoholik. Uživam u prirodi, među životinjama, u kuhinji, na treningu i prije svega u muzici. Empatiju koju osjećam prema osobama treće životne dobi reflektujem kroz upravljanje Mješovitim horom „Pietro Mascagni“ Udruženja Italijana Banjaluke. Ljubav prema pozorištu iskazujem već godinama kroz moje Dis pozorište mladih iz Banjaluke.

Naravno, svoju ličnost širim u svim muzičkim pravcima. Zaista se trudim da promovišem domaću umjetničku muziku, gdje su mi lik i djelo Svetislava Božića neprikosnoveni. Ako govorimo o muzici u širem smislu, negdje mi je posljednje otkrovenje rok grupa „Maneskin“ iz Italije. Kada pogledate kako sviraju i poruke koje šalju, negdje me to vraća na podžanr roka u kojem lično uživam.

Nedavno ste odbranili master rad. Koliko je odricanja potrebno, pogotovo u ovo pandemijsko vrijeme?

Bilo ovo vrijeme pandemijsko ili ne, odricanje, trud, rad i zalaganje ostaju nepromijenjeni. Završiti master rad na studijama dirigovanja sastoji se iz

dva dijela: praktičnog - gdje ste dužni organizovati cjelovečernji koncert, i teoretskog - gdje na osnovu izabranih djela formirate master temu i pišete rad.

Koncert koji sam organizovao i izveo bavio se djelima italijanskog kompozitora Luidija Kerubinija: uvertira iz opere „Medeja“ i „Rekvijem u c-molu“. Povod za ovaj odabir jeste 260 godina od rođenja ovog kompozitora.

Nakon toga uspješno sam napisao i odbranio temu „Umjetničko poimanje fenomena smrti Luidija Kerubinija u djelima uvertira 'Medeja' i 'Rekvijem u c-molu' sa posebnim osvrtom na dirigentsku interpretaciju“. Moram priznati, na lično oduševljenje, da je komisija, inače formirana od eminentnih stručnjaka iz oblasti dirigovanja i umjetničke muzike iz regiona, bila izuzetno zadovoljna te je moj rad nagradila najvišom ocjenom.

Ušli ste u finale Internacionalnog dirigentskog takmičenja „Erno Lanyi“, među 30 najboljih dirigenata. To je veliki uspjeh, recite nam više o tome, dokle je stigao izbor finalista?

Internacionalno takmičenje dirigenata „Erno Lanyi“ okupilo je skoro 300 dirigenata iz cijelog svijeta, bez granice u životnoj dobi. Za mene, kao dirigenta mlađe generacije, koji dolazi sa egzotičnog Balkana, to je bilo prvo takvo takmičenje i sam ulazak u finale me je iznenadio, obradovao, ali i obavezao da radim na ličnim vještinama i znanju.

Nakon prolaska u finale, stručni žiri, sastavljen od zvučnih dirigentskih imena iz SAD, Grčke, Slovačke, Mađarske i Srbije, izabrao je pobjednike i prva tri mjesta. Nisam se našao na pobjedničkom postolju, ali činjenica da sam sa još jednim kolegom bio jedini sa Balkana u finalu za mene je i te kako važna. Naravno, ovo je samo početak moje „takmičarske“ karijere i nadam se da ću uz pomoć sponzora ili donatora uspjeti svoju dirigentsku vještinu da predstavim u Evropi, ali i svijetu.

Dirigent ste i banjalučkog orkestra „Rok simfonija“. S obzirom na to da je pandemija sve usporila, ima li nekih novih saradnji na pomolu, spremate li nešto u skorijoj budućnosti?

Pandemija je nakratko stopirala rast i razvoj banjalučke „Rok simfonije“. Međutim, mišljenja sam da taj sastav kojim rukovodim ima svijetlu budućnost. Prije svega mladi ljudi koji su dio „Rok simfonije“ u nju unose jednu divnu energiju koja je spojila umjetničku i rok muziku.

Posljednji koncert urađen pred početak pandemije, naziva „We will rock you“, imao je za cilj da prikaže retrospektivu

~~~~~  
**Šta za Vas znače „Dani Vlade S. Miloševića“ i to što jedna tako značajna manifestacija ima podršku velikih kompanija kao što je m:tel?**

*Iako je od nacionalnog značaja, manifestacija „Dani Vlade S. Miloševića“ u mnogo čemu izlazi iz tih okvira. Ako napravimo retrospektivu posljednjih 20 godina, vidjećemo koliko je važnih, uglednih i cijenjenih imena, prije svega iz oblasti umjetničke muzike, prošlo kroz ovu manifestaciju. Na manifestaciji učestvujem sedmu godinu zaredom, počevši od uloge asistenta dirigenta i člana hora kroz operetu „Orfej u podzemlju“ pa sve do ove godine, kada sam dirigovao na koncertu Gudačkog orkestra Akademije umjetnosti UNIBL povodom svečanog otvaranja manifestacije. Organizacija, podrška i odziv nam govore prije svega o želji publike da se vrati koncertima umjetničke muzike.*

~~~~~  
rok muzike od svojih početaka do danas. Smatram da taj koncert odinstinski pokazuje muzički, ali i producerski kvalitet „Rok simfonije“, na kojem neprestano radimo.

U najavi su dva koncerta tokom ljeta, oba u Bosni i Hercegovini, ali o tome će, nadam se, biti više dostupnih informacija uskoro.

Kakvi su Vam budući planovi vezani za polje Vašeg ličnog profesionalnog rada?

U razgovoru sa mojim mentorima, prof. dr Draganom Jovanović iz Beograda i prof. mr Brankom Radošević Mitrović iz Banjaluke, shvatio sam da bi trebalo svoje dirigentske vidike da širim kroz doktorske studije, za koje se nadam da ću ih upisati na jesen.

Svakako, organizacija koncerata, muzičkog života, asistentura na Akademiji umjetnosti UNIBL i potencijalna nova takmičenja koraci su kojima i dalje težim. Iskreno se nadam kraju pandemije i uživanju u što više koncerta sa što brojnijom publikom.

SPORT

MARKO MAKSIMOVIĆ OSTVARILI SMO REZULTAT KOJI ĆE SE PAMTITI

RAZGOVARALI: MILICA KONDIĆ I DRAGO RISTIĆ

U ovom broju m:agazina za rubriku Sport razgovarali smo sa Markom Maksimovićem, trenerom Fudbalskog kluba Borac iz Banjaluke, koji je na pola sezone preuzeo da trenira ekipu i zajedno sa timom napravio neočekivane rezultate - njegov klub je nakon tačno 10 godina osvojio m:tel Premijer ligu Bosne i Hercegovine.

S obzirom na to da ste postali glavni trener Fudbalskog kluba Borac nakon završetka prvog dijela sezone, koliki je izazov bio za Vas kada ste se našli u novoj ulozi?

Naravno da je bio velik izazov jer je ovo moj prvi veliki posao, odnosno najveći posao do sada i to u najelitnijem rangu u našoj zemlji. Prvenstveno smo imali cilj da se pokušamo izboriti za plasman u Evropi, međutim, na kraju je poznato da smo definitivno uspjeli doći do nečeg što u tom trenutku nismo mogli ni sanjati. Svakako, na samom početku je bilo određenih problema, ali kao klub i kao tim smo izdržali sve i ostvarili odlične rezultate. Ispostavilo se da je odluka kluba da mene pozovu za trenera prošle zime, a i moja odluka da ponudu prihvatim, bila pun pogodak i da smo i klub i ja bili u pravu, jer smo napravili nešto o čemu će se sigurno dugo pričati i nešto što će se pamtiti. Ne mogu da se sjetim da je neko stigao 13 bodova razlike i da je postao prvak.

Napravili ste odličan rezultata? Osvojili ste m:tel Premijer ligu BiH nakon tačno 10 godina? Kakva je atmosfera u klubu sada kada su se slegli utisci?

Tako je, sjajan rezultat smo napravili. Poslije 10 godina smo postali opet prvaci BiH na jedan odličan i fenomenal način gdje smo u 14 utakmica ostvarili 11 pobjeda, dva remija i jedan poraz, tako da imamo mnogo razloga za zadovoljstvo. Sigurno da je atmosfera u klubu, i ne samo u klubu i u gradu, zbog te činjenice da smo postali prvaci jako dobra i definitivno imamo dobar preduslov da nastavimo dalje i da pokušamo titulu, koja je došla iznenada, da potvrdimo i odbranimo u narednoj sezoni.

Bili ste na domak osvajanja m:tel kupa BiH, malo je nedostajalo da osvojite duplu krunu. Da li je to uticalo na raspoloženje u klubu?

Što se tiče finala kupa sigurno da ostaje mala žal što nismo uspjeli da dođemo do duple krune koja nam je izbjegla jer izgubili smo na penele koji su uvijek lutrija. Imali smo dosta problema pred tu finalnu utakmicu jer smo ostali uskraćeni za nekoliko igrača. Neki su imali povrede, neki nisu imali pravo nastupa kao Dino Čorić. A bez Zakarića, Ziljkčića, Čorića, bez Donalda... mislim da nas je osam falilo, je bilo mnogo teže igrati, a zatim nam se desilo da nam izađe i kapiten u tom finalu i Meleg... Tako da definitivno mala žal ostaje zato što nije dupla kruna, ali nemamo prava da budemo nezadovoljni. Sarajevo je uzelo sporednu nagradu, mi smo ipak uzeli glavnu, tako da s te strane gledano, nije nas to nešto mnogo poremetilo i uticalo na raspoloženje i elan u klubu.

Bili ste na pripremama Sloveniji? Kako su protekle pripreme, da li ste zadovoljni formom igrača?

Bilo smo u Sloveniji, na Bledu. Imali smo vrhunske uslove koji dolikuju ekipi koja je šampion države. Imali smo sve što nam je bilo potrebno, dobro smo se spremili i naporno smo radili. Pauza nakon posljednje utakmice i priprema je bila veoma kratka jer smo doslovno imali nepunih deset dana odmora, ali ne žalimo jer znamo šta nas sad sve i očekuje. Isčekujemo utakmice lige šampiona protiv Kluža.

Da li očekujete pojačanje i neke izmjene u klubu?

Što se tiče pojačanja trenutno radimo na tome. Dovedi smo par mlađih igrača za prvenstvo zbog pravila o bonus igračima, pa smo tako nastojali da poboljšamo konkurenciju što se tiče mlađih igrača. Dovedi smo Vušurovića iz Radnika, Begića iz Kaknja koji je mladi reprezentativac, Kulašina koji je takođe mladi reprezentativac iz sarajevskog Željezničara i golmana Četkovića. Očekujemo još dva ili tri dolaska, ali polako bismo jer imamo ekipu koja je osvojila titulu i koja je 90 posto ostala na okupu i to nam je u tom smislu svakako najveći uspjeh, ali sigurno ćemo to morati da se nadogradimo, jer, naravno, želimo da odbranimo trofej i želimo što bolje da se predstavimo u Evropi.

S obzirom na to da već u julu kreću prve utakmice za kvalifikacije za Ligu šampiona, a paralelno kreće i nova sezona premije lige da li su igrači fizički spremni?

Vidjelo se i u prvom djelu sezone da su igrači FB Borca fizički spremni i to je nešto što je krasilo našu igru. Definitivno ni jednu utakmicu nismo padali, čak smo mnoge utakmice rješavali pred sam kraj, kako na Koševu kada je najviše trebalo, tako isto i na Grbavici, a i protiv Širokog brijega smo okrenuli rezultat u svoju korist pred kraj utakmice. Tako da, osvježili smo se, dobro smo trenirali na pripremama i dobro treniramo i dalje, i sigurno je da se vraćamo u igru u optimalnom, odnosno u dobrom fizičkom stanju, kako bi ovo ljeto prošli što bolje. Kada kažem što bolje, mislim da u prvenstvu od početka krenemo punom snagom, odnosno nastavimo gdje smo stali, a sa druge strane da u Evropi pokušamo da napravimo korak više nego što smo dosad uradili.

Kakva su vaša očekivanja kada je riječ o kvalifikacijama za Ligu šampiona? Izvukli ste jake protivnike?

Što se tiče lige šampiona vidjeli da nismo imali sreće u žlijebu, da smo dobili Kluž možda jedan od najtežih protivnika koje smo mogli izvući, ali to je liga šampiona.

Mi smo znali da nismo u povlaštenom položaju jer nam je klubski koeficijent nešto lošiji, ali baš je i to razlog da treba što bolje da se pripremimo i da, što da ne, pokušamo da dođemo do nečeg što možda niko ne sluti. Ali meni je prije svega bitno da odigramo dvije jako dobre utakmice i da se što bolje predstavimo, ako to bude bilo dovoljno za nešto više odlično, ako ne svakako se pripremamo za evropu, jer sigurno imamo četiri utakmice, ali mi ne želimo tu stati, želimo da se što više evropskih utakmica odigra ovo ljeto u Banjaluci.

Koliko je danas u sportu važna podrška i sponzorstvo od strane velikih kompanija?

Danas je podrška sponzora mnogo bitna i veoma je važno to što velike kompanije prepoznaju prije svega značaj sporta, a pogotovo fudbala za koji se kaže da je glavna sporedna stvar na svijetu. Definitivno se u fudbalu na svjetskom nivou ulaže mnogo novca. Kada je riječ o ovim prostorima, veliku ulogu igra podrška sponzora. Kompanije, poput m:tel-a koja je i sponzor i lige, i mnogih sportskih klubova, pa tako i naš sponzor, odnosno sponzor FK Borac, nam pružaju značajnu podršku. Nama je veoma drago što je m:tel dugi niz godina bio uz Borac, a sada će imati priliku da ide u Evropu zajedno sa nama, odnosno našim dresovima.

Centar za sport, odnosno Škola sporta „Zvezdica“ postoji od 2015. godine. Edukovani treneri i osoblje već punih šest godina rade sa djecom mlađeg školskog i predškolskog uzrasta, ali postoje i aktivnosti za stariju djecu i za roditelje. Nakon godina rada sa najmlađima otvorili su i sportski park u Banjaluci. O aktivnostima u parku i važnosti sporta za najmlađe razgovarali smo sa Srboľjubom Vukovićem, magistrom sportskih nauka, koji je već 12 godina posvećen razvijanju sportskog duha kod djece i razvoju motorike kroz sport.

Zašto je važno da se već mala djeca uključe u određene sportske aktivnosti i koje aktivnosti preporučujete za najmlađi uzrast?

Od programa u našoj školi sporta postoji osnovni program škole sporta, koji se bazira na motoričkom razvoju djece iz razloga što je motorika najbitniji faktor razvoja djece. Malu djecu nije dobro usmjeravati u pojedinačne sportove, već treba da se napravi baza motorike da se dijete svestrano razvija. Ako malo dijete upiše na jedan određen sport, ono samo radi vježbe koje su koncipirane za taj sport i za taj vid igre, drugi mišići, odnosno druge vježbe se zapostavljaju. Naravno, to nije namjerno, prosto to mora da bude zbog prirode sporta, zato se i razlikuje građa i konstitucija kod košarkaša, fudbalera ili gimnastičara, jer svaki sport drugačije oblikuje naše tijelo. Da se to ne bi dešavalo već kod male djece, moja preporuka je da se radi motorički razvoj djece, da se napravi dobra baza, a zatim dijete treba usmjeravati u sport u kojem se pronalazi ili koji dijete voli i želi da trenira.

Koje sve aktivnosti postoje u okviru Škole sporta „Zvezdica“?

Pored osnovnog programa za razvoj motorike kod male djece, imamo program škole rolera za djecu i odrasle. Imamo školu plivanje za djecu, školu skijanja, koju radimo u zimskom periodu, organizujemo porodična skijanja, a možete poslati samo dijete sa školom na skijanje. Kada su u pitanju škole skijanja, idemo na planine Jahorinu, Vlašić, Kozaru, ali posjećujemo i Kopaonik u Srbiji te planine u Sloveniji, Austriji i Italiji.

Sa djecom odlazite i na kampove van naše zemlje?

Šest punih godina radimo i ljetne kampove u Hrvatskoj, u mjestu Pakoštane. U toku sezone imamo tri odlaska, odnosno tri termina. Na naše veliko zadovoljstvo, svake godine se povećava broj zainteresovanih za ove kampove. I na kampove mogu ići porodice, ali i djeca samostalno. Na ljetnim kampovima djeca uče da jedre, surfuju, rone, upravljaju kajakom, da se bave alpinizmom, streličarstvom... U kampu praktikujemo mnogo sportova koji kod nas ne postoje, jer nemamo more, odnosno odgovarajuću obalu.

Kako je nastala ideja za osnivanje sportskog parka u Banjaluci?

Usljed godina rada sa djecom i obilaska destinacija te bavljenja svim ovim sportskim aktivnostima, imali smo želju i volju da osnujemo jedan centar za porodicu, odnosno sportski park u Banjaluci, i mjesto gdje ćemo

imati sve programe koje radimo. Prethodno smo radili na jednoj lokaciji jedan program, na drugoj lokaciji drugi program, na trećoj treći... Dugogodišnja želja nam je bila da napravimo upravo ovakav park u kojem sve aktivnosti možemo objediniti na jednom mjestu. Dugo smo tražili lokaciju, a ova lokacija nam se svidjela iz razloga što ima prirodnu hladovinu te je tu veoma ugodno i u ljetnom periodu. Park takođe ima dobru bazu ako govorimo o sportskim terenima, i ona je gradu. Do parka se stiže za nekoliko minuta vožnje iz centra, a može se stići i pješke.

Koje sve aktivnosti postoje u sportskom parku?

Ovaj park je namijenjen za treninge koje mi radimo, za treninge koje neko drugi želi da radi, dakle, bilo koji sportski klub ili sportska organizacija koja želi da radi trening može doći, dogovoriti termine i raditi treninge. Park ima opciju rekreacije, mogu se iznajmiti tereni za tenis, fudbal, košarku, odbojku, rukomet... Imamo četiri terena, dva teniska i jedan teren sa multifunkcionalnom podlogom, teren za fudbal, odbojku i košarku, i jedan teren za poligon za vožnju rolera sa motoričkim poligonom za djecu sa terenom za mali fudbal. Svaki od tih terena ima posebna dva ulaza, odnosno izlaza, i reflektore za noćne aktivnosti i utakmice. Takođe, jedini u Bosni i Hercegovini imamo dječiji paintbol. Zanimljiv je i takozvani human table soker, to je teren koji oponaša stoni fudbal, a u kojem su igrači, odnosno takozvane čovice, pravi ljudi. Imao opremu za streličarstvo, kako mini-streličarstvo za najmlađe (sa gumenim strijelama), tako i prave lukove i strijele. Tu su i ersoft puške i pištolji sa svom zaštitnom opremom.

Kome je namijenjen sportski park?

U našem parku moguće je organizovati sportske rođendane za djecu i za odrasle, organizujemo posebne programe za grupe, porodice, za društvo... To, na primjer, znači da se tri-četiri porodice dogovore da se druže, a mi, shodno njihovim željama i mogućnostima, napravimo program i bavimo se njima u smislu sportskih aktivnosti. Organizujemo i tim bildinge za firme i preduzeća kojima su na raspolaganju svi sportski tereni i naši programi.

Postoji i program sportskih animacija, to su pojedinačni ulasci u smislu da može da dođe porodica ili da se ostavi dijete. Animacije traju tri sata, za to vrijeme djeca prolaze kroz razne igrice. Kada su velike vrućine, onda aktiviramo vodene igrice kako bi se djeca rashladila, a u zimskom periodu ćemo raditi tematske aktivnosti prilagođene vremenskim uslovima. U planu nam je da radimo i dnevne boravke za djecu. To će značiti da možete dovesti dijete ujutro u park, a popodne da dođete po njega, nešto kao produženi boravak za djecu, samo sportski produženi boravak, gdje će dijete imati program i sadržaj, sportske aktivnosti i druženje sa drugom djecom. Imamo svoje ozvučenje i muziku. Imamo i mogućnost postavljanja noćnog bioskopa sa projektorom i platnom, mogućnost organizacije predstava i nastupa.

Sportski park „Zvezdica“ nalazi se u Ulici Krajiških Brigada u Banjaluci.

TALENTI

SONJA MARKOVIĆ

PIJANISTKINJA S VIŠE OD 50 NAGRADA

*Umjetnici su skromni ljudi
koje održavaju ljubav i talenat.
Perspektivu pravimo mi sami,
njene su riječi*

RAZGOVARALA: ALEKSANDRA ŠKRBIĆ

Sonja Marković rođena je u Foči, 1991. godine. Kao student generacije, klavirski odsjek završila je na Akademiji umjetnosti u Banjaluci, u klasi profesorke Nevene Popović, potom i master studije klavira u istoj klasi na Fakultetu muzičke umjetnosti u Beogradu, a master kamerne muzike u klasi profesora Ladislava Mezeija.

Njeno klavirsko umijeće prevazilazi granice i okvire regionalnog stvaralaštva, što je dokazala brojnim prestižnim nagradama. Udruženje muzičkih umjetnika RS dodijelilo joj je nagradu za najboljeg solistu tokom 2012/2013. godine, a Kulturni centar Banski dvor nagradu za najperspektivnijeg pijanistu.

Njeno stvaralaštvo prepoznato je svuda u svijetu, što potvrđuju i brojne nagrade koje je dobila za svoje klavirsko umijeće.

Svoj talenat prenosi i na učenike u Osnovnoj i Srednjoj muzičkoj školi u Trebinju, a potvrđuju ga upravo i njihovi uspjesi na brojnim republičkim i međunarodnim takmičenjima.

Kada se prvi put pojavila ljubav prema klaviru?

Ljubav prema klaviru pojavila se rano, još dok sam bila sasvim mala djevojčica, ali tek sa sedam godina počela sam učiti klavir.

Koliko podrške dobijate od svojih kolega?

Muzičari su po prirodi vrlo sujetni, ali čovjek sam bira svoje društvo, tako da sam se ja okružila kolegama koje se raduju svakom mom uspjehu.

Da li mladi umjetnici u BiH imaju dovoljno prilika da razvijaju svoj talenat?

Mislim da to nema nikakve veze sa prilikama u BiH, jer svaki talenat teži da se ostvari i na kraju pronade svoj put koliko god da je to teško. Prilike nisu povoljne u BiH, pogotovo u današnje vrijeme, kada su izgubljene sve vrijednosti i kompas.

Dobitnica ste više od 50 republičkih i međunarodnih nagrada. Na koje ste najponosniji i zbog čega?

Ponosna sam na takmičenja koja su bila višetapna, to su takmičenja koja traju više dana i zahtijevaju ozbiljne pripreme velikog programa. Mogu izdvojiti takmičenja takvog tipa koja su bila u Zagrebu, Gailjardu i Moskvi.

Trenutno ste zaposleni kao profesor klavira u Osnovnoj i Srednjoj muzičkoj školi u Trebinju. Koliko je za Vas inspirativan taj posao i kakav je potencijal mladih generacija?

Za pedagogiju takođe treba imati talenat i meni zasad dobro ide. Mislim da se tu moram još mnogo graditi i

sticati iskustva. Nije pravilo da dobar pijanista mora biti dobar pedagog i obratno. Velika je sreća kada učenika izvedete na put umjetnosti i usmjerite ga na izvođaštvo. To je ljubav koja se prenosi sa generacije na generaciju.

Kada uzmemo u obzir vaše obrazovanje i nagrade, put u svijet Vam je otvoren. Šta Vas je zadržalo da ipak ostanete u BiH?

U BiH sam ostala jer radim doktorat na Fakultetu muzičke umjetnosti Beograd, kod sjajnog profesora Ladislava Mezeija, tako da sam i dalje na neki način vezana za fakultet. Bitno je da čovjek pronade svoj tim ljudi koji mu odgovara. To može biti bilo gdje.

Koliko, po vašem mišljenju, bavljenje umjetnošću ima perspektivu?

Umjetnost nikada nije bila profitabilna. Umjetnici su skromni ljudi koje održavaju ljubav i talenat. Perspektivu pravimo mi sami.

UMJETNIK KAO MITOLOG

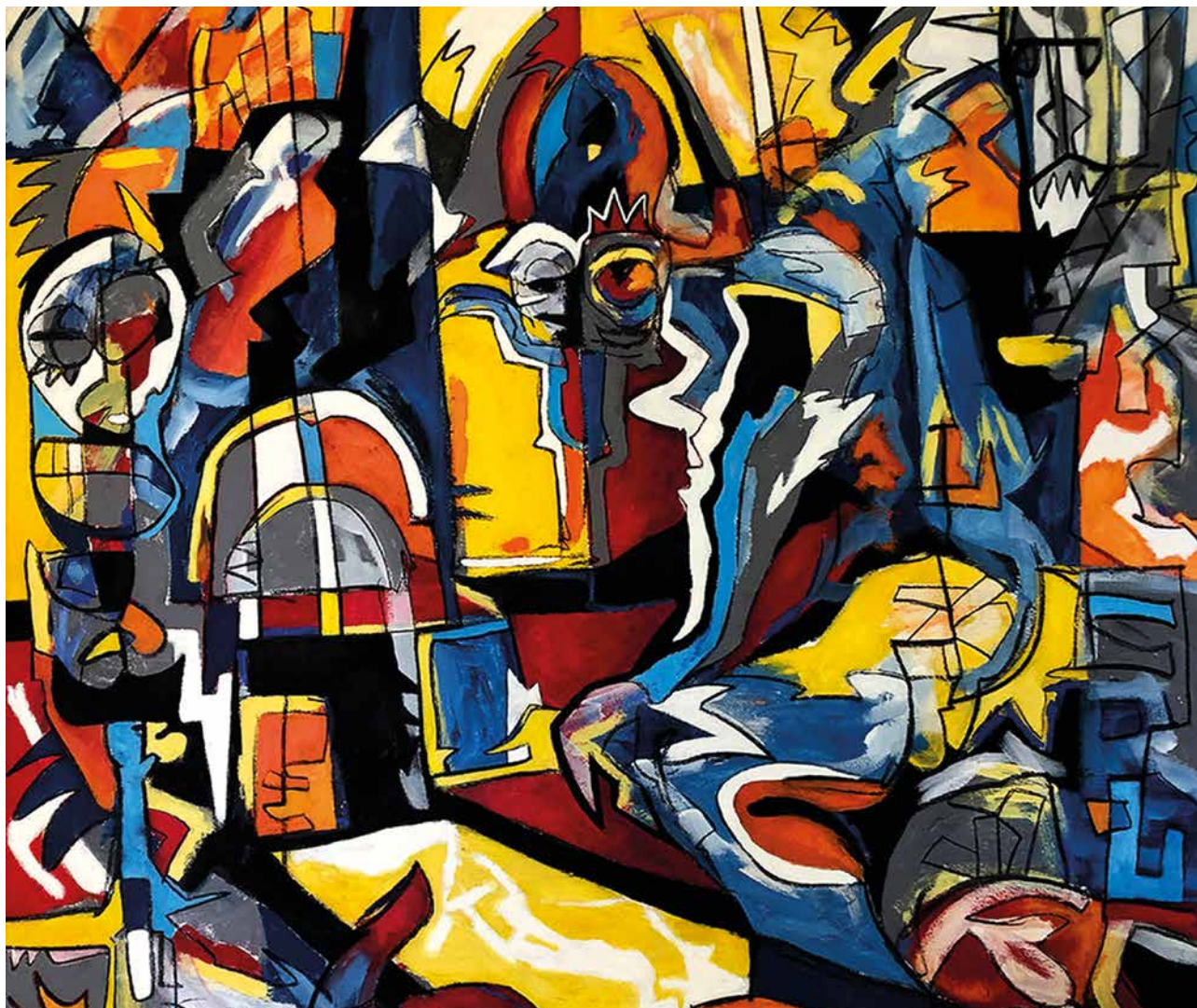
MILOŠ VUJIĆ, SLIKAR

Vjerovanja i običaje naših predaka prevodi na jezik savremenog slikarstva

---

PIŠE: DIJANA GAJIĆ

Slikar, doktor umjetnosti, istraživač, Miloš Vujić iz Banjaluke jedan je od najzanimljivijih mladih predstavnika ovdašnje likovne scene. U tome se slažu i kritika i publika.

Doktorski umjetnički projekat odbranio je 2018. godine, pod mentorstvom akademika Vladimira Veličkovića, i tako postao prvi doktor umjetnosti u Republici Srpskoj. Trenutno radi na novoj seriji slika naziva „Nenapisana poglavlja“, u kojoj mnogo eksperimentiše sa transformacijom rukopisa.

„Mislim da je cjelokupan proces stvaranja jedan oblik eksperimenta, koji se iz ciklusa u ciklus konstantno transformiše i razvija. I dalje nastojim da u radu budem inovativan, pa će, nadam se, i ova serija radova biti nešto potpuno novo i drugačije od do sada nastalih djela“, govori za m:agazin.

~~~~~  
*Kao uzore...*

*...izdvojio bih Ljubu Popovića i Petra Lubardu, ali svakako i svoje mentore Vladimira Veličkovića, Sašu Filipovića, kao i prvog mentora Renata Rakića. Kada govorimo o mladim umjetnicima, napomenuo bih da sam i sam još u kategoriji mladih autora, ali svakako mogu da kažem da naročito cijenim rad Dalibora Rađenovića, Davida Dronjka, Nikole Kašterovića, Davora Grabovca i Selvera Begića.*

~~~~~


Tokom doktorskih studija i pripreme samostalne izložbe „Umjetnik kao mitolog“, centar njegovog interesovanja postala je slovenska mitologija, za koju se zainteresovao nakon što je posjetio mnogo izložbi na kojima su osnovni motiv ili tematika bile mitologije Grčke ili Egipta, što ga je, kako kaže, „isprovociralo“.

„Na prvom mjestu mora biti jasno da je mitologija motiv pokretač na kojem počiva budući slikarski proces. Početna iščitavanja su mi otkrila da je naša mitologija veoma bogat i kompleksan skup priča, vjerovanja i običaja. Ipak, najzanimljivija mi je bila činjenica da je u slučaju slovenske mitologije mnogo kontradiktornih izvora. Tačnije, mnogi izvori domaćih ili stranih autora međusobno su isključivi u svom narativu“, pojašnjava Vujić.

Umjetnički projekat „Umjetnik kao mitolog“ postavlja umjetnika u ulogu mitologa, konkretizujući na taj način njegovu istraživačku prirodu. Primarna uloga je likovna i umjetnička, a istraživanje i prikupljanje informacija iz mitova i legendi pripadaju sekundarnoj ulozi.

„Svakako da se i u budućnosti vidim u ulozi istraživača. Mislim da će moj dalji rad odlikovati nadrealna i bajkovita atmosfera, koja ni na koji način ne postavlja granice mogućnosti izražavanja, izbora medijuma ili poetike, te je kao takva i idealna. Težim tome da posmatraču ne ponudim ‘samo’ sliku, već i priču koja je prati“, kaže ovaj umjetnik te najavljuje da bi već naredne godine mogao publici da predstavi novu seriju radova.

MONDO PIŠE

RESETUJTE SVOJ BROWSER BAR JEDNOM SEDMIČNO

Veoma je bitno, a vjerovatno toga niste ni svjesni

Znamo da imate 20 otvorenih tabova na vašem browser-u i da niste sve zapamtili, ali je vrlo bitno da bar jednom nedjeljno uradite reset.

Većina poslovnih i privatnih korisnika polako, ali sigurno vrši tranziciju sa desktop na laptop računare, a s njima i naviku uspavljiivanja umjesto gašenja računara. Na ovaj način jednostavno možete nastaviti gdje ste stali posljednji put kad ste bili ispred računara, bez potrebe da ponovo pokrećete sve aplikacije, a posebno web-browser.

PREVIŠE TABOVA - PREVIŠE RESURSA

Ljudi su se toliko navikli na ovo da nerijetko imaju otvorenih preko 20 tabova u svakom trenutku i da browser isključuju, gase ili resetuju jednom u nekoliko nedjelja, ili čak nekoliko mjeseci. Naravno, desi se da aplikacija, bilo da koristite Chrome, Firefox, Edge, Safari, Opera ili neki šesti browser, prosto pukne, neki add on ili stranica napravi grešku i onda nemate izbora. Takođe, kada dođe do neodložnog ažuriranja sistema, opet ste stavljeni pred svršen čin, pa htjeli - ne htjeli, brzo sačuvate najbitnije tabove i pomirite se s tim da ćete se većine njih sigurno ponovo sjetiti nakon reseta.

Ovo konstantno korištenje browser-a bez reseta dovodi do trošenja velike količine sistemskih resursa, koje se samo nagomilava tokom vremena, dodatno vam usporavajući računar. Takođe ne treba zaboraviti ni da vas redovno ažuriranje spasava od neželjenih malicioznih napada koji su sve češći. Razloga je mnogo, ali ipak, proći će vjerovatno još koja nedjelja dok ne raščistite sve tabove koje ste htjeli i onda resetujete svoj browser.

VJEŠTAČKA INTELIGENCIJA ĆE OKONČATI SVAKU SVAĐU NA FACEBOOK GRUPAMA

Ukoliko ne budete znali kako da se ponašate prema drugim korisnicima, dobićete restrikcije!

Društvene mreže omogućile su ljudima da iznesu svoja mišljenja, ideje i komentare na mnogo lakši, brži i slobodniji način nego što je to bio slučaj prije njih.

Ipak, u svoj toj slobodi korisnici društvenih mreža znaju da pretjeraju te jedna konverzacija na internetu može brzo da eskalira, zbog čega potom slijede svađe, vrijeđanja i svakakvi komentari.

Upravo iz tih razloga Facebook želi uz pomoć vještačke inteligencije (AI) da održi takve razmjene na civilizovanom nivou. Ova društvena mreža testira svoj AI kako bi uočila svađanja u mnogim grupama, a sve kako bi administratori grupa smirili strasti među članovima. Facebook je otkrio da 70 miliona ljudi upravlja grupama, nova alatka će upravo njima najviše pomoći.

Ta platforma posjeduje više od 2,8 milijardi aktivnih korisnika mjesečno, a 1,8 milijardi korisnika svakog mjeseca učestvuje u grupama, kojih na toj mreži ima više od 10 miliona. Vještačka inteligencija će sama odlučiti kada će poslati „upozorenje za konflikt“ onima koji upravljaju grupom. Ukoliko AI utvrdi da je neki razgovor u njihovoj grupi „sporan ili nezdrav“, dobiće to obavještenje.

Godinama se mnoge platforme, kao što su Facebook i Twitter oslanjaju na vještačku inteligenciju kako bi utvrdile šta vidite na tim mrežama. Uz pomoć te tehnologije, društvene mreže uklanjaju govor mržnje koji se pojavljuje u feed-u. Iako im AI može pomoći u suzbijanju takvog sadržaja, nekada se i on muči da razumije suptilnost konteksta neke objave.

Portparol kompanije Facebook otkrio je da će njihov AI koristiti nekoliko signala kako bi utvrdio da li postoji konflikt, odnosno da li da pošalje obavještenje administratoru. Oni će uzeti u obzir to koliko komentara ima na objavi i koliko je vremena prošlo od objave. Kada moderator grupe dobije upozorenje, on će moći da preuzme određene akcije kako bi obuzdao članove. Na primjer, moći će da limitira broj objava pojedinih korisnika ili će im staviti vremensko ograničenje na komentare. U galeriji pogledajte kako će izgledati nove promjene.

GOOGLE RAZVIJA APLIKACIJU ZA UČENJE JEZIKA:

DUOLINGO DOBIJA OZBILJNU KONKURENCIJU I TO VEĆ DO KRAJA GODINE?!

Nikada nije kasno da se nauče nove stvari

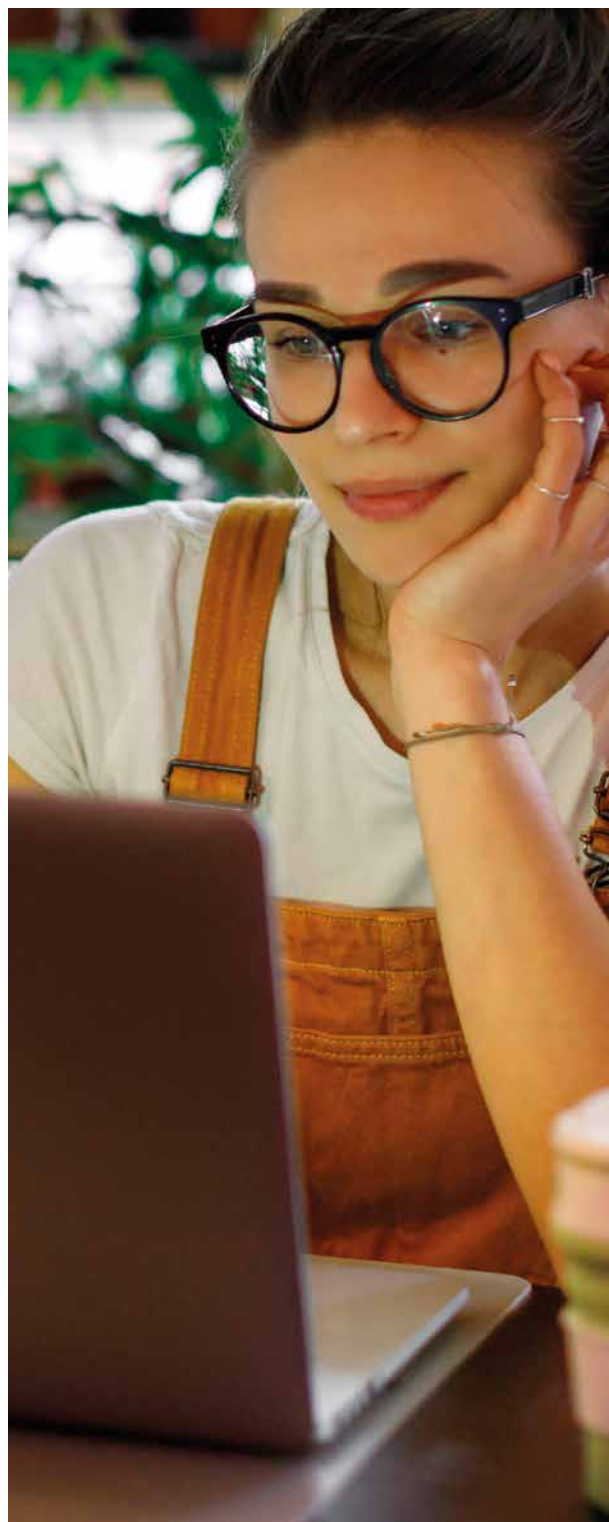
Internet pretraživač Google je veoma dobar kada želite da nađete neki pojam na više jezika, a u tome mu pomaže i vještačka inteligencija.

Navodno, ta kompanija sprema svoju platformu za učenje stranih jezika, koja će izaći do kraja ove godine.

Kako prenosi The Information, ona će se zvati Tivoli i prvobitno će se pojaviti u Google Search pretrazi. Na Google I/O događaju koji je održan u maju, ova kompanija predstavila je LaMDA-u, u pitanju je demo verzija AI modela koja je glumila patuljastu planetu Pluton. Upravo će se ta AI tehnologija koristiti i za novi proizvod Google-a.

Isti izvor napominje da ta kompanija želi da integriše Tivoli u Google Assistant i YouTube preko interaktivnih kvizova u budućnosti. Vjerujemo da Google veoma dobro zna šta radi, o čemu govori i činjenica da su 2019. godine u Indiji predstavili oflajn aplikaciju Bolo (ili Read Along), koja je imala za cilj da nauči djecu kako da govore engleski, španski, hindu i portugalski jezik. Ipak, projekat Tivoli će biti mnogo većih razmjera i biće predviđen za globalno tržište, prenosi TheNextWeb.

Kad god da Google odluči da plasira svoju aplikaciju za učenje jezika, ona će se naći u zaista takmičarskom društvu, pošto su slične aplikacije i usluge, kao što su Duolingo, Rosetta Stone i Babel, već uspostavile primat na tržištu. Podaci analitičke kompanije Meticulous Research ističu da će vrijednost tržišta onlajn učenja jezika porasti do 21,2 milijarde dolara do 2027. godine. Zato ne čudi odluka kompanije Google da plasira takvu platformu, a u tome će im pomoći stečeno iskustvo i tehnologija koju su razvijali svih ovih godina.

POBOLJŠAJTE ZDRAVLJE:

VJEŽBAJTE UZ APLIKACIJU SVJETSKE ZDRAVSTVENE ORGANIZACIJE

U doba pandemije većina ljudi bila je zatvorena u kućama, bez mogućnosti redovnog vježbanja i održavanja zdravlja na visokom nivou, nova aplikacija SZO ima ideju kako da riješi taj problem.

Joga postoji već hiljadama godina i povezuje pokrete i vježbe tijela sa duhovnim i mentalnim aspektima života. SZO je jogu identifikovao kao vrlo efektivnu formu aktivnosti koja pripada Strategiji tradicionalne medicine. Pomenuta strategija ima za cilj da poboljša fizičko i mentalno zdravlje ljudi implementacijom tradicionalne medicine kod ljudi širom svijeta.

Prvi korak je mYoga aplikacija, koja omogućava svakom korisniku sa android i iOS telefonom pristup tradicionalnim joga vježbama. Aplikacija je nastala kao inicijativa SZO i Vlade Indije.

MANJE VJEŽBAMO, A VIŠE JEDEMO

U vrijeme pandemije vidjeli smo veliki porast mobilnih fitness proizvoda, jer su ljudi nastojali da, zatvoreni u kućama, nastave da vježbaju, zato što nisu imali pristup teretanama i otvorenom prostoru. Pored toga, većina aplikacija bila je besplatna, pa se pride i uštedi.

Ove treninge uglavnom kontrolišu pametne narukvice i satovi, dok mobilne aplikacije daju instrukcije šta i kako treba da radite. Za to vrijeme narukvice prate rad srca i disanje kako bi se osigurao dobar i efikasan trening.

Korisnici koji skinu ovu aplikaciju dobiće pristup besplatnim audio i video materijalima vezanim za joga treninge, koji traju od 3 do 45 minuta. Sama aplikacija ne zahtijeva pravljenje profila, i prema riječima SZO-a, ne zadržava podatke o korisnicima.

Novom aplikacijom SZO planira da ohrabri ljude, posebno one koji su u karantinu, da imaju stalne fizičke aktivnosti, kako bi ojačali svoj organizam i bili u stanju da se bore protiv raznih virusa i bolesti, kao što su gojaznost i visok pritisak.

U ROMINGU

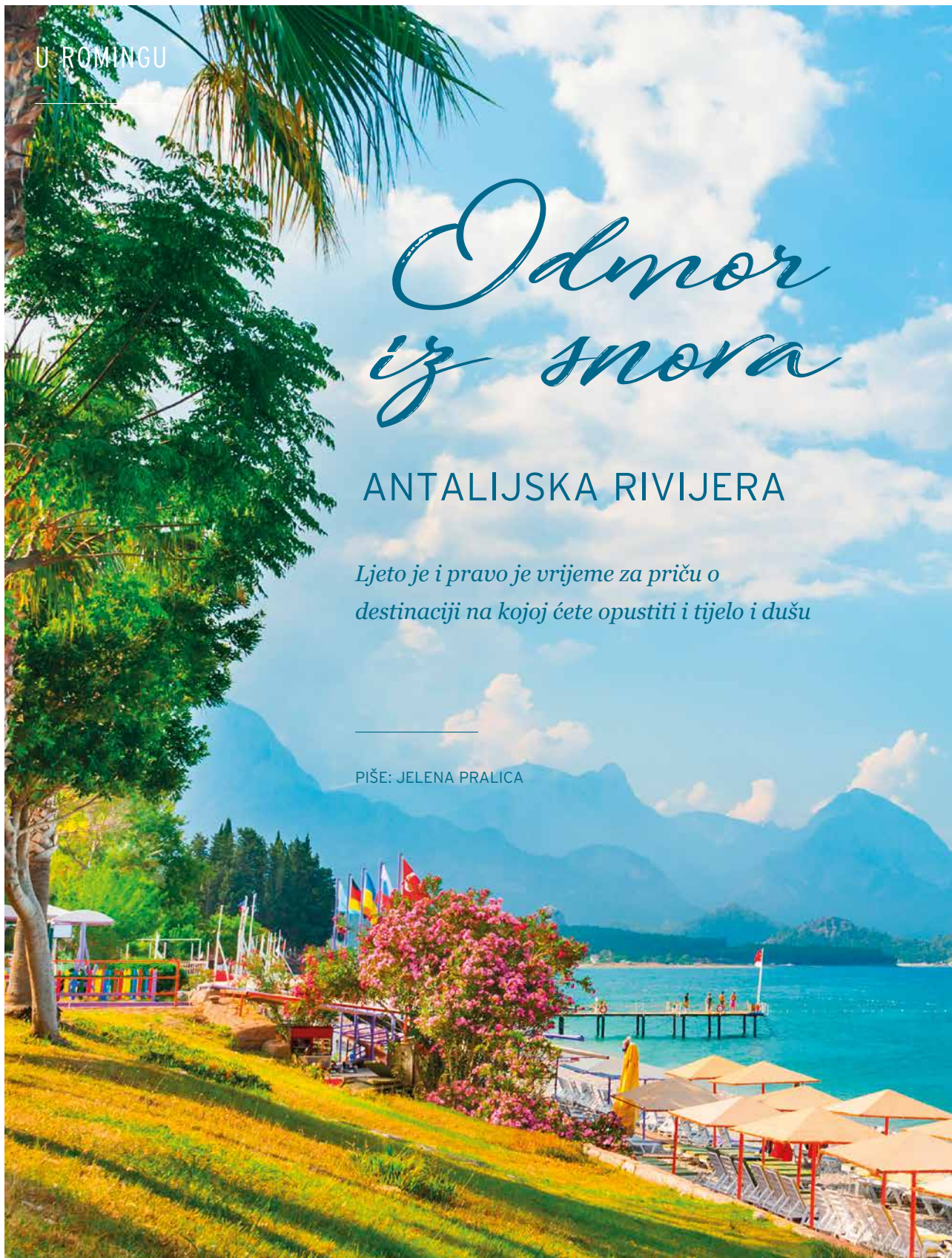
Odmor iz snova

ANTALIJSKA RIVIJERA

*Ljeto je i pravo je vrijeme za priču o
destinaciji na kojoj ćete opustiti i tijelo i dušu*

PIŠE: JELENA PRALICA

Jeste li čuli za priču poznatu kao „Osveta sestara“? E pa, udobno se smjestite, jer slijedi upravo, ne samo ona, već i cijelo jedno literarno putovanje...

Legenda ili maštarija nekog Turčina, kao da je bitno, kaže da su prije stotinak godina bogati roditelji sinovima ostavili zemlju pod planinom, a kćerkama, čisto da im se nađe, onu pored mora. Iako to sad zvuči kao krajnje blagonaklona odluka prema ženskim potomcima, vjerujte, to i nije bilo baš tako u tadašnjoj Turskoj. Ovo sa zemljom pored mora bilo je više kao miraz reda radi, ali se onda desila... Antalijska rivijera.

Tačnije, život se u međuvremenu, polako ali sigurno, iz ruralnih krajeva koje naslijediše sinovi spustio do same obale Sredozemnog mora, koja danas slovi za jednu od najpoznatijih i najpopularnijih ljetnjih destinacija na svijetu. Sestre su, ispostaviće se, bile na dobitku!

Kozje staze i kaldrmu te prevoz čamcem, koji je do prije svega nekoliko decenija bio jedini način transporta ljudi i robe u pojedinim tamošnjim krajevima, danas su zamijenile moderne saobraćajnice, koje povezuju razvijene gradove prepune života. Da, Antalijska rivijera vrvi od ljudi, kako domaćih, tako i turista iz svih krajeva planete, kojih je iz godine u godinu sve više.

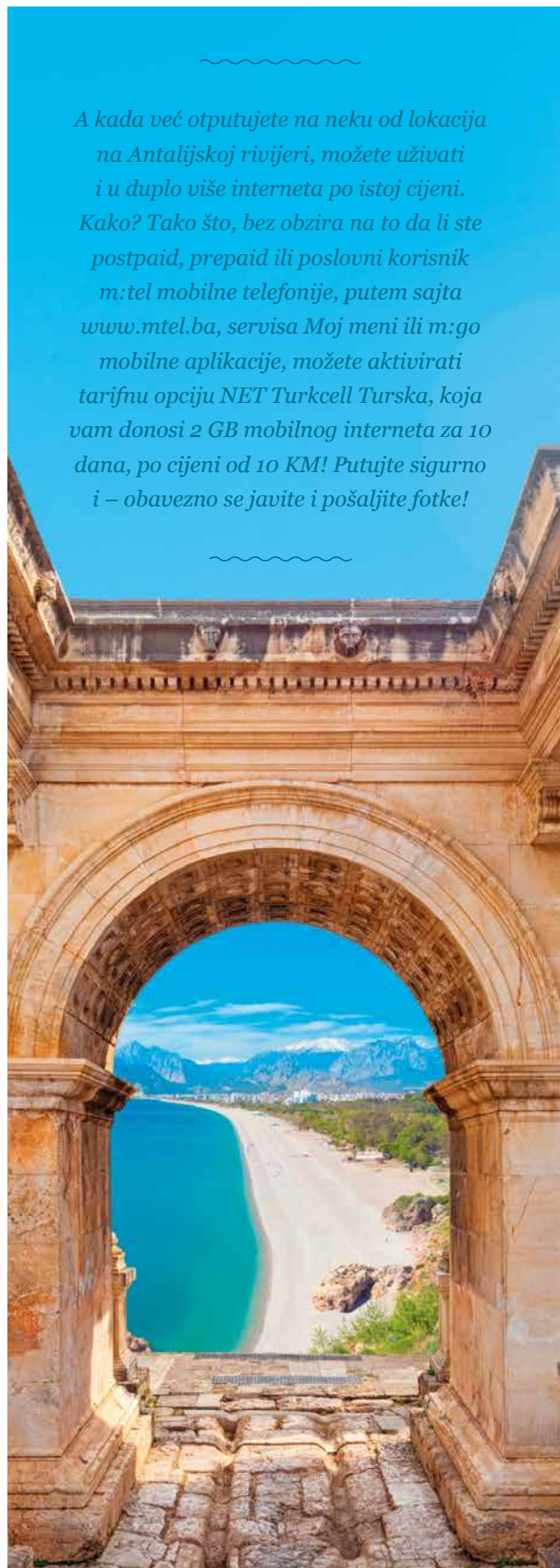
To i ne čudi ako znamo da priča o razvoju ove regije vjerno prati priču o modernom putu Turske. To je zemlja ekstremnih razlika, gdje ćete na svega dva treptaja okom ugledati musavog dječaka koji čuva koze i uglađene domaćine i goste u luksuznim hotelskim kompleksima. Upravo taj spoj naizgled nespojivog daje poseban pečat i čar ovom podneblju, čemu svakako doprinosi i specifična klima.

Ovdje, dok se okrećete oko vlastite ose, možete vidjeti masivne vrhove Taurusa, nerijetko pod snijegom. Upravo se tu zadržavaju vjetrovi i padavine, pa na tamošnjim pješčanim plažama uz kristalno more ne morate brinuti kakvo će vrijeme biti tokom vašeg odmora. Toplo, sunčano, vrelo... ali, ovdje je toliko toga što će ga učiniti posebnim i nezaboravnim.

Tako otprilike razmišljaju i brojni turisti, koji, kako je gore navedeno, iz ljeta u ljeto u sve većem broju pohode ove krajeve. Najviše ih je iz Rusije, pa Irana, a potom slijede žitelji brojnih evropskih zemalja. Sve više privlači i brojne turiste iz Bosne i Hercegovine i regiona, koji žele luksuzni odmor uz brojne sadržaje.

Inače, neumornim neimarima trebalo je svega malo više od jedne decenije kako bi u potpunosti preobrazili ova

A kada već otputujete na neku od lokacija na Antalijskoj rivijeri, možete uživati i u duplo više interneta po istoj cijeni. Kako? Tako što, bez obzira na to da li ste postpaid, prepaid ili poslovni korisnik m:tel mobilne telefonije, putem sajta www.mtel.ba, servisa Moj meni ili m:go mobilne aplikacije, možete aktivirati tarifnu opciju NET Turkcell Turska, koja vam donosi 2 GB mobilnog interneta za 10 dana, po cijeni od 10 KM! Putujte sigurno i – obavezno se javite i pošaljite fotke!

možete prepustiti suncu, toplom vjetrovi i blagodetima plaže, uz osvježavajuće koktele i slasnu hranu.

Nego, koja to mjesta, odnosno oblasti možete posjetiti ako se odlučite za Antalijsku rivijeru?

Antaliya

U ovom gradu će vas dočekati spoj prošlosti i sadašnjeg trenutka. Ovdje možete posjetiti stari dio grada, koji se svojim uskim, krivudavim uličicama sa starim kućama i drevnim tvrđavama i te kako razlikuje od novih dijelova Antaliye s obrisima savremenih evropskih gradova. Dakle, možete birati, a još bolje - uživati u svim ljepotama ovog mjesta gdje su i danas vidljivi tragovi brojnih civilizacija, u šta ćete imati uvid ukoliko, recimo, posjetite tamošnji istorijski muzej ili neko od sačuvanih utvrđenja ili kula. Brojne posjetioce privlači i kamen koji gori već vijekovima!

Antaliya je pravi biser Mediterana, jedan od najposjećenijih gradova na svijetu, sa više od 10 miliona turista godišnje. Ova dvomilionska metropola je druga destinacija po posjećenosti u Turskoj, pa ne čudi što slovi za srce tamošnjeg turizma. Njene plaže su prelijepo uređene i čak njih 190, od ukupno 350 u cijeloj Turskoj, nosi oznaku „plava zastavica“ za čistoću.

Alanja

Orijent i Evropa u jednom, Alanja je poznata i kao „Majorka turske obale“. Ovdje ćete se rado izgubiti u gradskim sokacima, koji otkrivaju pregršt dopadljivih kućica, načičkanih prodavnica suvenira, čajdžinica i brojnih ugostiteljskih objekata. Za mlade koji vole noćni život, ovo je idealna destinacija.

Među ovdašnjim poznatim lokalitetima je svakako Kleopatrina plaža. Kažu da je Kleopatra svojevremeno i sama boravila ovdje. I ne samo to - prema legendi, Marko Aurelije je zbog nje tu dopremio pijesak iz Egipta.

Side

Zelenilo i cvijeće s jedne strane, a sa druge ostaci 12 civilizacija. Side je grad nara i mjesto za turiste koji vole kulturu i prirodu. Ali, ni luksuza ovdje ne nedostaje, s obzirom na to da se i Side, kao i ostatak turske

pusta prostranstva pored Sredozemnog mora. Sada su ona zamijenjena luksuznim zdanjima sa, mahom, pet zvjezdica, uređenim plažama, bazenima, parkovima, restoranima i barovima, igralištima za najmlađe, wellness i spa centrima, sportskim sadržajima... Ovdasnja hotelska ponuda uglavnom se bazira na all inclusive principu, pa i ne čudi što je sve više ljudi bira za svoj ljetnji odmor, što je, uz druge turističke atrakcije koje nudi, Tursku dovelo do pozicije među prvih 20 ekonomija svijeta.

Ovdje će vas ponuditi jakom kafom, rijetko gdje boljim čajem, sokom od domaćih, sočnih narandži, ratlukom, slasnim kolačima ili tradicionalnom kafom raki. Hrana će zadovoljiti sve ukuse, a svakako je preporuka da uživete u domaćim specijalitetima, kao što su kebab, pilaf, dolme i nadaleko poznati turski kolači, ali i riba i druge vrste morskih plodova.

I ljubitelji izleta i adrenalina neće ostati uskraćeni za to zadovoljstvo, s obzirom na to da odavde možete na različite fakultativne izlete, krstarenja, vožnju žičarom te kraća putovanja i obilaske znamenitosti, ne samo u Turskoj, već i u okolnim zemljama. Ili se, jednostavno,

mediteranske obale ubrzano gradi, ali promišljeno, vodeći računa o očuvanju drevnih znamenitosti. Zato je Side pravi antički grad i muzej na otvorenom, koji će vas „kupiti“ svojom raznolikošću.

Ovdje obavezno posjetite Apolonov hram, ostavštinu starih Rimljana, ali i vodopade rijeke Managvat, koja se spušta sa planine Toros, okružene poljima čaja.

Kemer

Iz ribarskog seoceta do kojeg se do sredine prošlog vijeka moglo samo čamcem, a malo kasnije i kozjom stazom, Kemer je izrastao u luksuzno turističko odmaralište. Ovdje ćete se, u odnosu na sva druga mjesta Antalijske rivijere, najviše osjećati kao da ste na Jadranskom moru. Tome doprinose velike količine zelenila, miris borovine i manje vlage.

Njegove plaže su duge ukupno 53 kilometra, besprijeckorno su čiste, a Kemer je idealna lokacija i za ljubitelje jahtinga, s obzirom na to da je u luci više od 300 vezova. U okolini je mnogo zanimljivih mjesta za one koji vole izlete, a među njima je i gradić Demre Mira Kekova, gdje je, prema legendi, rođen i živio Sveti Nikola.

Nadomak Kemera možete se otisnuti na vožnju najdužom žičarom u Evropi. Staklenom gondolom za koji minut stižete nebu pod oblake, tačnije na vrh Tahtali, visok 2.365 metara.

Ljubitelji ekstremnih sportova ovdje mogu uživati u skokovima paraglajdingom. Tokom vedrih dana, odavde se vide obrisi Kipra, a inače cijela Antalijska rivijera.

Belek

Ovo je idealno mjesto za ljubitelje golfa i zaljubljenike u šoping. Naličje Beleka predstavlja činjenica da je on i dom za više od 100 vrsta ptica koje naseljavaju obližnje Kuršunli vodopade.

Među njegove znamenitosti ubraja se obližnji Aspendos amfiteatar iz helenističkog perioda, jedan od najvećih na svijetu, gdje na otvorenom, zajedno sa još oko 15.000 ljudi, možete uživati u operi i baletu.

Sve u svemu, svako od ovih mjesta nudi nešto posebno, nešto svoje, a na vama je samo da odlučite gdje i kada pakujete kofere!

INTERVJU MOBILNIM

A photograph of two men sitting on a modern, dark-colored bench with green accents. The man in the foreground, Nikola Maksimčuk, is wearing a light blue polo shirt and jeans, smiling as he looks at a smartphone in his hand. The man behind him is wearing a dark blue patterned polo shirt and jeans, looking down. The background shows a clear blue sky with some clouds and a building.

NIKOLA MAKSIMČUK

GRADSKI GUŠTER, PAMETNI

City Gecko je urbani, solarni mobilijar koji donosi inteligentne instalacije budućnosti

RAZGOVARALA: SNJEŽANA NOVAKOVIĆ

City Gecko je urbani mobilijar i on je najviše namijenjen urbanim zonama - u centrima gradova, na trgovima, šetalištima, u parkovima.

O njemu za m:agazin govori Nikola Maksimčuk, direktor prodaje u kompaniji Telemax i koosnivač brenda City Gecko.

„Na ideju smo došli 2017. godine, kada smo krenuli u rebranding kompanije Telemax, koja je idejni tvorac svega, i htjeli smo da se pozicioniramo kao društveno odgovorna kompanija koja godinama radi sa pametnim i inteligentnim instalacijama“, kaže Maksimčuk.

Pojašnjava da su te godine gradu Banjaluka donirali solarno drvo. Poslije toga je krenuo domino efekat i tada su počeli upiti i ideje te su uvidjeli da postoji mnogo prostora unutar samog solarnog mobilijara - od solarnog drveta, preko solarnih klupa, uređaja, do solarnih elektrana i solarnih panela na krovovima kuća. Poslije opsežnog istraživanja, kreirali su skicu klupe kakvu su zamislili i odatle je sve počelo.

Kompanija Telemax je nosilac brenda - čime se bavi, po čemu je prepoznata na tržištu?

Kompanija Telemax datira od 2002. godine, sljedeće godine obilježavamo 20. godišnjicu. To je porodična kompanija, a core business, po čemu je Telemax prepoznat, razvio se u dva segmenta - oblasti elektroinstalacija jake i slabe struje i optičkim telekomunikacijama.

Prvi naš veliki projekat gdje smo stvarno pokazali koliko možemo bio je zatvor Naklo u Istočnom Sarajevu. Najznačajniji projekat poslije toga je shopping mol Delta Planet u Banjaluci. Paralelno smo razvijali sektor telekomunikacija i tu smo prepoznatljiviji u segmentu instaliranja optičke mreže za m:tel. Jedna od većih referenci je i naša poslovna zgrada, poslovni centar Telemax, koji je prva inteligentna zgrada na ovim prostorima.

U suštini, ono što je sigurno jeste da je Telemax najprepoznatljiviji po hrabrosti i smjelosti. Mnogo projekata koje smo prihvatili naizgled su nam bili velik zalogaj, a na kraju smo ih uspješno implementirali i dan-danas sve radi.

Telemax je u inženjering svijetu prepoznat po dobrom timu, veoma efikasnom radu i uspješnim projektima i referencama. U mnogo čemu smo pioniri, idemo u skladu sa inovacijama. Naš moto je „Budućnost danas“, što znači da, čim nešto prepoznamo kao smisljeno, mi to preuzimamo, implementiramo i pokušavamo da objasnimo zašto je to budućnost.

Ko čini tim City Gecko-a i Telemax-a? Da li u našoj zemlji imamo adekvatne ljudske resurse za takav tip projekata?

Tim City Gecko-a čini isključivo domaća snaga, naša pamet. Iskreno, pokušavali smo nešto vani da razvijemo, ali zapravo još nemamo tu potrebu.

Doprinosite i razvoju „pametnih gradova“. Na koji način?

Pojam Smart city je u neku ruku apstraktan, on znači da jedan grad u istu tačku slijeva sve svoje informacije – od saobraćaja, aktuelnih dešavanja, do svih dnevnih servisa. Svi veći gradovi idu ka tome da što više rasterete i olakšaju građanima pristup informacijama i budu im uvijek dostupni. Ka tom konceptu City Gecko može biti prvi korak, jer same klupe su digitalna mjesta na kojima možete komunicirati sa građanima i omogućiti im na samo jedan klik pristup svemu što im je realno potrebno.

Koliko sam ja shvatio, tim City Gecko-a opstaje i radi, jer je bitna motivacija, da shvate da mogu da budu i da žive u svom rodnom gradu, da imaju sjajne uslove, razvijaju se i uče, da rastu kako i brend raste i da znaju da imaju šta ponuditi svijetu.

Ono što ste do sada predstavili na tržištu su pametne klupe, pametna autobuska stajališta. Po kom principu ta tehnologija funkcioniše i kako je prihvaćena u našoj sredini?

Prije svega, klupa građanima nudi prostor da sjednu i da se odmore. Mi smo otišli korak dalje, tako što smo rekli: „Zašto ne bi klupe pratile trend i nudile sve ostalo što je danas neophodno - internet, punjače za uređaje?“ Sam princip je jednostavan: riječ je o solarnim pločama, na kojima može da se sjedi, a one Sunčevu energiju pretvaraju u električnu i korisnicima daju mogućnost da napune svoje uređaje.

Klupa daje korisnicima mogućnost da budu digitalni. Tako mi možemo da komuniciramo sa građanima putem Wi-Fi Media Boarda. To je softverska strana klupa koja zapravo ima neograničen broj mogućnosti. U fokusu je interesovanja, pa zašto da joj ne damo i dodatnu vrijednost?!

Kada smo otišli korak dalje od klupa, napravili smo bus stanicu. Shvatili smo da je klupa sjedeće mjesto u stanici, a oko nje smo postavili konstrukciju solarne stanice,

koja ima više mogućnosti. Pored svih servera, vremenskih senzora, mjerača zagađenja vazduha, mi bus stanicom dajemo dodatne mogućnosti oglašavanja na velikim led ekranima.

Imamo više od 30 proizvoda u smislu varijacija, tri modela klupa koje su raznih boja, opreme, funkcionalnosti, set senzora, punjača, naslonjača i ostalih vrsta dodataka. Stanica takođe ima više varijacija sa displejima, sistemom praćenja autobusa, senzorima...

Kakva je situacija na globalnom nivou, da li ste se već pozicionirali kao prepoznatljiv brend?

Već sada možemo reći da jesmo. Naš fokus je na izvozu, pa smo do sada izvozili u šest zemalja, a spremamo se i za šire. Mnogo je veće razumijevanje za ovaj tip tehnologije u većim zemljama. Ni princip rada im nije stran, već im samo način izvedbe bude interesantan i primamljiv.

Protekli period nam je poslužio da unaprijedimo proizvod i sada smo još spremniji te imamo još bolju ponudu.

DigitArt

MILAN RADULOVIĆ

MAJSTOR STOCK FOTOGRAFIJE

*Ova vrsta umjetnosti omogućava mu
prisustvo na svjetskoj sceni*

PIŠE: JELENA PRALICA

Bio je foto-reporter u „Nezavisnim novinama“, a u isto vrijeme i saradnik u agenciji AFP (Agence France-Presse).

„Rad u novinama, foto-reporterski posao je stresan, ali vrlo zanimljiv i uzbudljiv. Neke od najljepših, ali i najtežih trenutaka doživio sam radeći u novinama, jer sam svakodnevno bio svjedok ljudske sreće i uspjeha, ali i nesreće i padova.“

Sada je posvećen stock fotografiji i radi za agencije Getty Images, Adobe i Westend61. On je Milan Radulović, profesionalni fotograf iz Banjaluke. Ali, kako je sve počelo, kada je i zašto rođena ljubav prema fotografiji?

„Ne mogu tačno da se sjetim, ponekad mi iskrсну slike iz djetinjstva, slike te oduševljenosti lijepom fotografijom, slikom ili slikovnicom. Većine slikovnica se još sjećam, iako je to bilo veoma davno“, prisjeća se.

Stock fotografija mu, kaže, omogućava da bude prisutan na svjetskoj sceni.

„Da izvozim svoj proizvod, da tako kažem. Najveća nagrada i priznanje mi je kada neko kupi moju fotografiju, jer mi je to dokaz da sam napravio nešto što ima svoju svrhu.“

Takođe, način funkcionisanja tržišta stock fotografije je, ističe, vrlo liberalan, nema ništa „preko štele, veza i rodbinskih poznanstava“, jedino se kvalitet vrednuje.

„Pored toga, u mogućnosti sam da stvaram ono što volim, jer sam biram šta ću da radim. Zatim, nema iscrpljujuće duge komunikacije sa nadređenima i klijentima. Ali da ne bi bilo da je sve to bajka, mane su što je konkurencija ogromna i surova te ne postoji zagarantovana zarada“, ističe Radulović.

Za ovu vrstu fotografije kaže da je i na ovim prostorima i te kako zastupljena, naročito u Srbiji.

„Spadamo u red zemalja sa jeftinom radnom snagom, a ujedno smo vrlo talentovani i stručni te smo uvijek nekoliko koraka ispred konkurencije sa Zapada“, dodaje.

Ističe da moderne tehnologije olakšavaju zanatski dio posla, prije svega, ali da za kreativni dio mogu da budu mač sa dvije oštrice, jer često postanu same sebi svrha. Stalno se, kaže, nešto novo pojavljuje - novi alati, novi softveri, pa se ponekad kreativci, kao mala djeca, oduševavaju i fasciniraju novim mogućnostima i znaju da odlutaju od svoje osnovne ideje.

„Stock fotografija upravo slavi stogodišnjicu nekog svog zvaničnog nastanka (tada su se pojavile prve agencije koje nude ovaj vid usluga), što se pokazalo kao uspješan model prodaje, tako da vjerujem da će i u budućnosti biti isto. Tehnologije i digitalizacija su uticali na velike promjene u tehničkom smislu, ali u suštini, ništa se nije promijenilo. Potreba za dobrom fotografijom, videom, ilustracijom i uopšte vizuelnim djelima, uvijek će postojati“, zaključuje Radulović.

Iz krajnosti u krajnost

„Eto, ono čime se najviše bavim su dvije krajnosti“, kaže Radulović. A to je studijska still life fotografija, gdje je sve do detalja pod njegovom kontrolom i gdje počinje od prazne bijele pozadine i gradi dio po dio scene do konačne fotografije, i novinska fotografija, gdje apsolutno ništa nije pod njegovom kontrolom, gdje posmatra i fotografiše zatečeno. I jedna i druga oblast imaju svoje draži.

ŽIVOT U PRIČAMA

ZEC IZ MAMINOG TELEFONA

ILITI KAKO PREŽIVJETI
CIRKULARNE PORUKE
VOLJENIH OSOBA

PIŠE: JELENA PRALICA

Znaš li ti, sine, da sam se ja sad baš pravo navikla na telefon?

Kao prvo, nisam ti ja sin, već kćerka. A kao drugo, znam, jer mi i dalje šalješ, kako prazne, tako i poruke pune sadržaja koji me ne interesuju i kojim mi samo zatrpavaš memoriju!

Ma, nije to moje, meni to pošalju, ja i ne gledam, samo tebi proslijedim... Mada, zar nije lijep onaj zeko što sam ti poslala neki dan, ona slika gdje viri iz trave?

Mama, nije lijep ili bar nije dovoljno lijep da i dalje ne možeš da shvatiš da me izluđuju cirkularne poruke koje su, ne bi me čudilo, krenule iz Indije, Pakistana ili ko zna već odakle, a potom završile u tvom rodnom šumadijskom selu, na telefonu teta Olge, pa ona poslala tebi, a ti onda prosljedila meni. I to bez gledanja, kako i sama kažeš. Uslikaj sebe, tatu, našeg papagaja, baštu, onu prezrelu trešnju, šta ja znam, uslikaj bilo šta što se tebe ili vas tiče i to mi pošalji. Mani me zeca iz Pakistana!

Kakvo crno slikanje sebe, najbolje još i onaj selfi da uradim, je l' da, to ti hoćeš?! Nema te sile, pa nisam luda da samu sebe slikam, ko to još radi...

Rade svi, osim vas koji radije šalžete usahlog zeca koji je obio milione tuđih telefona, prepunih memorija i zaboravljenih brojeva da bi se na kraju skrasio i u mom. A i ljepša si od zeca.

Samo se ti sprdaj, znaš ti kakva sam ja ljepotica bila, pa i u tvojim godinama! E, ček, ček, reče mi moja bivša koleginica Sanja, znaš ona što živi pored crkve, tačnije tamo u onoj zgradi gdje je ispod Dom penzionera... ma, nije ni važno... da si neku moju fotografiju iz mladih dana okačila na Facebook. Jesi li ti normalna?!

Jesam, što te ne bih okačila, ponosim se kakva mi je majka ljepotica bila. Jest da mi baš ne ide u prilog da to objavljujem, sve računam da bar na internetima još mogu slagati ljude da sam prelijepa.

Pa, nesrećo jedna, šta će tu moja slika?! I kako si je uopšte uspjela tamo postaviti?

Draga mama, pa uslikala sam je istim onim telefonom koji mi svakodnevno zatrpavaš stotinama nebitnih fotografija, iako i ptice na grani već napamet znaju koliko sam ti puta priprijetila da to ne radiš.

Vidiš ti to, znači, ti uslikala moju staru fotografiju i onda to objavila. Ja se toga nikad ne bih sjetila!

Naravno da ne bi, kad su ti draži indijski zečevi...

~~~~~  
**Za ovu priču su potrebni:**

*jedna mama,  
jedna kćerka,  
jedan telefon,  
jedna bespotrebna fotografija zeca,  
dosta tolerancije,  
još više strpljenja,  
neizmjerljivo ljubavi.*

~~~~~

Hajde više i ti i taj zec, ja se i ne sjećam o kakvom zecu ti pričaš! Izbriši ga, šta si navalila zec, pa zec. Nego, jesam li mutna ispala?

Nisi, mama, ne slikam fiksnim, nego mobilnim telefonom.

Kako meni onda uvijek mutno ispadne?

Pa kad ne pričekajš ni sekund kad slikaš, već odmah pomjeraš ruku i naravno da ti je mutno. Dobro da išta uspiješ i uslikati, džaba ti objašnjavam i pokazujem milion puta kako i šta treba, ti vazda po svom.

Aj, čuti tamo, ne tresem kad slikam i pričekam sekundu! Al' ne vidim dobro kao nekada, ja to sve napamet.

A, napamet... Kako ti onda nije palo na pamet koliko sam ti puta ponovila da me ne interesuju uokvireni citati i fotografije prirode, vaskršnjih jaja, molitvenih poruka koje ti nisi napravila, već ti ih je poslao ko zna ko...

Jeste mi palo na pamet, al', eto, ne znam samo ko tebe tako pametnu rodi!

Ti, mama, zato sam i okačila tvoju fotografiju, jer si i lijepa i pametna, samo mi, molim te, ne šalji više tuđe slike.

Dobro, dobro, de mi onda sad uslikaj tu moju fotografiju i pošalji da, kad mi idući put neko pošalje zeca, a ja njemu odmah uzvratim tu svoju sliku. Pa je l' tako?

Tako il' nikako! Vidiš kako je jednostavno shvatiti suštinu vrijednosti imanjanja i slanja vlastitih fotografija koristeći moderne tehnologije. I bilo kakvog drugog sadržaja, pobogu!

Ajde, pametnice, daj tu sliku i pročitaj mi šta kažu ti na Facebook-u. Mislim, nije da me baš interesuje... Nego, jesi li pročitala one stihove Mike Antića što sam ti onomad poslala, čim sam ih dobila, odmah sam pomislila da će se tebi baš svidjeti, je l' da...

KOMUNIKOLOGIJA

POSLOVNA KOMUNIKACIJA I PRAVOPIS

PROCES RAZMJENE MISLI, OSJEĆAJA I PORUKA

PIŠE: SANDRA STANIĆ

Uspješna komunikacija pomaže nam da bolje razumijemo ljude i situacije u kojima se svakodnevno nalazimo, da jednostavnije prevaziđemo različitosti, gradimo povjerenje i poštovanje, te stvorimo uslove za razmjenu kreativnih ideja, ali i za rješavanje problema.

Koliko god dobro radili svoj posao i u njemu bili najbolji, postoji aspekt našeg poslovnog života koji treba da predstavlja prioritet i koji se kontinuirano mora njegovati. Komunikacija! Usmena, a naročito pisana.

Svakako, treba ovdje spomenuti i ostale vrste komunikacije koje bitno utiču na utisak koji kao poslovna osoba ostavljamo na druge - neverbalna komunikacija, kao i vještina aktivnog slušanja, ali i kultura njegovanja ličnog izgleda.

PISANA KOMUNIKACIJA

Kultura izražavanja u poslovnom svijetu odnosi se, kako na sposobnost lijepog i artikulisanog govora, tako i na poštovanje pravopisnih pravila i jezičkih normi u pisanoj komunikaciji.

Kulturološke razlike mogu da imaju uticaj na oblikovanje tona ili pojedina pravila u poslovnoj komunikaciji, ali je poštovanje jezičke pisane kulture nužnost, bez obzira na to na kojem meridijanu se nalazimo.

Pisana poslovna komunikacija, pored poštovanja pravopisnih i gramatičkih normi, ima svoja dodatna pravila, pa čak i svoj funkcionalni stil u jeziku koji se naziva administrativnim. On se još naziva i kancelarijski, a upotrebljava se prilikom pisanja poslovnih pisama, propisa, zakona i službenih spisa.

Osobine ovog stila koje moramo poštovati ukoliko želimo kvalitetno poslovno komunicirati jesu: jasnost, preciznost, jezgrovitost, jednostavnost. Veoma je važno da u poslovnoj komunikaciji držimo do ovih pravila, kako bi tekst bio što razumljiviji i jasniji, a kako bi se izbjegla mogućnost različitog tumačenja napisanog. Često kažemo kako ovaj stil karakteriše odsustvo emocije, on odiše zvaničnošću, objektivnošću i formalnošću. Sve navedeno, kao i izostanak naracije, bezličnost i jednoobraznost, u službi je prenošenja što preciznijih informacija, bez ukrašavanja, objektivno. A, sve to opet zbog nedopustivosti dvosmislenosti u poslovnoj komunikaciji.

Koja pravopisna pravila su važna za administrativni stil i poslovnu pisano komunikaciju?

Odgovor na ovo pitanje je - apsolutno sva! Naročito zato što u poslovnoj korespondenciji treba u kratkoj formi da damo što preciznije informacije, te je time još manje „prostora“ za bilo kakve greške, naročito pravopisne.

Ove godine, nažalost, izgubili smo akademika Ivana Klajna, poznatog filologa i redovnog člana Srpske akademije nauka i umjetnosti. Posljednji tekst koji je objavljen u okviru njegove redovne rubrike o problemima savremenog jezika u nedjeljniku NIN ticao se upravo „digitalnog pravopisa“. Ovaj tekst nosi naslov „Od pera do kompjutera“ i u njemu se Klajn bavio fenomenima „digitalnog pravopisa“. Izdvajamo dio ovog teksta kao ilustraciju problema koji se svakako odnosi i na poslovnu pisano komunikaciju. „Osim klasičnog pravopisa koji smo učili u školi, piše na internetu, u tekstu čiji je autor jedan stručnjak za digitalni marketing, postoji i kompjuterski, digitalni pravopis. Ukoliko ne poznajete digitalni pravopis, mnogi ljudi će vas doživljavati kao ne baš obrazovanu osobu.“ Zabrinula me je ta tvrdnja, jer za tu vrstu pravopisa nikad nisam čuo. Srećom, u daljem tekstu ispostavilo se da se ceo 'pravopis' svodi na jedno jedino pravilo: da posle znakova interpunkcije treba staviti razmak...“, ovako započinje profesor Klajn svoj tekst, a završava ga konstatacijom: „Neki zameraju autoru što je ceo svoj tekst pisao na latinici. Još ozbiljnija je primedba na račun onih koji pišu 'ošišanom latinicom', a naša slova s dijakritičkim znacima zamenjuju engleskim kombinacijama, npr. 'josh', 'ukljuchujući', 'petitza'. To je očigledna posledica toga što se na svakom kompjuteru kao prvo pismo javlja 'English', a pojedincima je teško da ga zamene sa 'Serbian (Cyrillic)' ili makar 'Serbian (Latin)'. Takvim primerima anglomanije, pre nego razmacima, morao bi da se pozabavi svaki 'digitalni pravopis.'“

ELEKTRONSKA POŠTA

Ne zaboravimo da poslovno pismo često predstavlja prvi, a ponekad i jedini utisak koji ostavljamo na osobu kojoj pišemo, upravo zbog odsustva ličnog kontakta. U nekim slučajevima će se i cijeli poslovni odnos odvijati putem elektronske pošte. Zato je veoma važno da razvijemo vještinu kulture komunikacije. A, to zapravo znači: uvijek mislite o gramatici i pravopisu (ukoliko imate nedoumicu, obavezno provjerite pravilo), vodite računa o pravilima poslovne korespondencije te o tonu kojim bojite svoje poslovno pismo.

Hajde da još jednom ukratko ponovimo osnovna pravila pisanja poslovnog pisma.

1. Uvijek provjerite tačnost adrese.
2. Vodite računa o tome da naslov (subject) bude smislen i u vezi s temom.
3. Poslovno pismo valja početi riječju „poštovani“ ili „poštovana“, kao i osloviti osobu sa npr. gospodine Petroviću ili gospođu Petrović.
4. U poslovnom smislu ne treba da vodimo računa koja žena je udata, a koja nije, te umjesto gospođice, uvijek koristimo termin gospođa.
5. Pismo mora imati uvod, odnosno kratko napisan razlog obraćanja konkretnoj osobi.
6. U srednjem dijelu pisma nešto duže opisujemo razlog pisanja pisma.
7. Na kraju pisma treba da stoji rečenica kojom biste sveli temu i koja ima značenje kraja, npr.: „Hvala Vam unaprijed na odvojenom vremenu za čitanje ovog pisma“ ili „Molim Vas da me pozovete ukoliko Vam bude trebalo još informacija“...
8. Svakako, nakon pozdrava neophodno je da se potpišete ukoliko te informacije nisu već dio vašeg automatskog potpisa, a potpis bi trebalo da sadrži i titulu, radno mjesto, kao i naziv organizacije te vaše kontakt podatke.

Nemojte... Nikada... Naročito ne u poslovnoj komunikaciji.

U vijeku nauke i tehnologije u kojem živimo, brzina kojom komuniciramo elektronskom poštom donijela je mnoštvo problema, čak i tzv. alternativni pravopis. Primjera je, nažalost, mnogo, pa bismo izdvojili one koji su najuočljiviji.

Strane skraćenice i skraćenice koje pravopis ne poznaje - omg, r.i.p., vs., etc., lol, te msm, včrs, nčs itd.

Tu je i pisanje latiničnih slova č, ć, ž, š, đ, dž kao c, z, s, dj, sh, ch (dusa, cekam, cuti, ali i dusha, chekam, pishem...).

Često se susrećemo i sa upotrebom malih slova na početku rečenice, pa čak i sa upotrebom stranih riječi umjesto uobičajenih i postojećih u maternjem jeziku, poput advertajzing, event, ful, draft, print, difolt itd.

O upotrebi tzv. smajlija u ovoj vrsti komunikacije ne treba ni da govorimo. Ona je apsolutno nedopustiva.

MINI-SAVJETNIK

KAKO DA AKTIVIRATE ROMING NET TARIFNU OPCIJU?

OBEZBIJEDITE SE MOBILNIM INTERNETOM
GDJE GOD DA PUTUJETE

Bez obzira na to da li ste postpaid, prepaid ili poslovni korisnik m:tel mobilne telefonije, u roming Net tarifnim opcijama od sada po istoj cijeni možete da uživati u duplo većoj količini mobilnog interneta.

PIŠE: DARKO BAJIĆ

Sve opcije aktiviraju se jednostavno putem sajta www.mtel.ba, servisa Moj meni ili još jednostavnije putem m:go mobilne aplikacije.

**Ako roming Net tarifnu opciju aktivirate
putem sajta mtel.ba:**

1. Posjetite stranicu mtel.ba
2. Logujte se na svoj korisnički nalog
3. U gornjem desnom dijelu stranice izaberite opciju Dodaci
4. Aktivirajte roming opciju koja vam je potrebna.

Drugi način je da odete direktno na stranicu za Pretplata+, Dopuna ili Total Group tarifne opcije i klikom na željenu opciju aktivirate roming internet.

**Ako roming Net tarifnu opciju aktivirate
putem servisa Moj meni:**

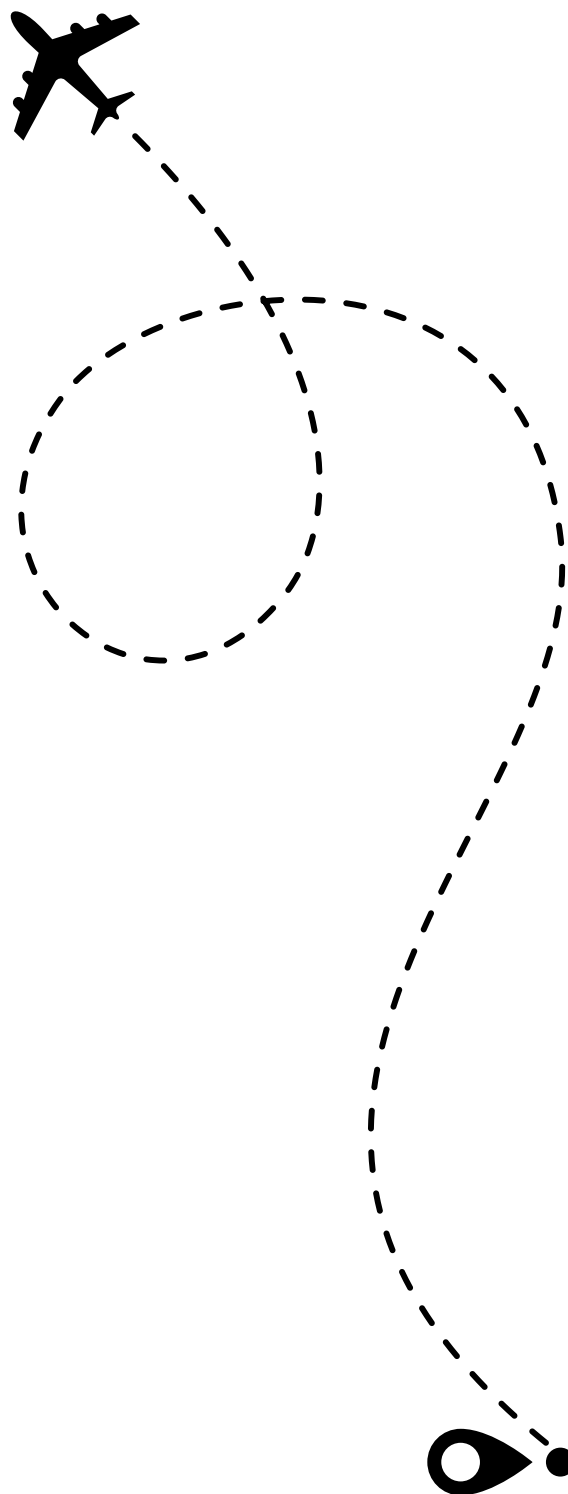
1. Pozovite *100#
2. Izaberite opciju broj 3 (mobilni internet) te odaberite Roming internet
3. Iz dobijene liste roming opcija izaberite onu koja vam je potrebna.

**Ako roming Net tarifnu opciju aktivirate
putem m:go aplikacije:**

1. Pokrenite m:go aplikaciju na svom pametnom telefonu
2. Tapnite Roming opcije
3. Aktivirajte roming opciju koja vam je potrebna.

Putujte sigurno i opušteno uz sasvim dovoljnu količinu mobilnog interneta gdje god da otputujete!

Za više informacija pozovite 0800 50 000 za Pretplata, tj. 066 10 10 10 za Dopuna korisnike.

PREPORUKE

PIŠE: TANJA JURIC

KNJIGA

„Normalni ljudi“

„Normalni ljudi“ je roman Sali Runi u kojem je mlada književnica uspjela da prepriča odnos dvoje nezrelih ljudi koji se tek počinju snalaziti sa svojim emocijama. Knjiga govori o međusobnoj privlačnosti, o prijateljstvu i o ljubavi koja nema objašnjenja.

Romantična ljubavna priča 21. vijeka između dvoje srednjoškolaca iz jednog manjeg irskog mjesta zapravo je portret dvoje ljudi koji sazrijevaju tokom svojih kasnih tinejdžerskih godina i ulaze u svoje dvadesete.

Jednog dana, kada Konel dođe po majku na posao, između njega i Merijen desi se iskra privlačnosti. Ta iskra pali vatru koja gori kroz njihove posljednje dane u školi, gori i dalje na fakultetu, pa u njihovom ranom radnom vijeku. Ponekad gori snažno, ponekad tinja, ali jaka privlačnost i kompatibilnost njihovih duša je evidentna.

Konel je mladić kojeg svi vole, popularan je u školi, dobro se snalazi. Slovi kao „normalan“. Merijen je, sa druge strane, usamljenica, pomalo je čudna djevojka i vrlo nesigurna u sebe. Za sebe kaže da „nije normalna“. To je posljedica odrastanja u razorenoj i hladnoj porodici kojoj materijalno ništa ne nedostaje, ali emotivno je puna rupa. Odnos Merijen i njene majke Deniz je težak i hladan. Majka je uvjerenja da njena kćerka treba da bude toplija i otvorenija. Sa druge strane, Konelova samohrana majka, koja sprema i čisti za Merijeninu porodicu, veoma je topla i posvećena majka. Sa Merijen ima dobar odnos i podržava njihovu vezu. Merijenina majka baš je i ne podržava.

Priča je ispričana epizodno, s razmacima između poglavlja koji variraju od nekoliko minuta do nekoliko mjeseci. Poglavlje se završava prije nego što uvidimo potpunu implikaciju postupaka naših junaka. Roman tako dobija na dinamici, a čitaoci imaju priliku hronološki da prate par od prvog razgovora do godina kasnije, kad su već odrasli i gotovi ljudi i kad se Konel i Merijen pokušavaju razdvojiti. Ali, otkrivaju da to ipak ne mogu.

Po knjizi „Normalni ljudi“ snimljena je TV serija, koju možete pronaći u okviru m:tel HBO videoteke.

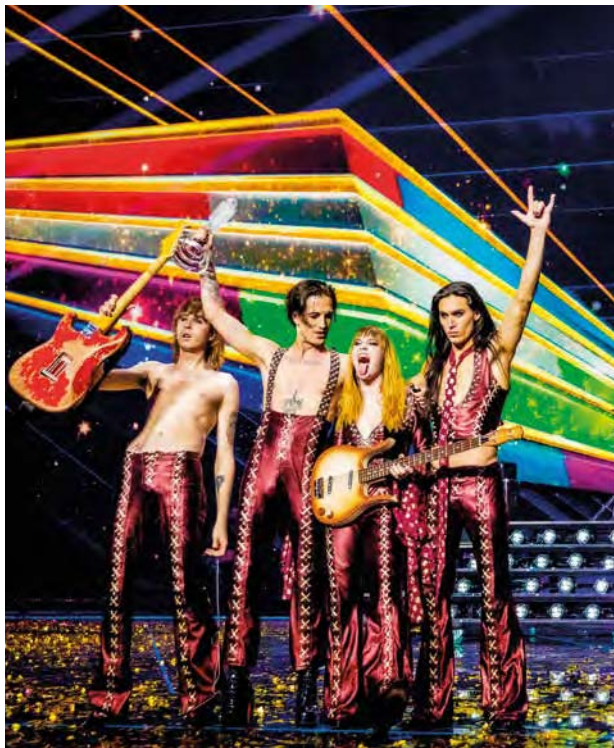
MUZIKA

„Zitti e buoni“ – bend „Måneskin“

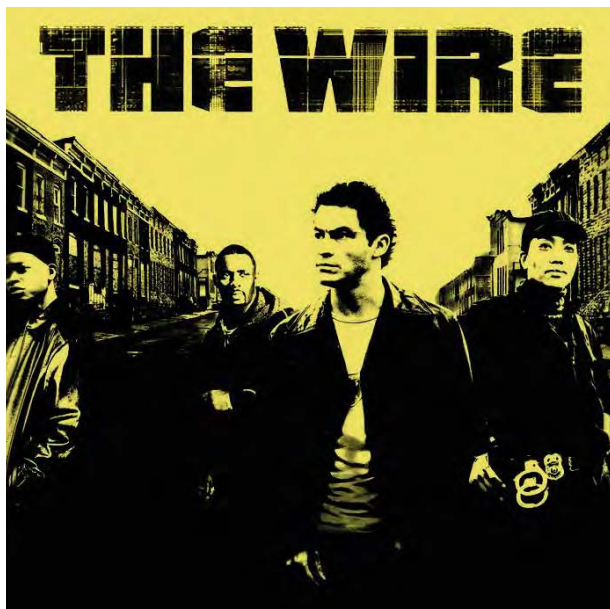
Sve što znamo o italijanskom bendu koji je pomeo konkurenciju na Eurosongu 2021 jeste da su pobjednici koji su i više od toga - modne ikone, aktivisti, buntovnici...

Šira javnost upoznala je „Måneskin“ tokom jedanaeste sezone X Factor Italia 2017. godine. Italijani su, ali imaju dansko ime, što u prevodu znači „mjesečina“. Bend je brusio svoj zanat u srcu Rima te, pored proba u studiju, često su nastupali na ulici svirkom uživo.

U manje od četiri godine, „Måneskin“ je ostvario značajne uspjehe. U Italiji su sakupili sedamnaest platinastih ploča i šest zlatnih ploča. Imaju dva albuma broj jedan („Il ballo della vita“ iz 2018. i „Teatro d'ira“ iz 2021 - Vol: 1), jedan singl broj jedan („Torna a casa“) i tri singla broj dva („Chosen“, „Morirò da re“ i „Zitti e buoni“).

SERIJA

„The Wire“

Ukoliko niste pogledali seriju „Žica“, koja je dostupna u m:tel HBO videoteci, preporučujemo da je pogledate. „Žica“ (eng. The Wire) je američka televizijska serija koju je producirala TV kuća HBO, a prikazivana je od 2002. do 2008. godine. U navedenom periodu prikazano je ukupno 60 epizoda, kroz punih pet sezona. Kreator, producent i glavni scenarista serije je Dejvid Sajmon, priznati autor i bivši novinar.

Radnja serije smještena je u gradu Baltimoru (država Merilend), a svaka sezona bavi se različitom temom: trgovina drogom (prva sezona), brodogradilište i luka (druga sezona), gradska vlast i birokratija (treća sezona), školski sistem (četvrta sezona) i štampari mediji (peta sezona). U seriji zapravo nema glavnog lika - kompletna glumačka postava sastavljena je od karakternih glumaca koji na jednak način doprinose radnji pojedinih epizoda. Iako se prvenstveno smatra da je u pitanju kriminalistička drama, njen kreator Sajmon rekao je da je to zapravo priča o jednom američkom gradu i pogledu na zajednički život njegovih stanovnika.

Iako nikad nije doživjela veliki komercijalni uspjeh niti osvojila neku veliku televizijsku nagradu, mnogi kritičari seriju „Žica“ smatraju najboljom televizijskom serijom svih vremena i jednim od najboljih primjera fikcije dvijehiljaditih godina.

Najjačom i najistaknutijom karakteristikom serije smatra se njen izrazito realan portret urbanog života, ljudskih ambicija i dubokog i potresnog istraživanja društvenih i političkih tema.

VEB-SAJT

<https://www.duolingo.com/>

Ako želite da unaprijedite svoje znanje i naučite strani jezik onlajn, predlažemo vam besplatan sajt za učenje stranih jezika Duolingo, u čijem su razvoju pomogli svjetski priznati lingvisti i stručnjaci.

Duolingo nudi efikasno, brzo i zanimljivo učenje španskog, francuskog, njemačkog, portugalskog, italijanskog, holandskog i, naravno, za korisnike iz nekih od pomenutih govornih područja uz još dodatak nekoliko drugih, engleskog jezika. Ovaj sistem za učenje jezika dostupan je putem veba, iOS-a i popularne android platforme.

Učenje na ovom sajtu zasniva se na pisanim lekcijama i diktatima, putem kojih korisnik dobija osnovne podatke i saznanja, koja zatim testira kroz sistem brojnih kvizova, a oni ga podstiču na savladavanje osnovnog vokabulara putem slika i opisa slika, a koji svakom lekcijom postaje sve teži. Svaka oblast i lekcija izabranog jezika posjeduje sažeto teorijsko objašnjenje problema koji se u toj lekciji proučava, nakon čega se prelazi na rješavanje pomenutih kvizova.

Za korištenje aplikacije potrebno je poznavanje engleskog jezika jer, nažalost, ne postoji platforma ovog sajta na našem jeziku, ali ako je za utjehu, ne postoji ni na francuskom, njemačkom niti bilo kojem drugom jeziku, osim ukoliko se korisnik nekog od pomenutih „velikih“ jezika odluči za učenje samog engleskog.

HUAWEI P40 Serija

U SARADNJI SA

consumer.huawei.com

*Product color, shade, interface and functions for reference only. The actual product may vary.

POSEBNO ZA TEBE!

Biraj po svom i šta te briga! Iskoristi idealnu ponudu minuta i mobilnog interneta kreiranu baš za tebe.

POZOVI
*100*4#

ILI POSJETI
m:GO app

m:tel

imate prijatelje!

MOBILNA TELEFONIJA

m:go